

Enid BLAYTON,
inlis ýazyjysy

Inlis ýazyjysy Enid Blayton «Hazyňalar adasynyň syryny» bil-
yän okyjylara ýene bir syry açma-
ga çagyryr.

Bu gezek ýetginjek okyjylary-
myza gymmatbaha daşlar bilen
baglanyşykly başdangeçirmeler
garaşýar. Şeýle gyzykly aňtaýş-
da size ýene-de köne dostlaryňyz
– oglan ýaly dogumly hem batyr-
gaý gyzjagaz Jorjina hem-de onuň
ýanyna gysky dynç alşa myhman-
çylyga gelen doganoglanlary Dik,
Julian hem Enn ýardam berer.

Ýöne seresap bolaweri, gadyr-
dan okyjy! «Gymmatbaha daşla-
ryň syry» öz içinde örän dartgynly
hem galagoply wakalary gizläp
saklaýandyr...

(Roman)

GYMMATBAHA DAŞLARYŇ SYRY

1

ÝENE-DE DYNÇ ALYŞ!

— Dik, bäräk gel! Basym bol, bu taýda boş kupe bar! Enn, bol, haýdasana! Julian, çemedanlary garba-da, wagona sümül!

Jorj, doganoglanlary Julian bilen Dik, hemem olaryň uýasy Enn menzilde saklanan otlyny gapdallap ylgaşyp barýardylar. Çagalaryň ulusy Julian Jorjuň bolşuna myssa ýylgyrdy.

— Gulak asýan, ser! — diýdi-de, degişmä salyp harbylarça çes berdi.

Soňra goşhaltasyny arkasyna atdy, her eline bir çemedany alyp, olary wagona saldy. Jorjuň şol bir bolşy, aýagy bişen towuk ýaly

bir ýerde durup bilenok. Ol garagol oglanjyga çalym edýär — saçy gysgajyk gyrkylan, ýüzi Güne ýanan, nazary ýiti. Ol ýaňy on bir ýaşynda, Juliandan ýekeje ýaş kiçi. Dik bilen deň-duşrak, ýöne häsiýeti boýunça doganyndan parhlylykda, Jorjuň dek oturýan wagty ýok — bir görseň begenjinden diriňdiriň böküp ýör, bir görseňem hum ýaly çişip, gahardan ýarylaýyn diýýär... Enn bu topanyň in körpejesi — on ýaşlyja gyz.

Çagalar ahyry otla münüp ornaşdylar, oglanlar torbalaryny, goşhaltalaryny, çemedanlaryny kelleleriniň ýokarsyndaky goş salynýan torlara dykşydyryp ugradylar. Olaryňky oňuna boldy — boş kupe tapyldy, diýmek, bileje gitmäge mümkinçilik döredi.

— Uf-f! — diýip, ýumşak kürsä özünü goýberen Jorj ýeňilik bilen dem aldy. — Häzir ugrarys! Ýene dynç alyş, nähili hezil! Ýene-de dördimiz — başymyz jem!

— Hawa, dogrudanam, hezillik — diýip, Julian tassyklady. — Başga-da bir zada begenýän, ejeň-kakaň ýene bize bileje Kirrine gitmäge rugsat berdi.

— Baý-baý, Kirrine ýetmäge howlugaýşymy diýsene! — diýip, Enn begenjinden onuň sözünü alyp göterdi. — Kirrindäki jaý-jagazyňyz şeýlebir enaýy!

— Meni bolsa — diýip, Dik söze goşuldy — ähli zatdan beter, ýene-de deňziň kenarynda boljagymyz begendirýär. Men-ä her dynç alyşda gelmelem bolsa, begene-begene geljek size, Jorj.

Jorj tarsi ýerinden turdy-da, penjireden boýnuny uzatdy.

— Oh-ho, ugradyk! Bary-ýogy iki sagatjykdan, belki, ondanam tiz — Kirrinde bolarys... Şeýlebir Timmini göresim geldi! Bu ýyl ony öýde — ejem-kakamyň ýanynda goýup gaýtdyk: sebäbi oňa mekdepde ýazylyp-ýaýrap, oýnar-ylgar ýaly ýer ýog-a... Ýöne meniň onsuz şeýlebir ýüregim gysdy!

— Eý görýän itiň gözüň alnynda bolmansoň, bu ýyl halys mazaň bolmady öýdýän — diýip, Dikem doganoglanyny ýeser çüýläp goýberdi. — Beýle däl bir diýjek bol!

— Şeýle! — Jorj ýylgyryp tassyklady. — Timmi bilen edil bagrym badaşan ýaly-da!

— Biziňem ony göresimiz gelýär, Jorj — diýip, Dik çynlakaý sypata girdi. — Üstesine, ol indi biziň hemmämiziňki. Ol aramyzda bolmasa, bizi «Ajaýyp başlik» diýip atlandyryp bolmaz, köpek biziň başinjimiz-ä! Onsoňam Timminiň akly hiç birimiziňkidenem kem däl, tersine, ol bize garanda has batyr hem çakgan!

— Bize başdangeçirmelerimiz wagtynda eden kömeklerini diýsene! — diýip, Julianam olaryň gepine goşuldy. — Biz çyndanam itiňi gowy görýäs, ony göresimiz gelýär!

Şol pursat otly hem ganymat bat alypdy. Ol silkinende penjiräniň önünde duran Jorj saklanyp bilmän doganlarynyň ayaklaryny basyşdyryp geçdi-de, ýüzugra tirsegi bilen Enniň saçynam bulaşdyryp, onuň dyzynyň üstüne agyp gaýtdy.

— Jorj, ajazyk gorsanman oturaý-da — diýip, Julian ýalbardy. — Köşeş, haýyş edýän!

Julian şunuň ýaly äheňde gürlöse, Jorja ýakmazdy. Ol torsaryldy-da, ýerine geçip oturdy, ellerini gursakçasynyň jübüsine salyp, öýkelän oglanjyk deý ýüzüni kese sowdy.

— Serediň, serediň, biziň kiçijik Jorjinamyz ýene-de gahar eden bolýar! — diýip, Dik çakdy.

«Jorjina» Jorjuň doly adydy, ýöne adyny beý diýip tutsalar, onuň jyny atlanardy. Gyz ýerinden zöwwe galdy-da, ellerini daldalady, bolşuny görseň, bu-ýa Dikiň dulugyna şapbat çaljak-ow diýersiň. Dik güldi-de, iki eli bilen ýüzüni goraglady. Ol:

— Duraweri, Jorjina, birden ýene ýelmäp goýberäýme, haýyş edýän! — diýip, gülki arasynda samyrdady.

— Jorj, buz üstünde tozan aramasana! — diýip, Julian özelendi.

Jorj diýleni edip ýerine geçdi-de, ellerini ýañadan jübülerinde gizledi. Çep eli jübüsindäki mynjyran kagyza degdi. Hat! Jorj ony çykaryp, bukjany açdy.

— Huşum gursun — diýip, ol düşündirmäge durdy. — Hat dün gelipdi, ýöne men ýol şaýymy tutmak bilen başagaýsyrap, o barada size duýdurмага-da ýetişmändirin. Ejem ýazypdyr. Ol bize ýola düşmeli wagtymyzy ýatlatjak bolýandyr, otlydan gijä galmazymyz ýaly. Ejem hiç zat ýadymyzdan çykmasyn diýip aladalanýar...

— Beýle bolsa — diýip, Enn ýylgyrdy. — Onda hat gijä galypdyr. Ýeri bolýa, her näme-de bolsa, oka, Jorj!

Jorj dört eplengi haty ýazyp, oňa howulhara göz gezdirdi-de:

— Eý, Huda-ay! — diýip mydyrdady. — Bã-ã, bilen bolsam... Boljak däl-ow!

Çağalar Jorjuň ýüzüne aladaly bakdylar. Olar hatda bir ýakymсыzlygyň bardygyny aňdylar.

— Onda gulak goýuň! — diýip, Jorj ahry düşündirip başlady. — Ejem-kakam bu gezek dynç alyşda Kirrine gelip oturmaň diýip ýazýar!

Üç ses deň diýen ýaly çykdy:

— O nämüçin?!

— Biz eýýäm Kirrine ugradyg-a!

— Indi näme etmeli? Näme bolupdyr o taýda?..

— Geçen şenbede Kirrinde uly hasarat gopaýan ýaly — diýip, Jorj düşündirmäge çalyşdy. — Ejemiň ýazyşyna görä, ýel üçeginiň bir bölegini göterip gidipdir, diwarpejiň tüsseçykaryna-da zyýan ýetiripdir. Gepiň keltesi, o ýer häzir işçiden doly, olar jaýy gyssagly abatlamak bilen. Bize ýatara ýer ýok! Ejem bilen kakam abat galan ýekeje otagda oňnut edip ýörler, jaýyň galan ýerleri agdar-dünđer — kerpiçmidir, sementmidir gyzyl ýaýyrt, reňkiň ysy tutup gelýär! Biz dynç almak üçin başga ýer gözlemeli bolaýmasak...

— Onda nirä giderkäk... — diýip, Julian alada galyp ugrady.

Jorjdan ses çykmady. Ol penjireden boýnuny süýndürüp, ýüzüni garşydan öwürsýän ýele tutdy.

— Biz eýýäm geldik! — diýip, ol mälim etdi. — Deňziň ysynyň geläýşini! Hanha, menzilem göründi! Wiý, ana, ejemem bizi garşylamaga çykypdyr... Nämüçindir, ýanynda Timmi görnenok-la.

Otly bekede gelip saklandy. Jorj ýüzugra böküp düşdi-de, çemedanlarydyr goşhaltalary Dik bilen Juliana galdyryp, ylgawyna ejesiniň boýnuna bökdi.

— Eje! Seni gaty göresim geldi! Kakam niçik? Náme üçin garşylamaga gelmedi? Ony ýatagynda ýeke galdyryp gaýdyberdimi? — gyz dynman yzly-yzyna sugşurýardy; begenjinden tolgunyp durşuna, kakasy bilen öýde bir özi galan Timminem çalşyryp, bulam-bujar etdi.

Fanni daýza gülüp goýberdi:

— Goýber ahyry, gyzym jan, sen häzir meni demikdirýaň! Kakaň ýagdaýy gowy, gurgun otyr. Häzir ol ylmy işi bilen başagaý. Gyzyldan gymmatly Timmiňden habar bersem, onuň bilen ýat gözlerden sowarakda duşuşaň gowy bolar. Eslije wagtyň aýraçylygyndan soň, siziň duşuşygyňyzyň neneňsi geçjegi göz öňüme gelýä!

Julian, Dik hem-de Enn Fanni daýzanyň ýanyna gelip, çemedanlaryny ýerde goýdular.

— Salam, Fanni daýza!

— Salam, çagalalar! Ýüzüňiz náme salyk? Bir zat boldumy ýa?

— Jorj bize dynç alyşda siziňkide galyp bilmeris diýdi — diýip, Julian düşündirdi. — Şoňa biraz keýpimiz gaçdy...

— Ýok-la, beýle alada eder ýaly zat ýok. Dynç alşyňyzyň gitjek ýeri ýok! Ýüzüňizi sallamaň! Ýörün, ulaga müneliň, baryny ýolda gürrüň bererin.

Çagalalar bilen Fanni daýza tirkeşip ulaga yöneldiler. Olar ulaga jaýlaşdylar, destiň başyna bolsa Fanni daýza geçdi.

— Gulak goýuň! — diýip, ol çagalara tarap öwrülip gürlledi. — Edil şu wagt, hakykatdanam, öýde bolara ýeriň ýokdugy sebäpli, meniň bir tekliþijim bar. Siz Kirrin adasynda çadyryňyzy dikip, goş yazdyryp bilersiňiz — adanyň Jorja degiþlidigini bolsa siz gowy bilýäňiz. Size düşündirmegiň zerurlygy ýok — siz o taýa birinji gezek baraňzok, ýalňyşmasam, oň agşamlyk dagam galypdyňyz öýdýän? Bu gezek çadyr alyň-da, dikiň adada, onsoň tutuş dynç alşyňyzy şol ýerde geçirjek diýseňizem, ol öz işiňiz! Göz öňüne getiriň — siz edil Robinzon Kruzo ýaly, adam aýagy sekmeýän adada ýaşarsyňyz!

Çagalalar begenjinden gygyryşyberdiler.

— Heýjanelek! Dynç alşymyzy adam-garasyz adada geçireris!

— Hawa — diýip, Fanni daýza baş atdy. — Indi siz kiçi-girim däl, onsoň ýanyňyzda kimdir biri bolmanda-da, günüňizi görermikäňiz diýýän. Birden bir zat gerek bolaýanda-da, Kwentin daýyň ikimiz uzakda däl, çagyrsaňyz, derrew ýetip bararys!

— Gaýyk bilen tigrimiz-ä bar — diýip, Jorj alyp göterdi. — Azygy bolsa obadan satyn alarys!

— Üstesine — Fanni daýza dowam etdi. — Arassa howada ýaşamak saglyk üçinem diýseň peýdaly... Ine-de, geldik. Düşýäs!

Maşyndan düşen çagalaryň gözi, öňi bilen, hasadyň goparan bulam-bujarlygyna düşdi — jaýyň üçeginde işçiler garabaşyna gaýdy. Ýol bilen Jorjuň kakasy Kwentin daýy ýetip gelýärdi, gyrymsylygyň gürmeginden bolsa Jorjy nazarlap, ýyldyrym şary ýaly tos-togalak goňurja zat atylyp gaýtdy. Salym geçmänkä Jorjuň ýüzi büdür-südür diliň derdinden ýaňa ölmüžžyk boldy.

— Timmi, gardaşym, Timmi — diýip, gyz zol-zol gaýtalaýardy. — Seni şeý-ýle göresim geldi, ýene görşenimize begenýän. Seniňem-ä ýüregiň gysandyr, şeýle gerek?

— Haw! — Eden Timmi pez-zik guýrugyny aldygyna bulaý-lap, begenjini aňlatdy.

Soňra köpek çagalaryň daşyndan köwe-jekläp aýlanyşyna, ählisi bilen salamlaşyp çykdy. Olaryň aýagyna çolaşyp ýörüşüne, guýrugyny bulaýlap, diriň-diriň bökdi.

TÖTÄNDEN DIŇLENEN GEP

Çağalar säher bilen, uzak hem agyr günün öňüsyrynda mazalyja garbanyp, Kirrin adasynda dikjek çadyrlary üçin goş-golam-laryny jemlemäge başladylar. Timminiňem olara goşulman galjak gümany barmy; Fanni daýza bilen adamsam muňa hoşal boldular: Köpeksiz Ajaýyp Bäşligiň başy jem bolmazdy ahyryn, onsoňam it adada çagalary oslanmadyk bela-beterden gorar. Ýogsa-da, çar ýanynda suw çyrypnyan kiçijik adada bela-beter nämişlesin diýsene. Ýöne kim bilýä, käte garaşmadyk zadyňam bolaýýa!..

Bäşisem Jorjuň düýbi tekiz kiçijik gaýygyna mündi. Timmi azyk-suwlukly hal-tanyň gapdalynda ornaşdy, galanlaram kürege ýapyşdylar. Julian bilen Dik hersi bir jübüt küregi keýpine işledýärdi, Jorj bolsa gaýygyň yzynda oturyp, ony gönükdirmäge durdy. Enn säher Güneşiniň şöhlelerine kümüßsöw öwüsýän deňzi, gaýygyň depesinden gykuwlap geçýän çarlaklary lezzet alyp synlaýardy. Guşlar şagga aşak — suwa inip, şobada-da gürrer al-asmana göterilýärdiler.

Kirrin adasy Fanni daýza bilen Kwentin daýynyň öýjagazynyň gabat garşysynda ýerleşýärdi, aralykda diňe bogaz bardy. Ada Jorjuň ene-atasynyň jaýynyň duran kenaryny ýuwyýan kiçeňräk aýlagyň girelgesini bekläp dur diýen ýalydy.

Çağalar welosipedlerini wagtlaýynça Kwentin daýynyň golaýda howlusynda diklän kiçeňräk agaç kümesinde galdyrypdylar. Welosipedleriniň tigirlerine saň gaty edilip ýel berlensoň, çagalalar haçan gelip süreýin diýselerem, olaryň pyssarjak gümany ýokdy. Başda — Kirrine syýahata saýlanan uçurlary keýpleri gaçanam bolsa, indi dynç alyşlarynyň çaklaýyşlaryndanam gyzykly geçjegine umytlary uludy. Tiz wagtdan gaýyk adanyň kenaryna gelip daýandy, bäsisi bäs ýerden çägesöw kenara böküp düşdüler. Çağalar birçak taňsan adalaryny täzeden göz-

den geçirmäge howlukdylar. Bu taýy çadyr dikmäge, hakykatdanam, tüýs mynasyp ýer eken! Kenarýaka belentlikde biten otuň üstünde çalasyň towşanlar çarp urýardy, gykylykçy gargalar bolsa adanyň edil ortasynda somalyp oturan ýarym haraba galanyň diňleriniň daşynda pelesaňdy.

— Şunuň ýaly adañ, onda-da hut öz adyňa adañ bolsa, başga näme armanyň bar! — diýip, Enn Jorjy gep bilen gyjyklady.

— Dogrudanam, başga arman bolmaly däl — diýip, ol ylalaşdy. — Ejem-kakamyň sahylyk bilen şunuň ýaly adany maňa sowgat edenlerine begenmek-begenýän. Ýöne siziňem ondan meniň bilen des-deňje peýdalanmaga hakyňyz bar, diýmek, indi ol siziňem adañyz!

Çağalar bir döwür galanyň girelgesi bolan haýbatly köne daş küňräniň aşagyndan ötdüler, galanyň, aýak astyna birgadym düşselen, gyralary owranyp, gädik-gädik bolup giden daşly içki howlusyny kesip geçdilerde, birinji gatdaky çaklaňja otaga girdiler.

— Galanyň ýagdaýy gözgyny — Jorjina düşündirmäge durdy. — Bolsa-da, üçeginiň bir bölegi abat galypdyr hemem diwarlary dik dur. Şeýlelikde, howa bulaşan ýagdaýynda, ýagyşdan penalanmaga ýerimiz bar, şu otaga geläýmeli.

— Aý, ýok, men-ä, gowusy, çadyrda oňajak — diýip, Enn ikerjiňlendi. — Gijelerine ýel harabalygyň içinde sykylyklap aýlanýarka, bu taýy juda gorkunç bolsa gerek...

— Saňa tüýs gorkajyk diýerler! — Dikiň gahary geljek boldy. — Gala — dünýäde iň gowy ýer! Üstesine, bu ýerde ýerzeminem bar; basym oňa-da bararys. Jorj, sen näme pikirde?

— Aý, näme, bu-da bir teklipl! — diýip, Jorj ylalaşdy. — Ýöne ilki çadyrlarymyzy bir dikeliň. Ýörün!

Salym geçmän «Çadyr şäherjigem» taýyn boldy. Çağalar azyk-owkatlaryny ýagyş-ýagmyrdan daşrak ýerde — galanyň diwarında ýygşyrdylar, çadyrlara ýanaşyk howludan bolsa, ot ýakmaga ýer peýlediler. Bir ýandan çadyrlary galanyň howalanyp oturan diwary penalaýardy, onsoň ygalyň olary eýmendirjek gümany ýok. Ýadaw çagalalar başlaryny ýassyga goýandan uka gitdiler. Olar-a düýşde galanyň içindäki syrly başdangeçirmelere ulaşdylar, Timmi bolsa gijesi bilen

düşünde «towşan kowalap çykdy». Olaryň zyznda tutuş adany selpäp, uzyngulaklaryň birgidenini girisine saldy.

Ertesi irden agyz suw getirmek üçin Dik irräk oýandy: şonuň öňüsyrazy çadyrlarynyň golaýynda ýeriň aşagyndan çogup çykyp duran gözbaş gözlerine ilipdi. Enn çagalara wetçinadan, gaýnan ýumurtgadan hem-de gyzardylan çörekden ybarat ertirlik taýýarlady. Howa-da tüýs diýeniňdi, çagalar uzakly gün ada aýlanyp keýpden çykdylar. Gün al-asmandan ýalbyrap nur saçýardy, gögüň yüzünde ýekeje-de bulut düşnügi ýokdy, tüp yssynyň derdinden ýaňa dostlar häli-şindi deňze girip, salkynlap çykmalý bolýardylar. Şeýdip ýene bir gün geçdi. Ertesi irden çagalar bogazdan geçip, Fanni daýza bilen Kwentin daýynyňka görme-görşe geldiler. Öýlän kümeden welosipedlerini çykardylar-da, az-kem terje miwe satyn almak üçin goňşy oba ugradylar. Şu gezekki ýaly hezil dynç alyş çagalaryň durmuşynda hergiz bolan däldir! Ada dolanansoňlar, ömrylla bir ýerde karar tapmaýan Jorj «bukuldym» oýnalyň diýip bir gep tapdy.

— Bu oýun «täze bukuldym» — diýip, ol çagalara düşündirdi. — Men-ä gizlenýän, siziňem baryňyz bile meni gözleýäňiz, güleşdikmi? Jedel edäýeli, meni tapmarsyňyz! Ýöne bar-a, Timmini ýanyň bilen almaly däl, ýogsam ol ysrganyp, dessine tapar meni. Zyňyzdan ylgamaz ýaly, ony agaja daňyň. Onda näme, men-ä gitdim bukulumaga! Sizem gözünüzizi ýumuň-da, ellä çenli sanaň, onsoň gözläp başlberiň. Ogrynça jyklamak bolýan däldir!

Ol şeý diýdi-de, gizlenmäge gitdi. Jorj dostlary bilen az-owlak degişmegi ýüregine düwüpdü. Häli, irden ol bukulumaga amatlyja bir ýeriň üstünden barypdy, şol ýerden ony çagalar ömrylla-da tapjak däldi. Jorj galanyň ýeňse tarapynda seleňläp oturan depäniň çür başyna dyrmaşyp çykdy-da, onuň dik aşak diýen ýaly gaýdýan ýeňse tarapyndan gorkman-ürkmän, başy aýlanman aşak inip ugrady. Depäniň etegine çenli ýoly ýarpylberende, gaýadan bir köwek tapdy-da, şony penalanyp gizlendi. Indi aşakdan seredeňde-de, depeden gözläňde-de onuň görünjek gümany ýok. Tizara baýryň depesinden çagalaryň sesleri Jorjuň gulagyna ildi. Julian:

— Şu töwerekde bir ýerdedirle — diýip, ap-arkaýyn gürläýärdi.

— Häý, näbileýin? — diýip, Dikiň ynasy gelmedi. — Aşakda gizlener ýaly ýeke düýp agaç ýog-a. Näme, towşanyň sürenine sümlendir diýjek bolýaňmy!

Oglanlaryň sesleri ýatyşdy: olar beýleki gapdaly gözlemäge gidäydiler öýdýän. Jorj mys-mys edip, öz ýanyndan olaryň üstünden gürläýärdi. Gabat garşysynda ýaýlyp ýatan deňze Gün nury seçelenip, gözünü gamaşdyrýardy. Gyz gözlerini süzgekle-dip, alyslara seretdi. Birdenem tolkunjyklaryň dup-dury gerşinde bir gara tegmiljik peýda boldy.

— Wiý, ol-a gaýyk — diýip, Jorj dessine aňdy. — Geň göräýmeli, bu kim bolup biler?

Onýança gaýyk adanyň alkymyna geldi. Üstünde iki sany erkek kişi otyrdy — biriniň yüzü-hä Jorja äp-äşgär görnüp durdy, beýleki, kürek urup oturany welin, ýeňsesine bakyp oturansoň, tanar ýaly däldi. Gyzyň saýgaran zady: ol arrykdan gelen çypar saçly eken. Ýüzi Jorja garap duran kişi epeýrök göründi. Ol her egninde çaga oturybermeli, kellesi gazan ýaly daýaw adam. Arryk kişi ada, suwasty daşlara degmän nähili gelinýänini bilýän bolmaly. Ol gaýygy howpsuz ýerlerden emay bilen aýlap-öwürüp, hä diýmän burnuny çägeli kenara getirip süsdürdi.

«Äh-hä! — diýip, Jorj içini geplettdi. — Bularyň meň adamda nä körleri barka? Kiriniň hususy adadygyny bu töwerekde bilmeýän-ä ýok!».

Şol wagt nätanyslaryň ugry gaýa tarap gönükdi-de, Jorj olary gözden ýitirdi. Basym olaryň hümrüdlere gelip ugrady. Ýaňkylaryň biriniň dili öte çalgırttdy.

— Ynha, munyň başga gürrüň, Linni! — diýip, ol bat bilen gepledi. — Tüýs jaý ýer! Bu taýda bizi eşitjek adam ýok, arkaýyn ölçerip-dökübermeli.

— Hawa, häzir adada iňlär siňek ýok — diýip, ikinji ses jogap gaýtardy. — Meň bilşime görä, adanyň eýeleri bu ýere gaty seýrek köwlenýän bolmaly, şeýlelikde, bize hiç kimden zowal ýetjek gümany ýok.

Jorj edepli gyzdy, onsoň iliň gürrüňini ogryn diňlemek oňa ýarajak zat däldi. Ol ilki ses bereýin diýibem bir hyýallandy, ýöne onuň soňky eşiden zatlary pälinden gaýta-

ryp, ümsüm oturmaga, nätanşylaryň gürrüňlerine ünsli gulak gabartmaga mejbur etdi.

— Bize bu gümürtik işi ilden gizlin ölçerip-dökmek gerek, şeýle dälmi?

— Gümürtik iş diýýänmi? Onuň şeýledigi haýsy tarapyndan seredişiňe bagly — diýip, Linni diýilýän jogap berdi. — Biziň üçin-ä bu iş, mister Karl, Aý dogan ýaly aýdyň hemem, ynanaý şuna, ajaýyp iş! Olara bolsa, elbetde, gümürtik görner! — Ol şeý diýdide, ýüregine jüňk bolan degişmäni eşiden dek, hezil edip güldi.

— Bes et çekremäni! — diýip, ýoldaşy al petinden aldy. — Etjek bolýan işimizi nähili atlandyraňda näme? Islendik ýagdaýda-da zyýana galjak gümánymyz ýok. Gel, gowusy, nämäni nähili etjegimizi oýlanyşaly! Iş otuzynjy iýula goýuldy — ýene ýarym aý puryjamyz bar, ýöne şonda-da...

— Hawwa-la, dogry aýdýaňyz — diýip, birinjisi ylalaşdy. — Baryny ýene bir sapper ölçerip-dökmek gerek. Düzen meýilnamazyň takyk amal boljagyna ynamymyz bolmaly! Üstünlik taýýarlygymyza bagly!

Jorj demini alman diňleýärdi. Ol bu iki nätanşyň gürrüňine tötänden şaýat bolup, bir zada düşündi: bularyň päli düzüm däl. Ýel ugruny üýtgetmese, ýa duranlar aňyrrak süýşäýmese, olaryň bar syry Jorja aňryýany bilen aýan boljakdy...

— Maňa gürrüň beren zatlaryň çyn bolsa, onda, umuman alaňda, gorkara zat ýok — diýip, olaryň Karl atlysy özüçe pikir ýöretti.

— Jenap Karl, hemme zady özümjik anykladym! Arkaýyn boluň! Jaýyň duran ýeri çola, golaý-goltumynda adam-gara ýaşamaýar... Dynç alşa çykylyan döwürde-de o taýda janly-jemende görmersiň, diýmek, bize päsgel berjek zat ýok — kelläm bilen jogap berýän!

— Linni, iýulyň ahyryna çenli garaşmaly-sy-ha göwnüme ýarap baranok...

— Wah-eý, jenap Karl, başga etjek alajyň ýok! Döw otuzynjy iýuldan bärde gelip bilmez, ol bolmasa, işiň paşmazlygy ahmal.

— Hawa-la — diýip, Karl ylalaşdy. — Döwsüz aljak galamyz bolmaz. Aý, onda aýyň ahyryna çenli garaşmaly bor-da...

Edil şol wagt beýleki çağalar adanyň beýleki ýüzünde Jorjy gözlöp başagaýdylar.

— Nähili bold-aý bi! — diýip, Dik saklanybilmän gygyrdy. — Gözlöp ýörenimize ýigrimi minut boldy, edil ýere giren ýaly!

Enn gözlerini tegelöp çak urdy:

— Ýa ýerzemine dagy düşäydimekä? Birden şo taýda gizlenen bolsa näme? Men-ä aşak düşmäge öler ýaly gorkýan!

— Mümkin — diýip, Dik ylalaşdy. — Ýöne ilki adanyň şu bölegini ýene bir gezek gözden geçireli. Enn, bile gidäýelimi?

— Gürrüňi ýok, Dik!

— Bor-da, menem size goşulýan — diýip, Julian elini salgap goýberdi. — Ýene birsalym gözläli! Ýöne on minutdan men-ä hälki gaýdan ýerimize — gaýa dolanyp barjakdyryn: göwnüme, ol hut şol ýerde ýaly.

Çağalar gözlegi dowam etdiler. Olar Jorjy gözlöp biderek kaňkap ýörkärer, Timmi ajaýda daňylgy duran ýerinden aldygyna ysyr-ganýardy. Ol eýesini nireden agtarmalydygyny bireýýäm bilipdi, arman daňylgyd-a, ýogsam derrew tapjak-la. Köpek birden çala çyňsady: onuň syzgyr burny eýesiniň saly-nyň suw üstündedigini aňdy. Jorjuň, hakykatdanam, böwrüniň bükgüldisi artypdy: bu jenaýatçylaryň betpygyllary barada özüniň indi artygy bilen bilýändigine akly çatýardy. Onuň bu ýerdedigini aňaysalar, beýle şaýatdan dynmagyň ugruna çykjaklary hak!

«Hälem, bagtyma, olar meni görenok — diýip, Jorj öz-özüne basalyk berdi. — Dogry, bu ýer oturmaga biraz oňaysyz... Täm garaňky, aýagymam gurşup gitdi. Gozganybam bolanok — togalanyp aşak daşjagaz gaçaýsa, işiň gaýtdygy biläý!...».

Gyz ilki dabanyna gan iner ýaly, seresaplylyk bilen aýagyny owkalady. Iki gulagy bolsa aşakdakylarda, ýöne indi ýel ugruny üýtgedensoň, Jorja olaryň sesi üzlem-saplam gelýär. Linni «gadymky mülkde ýaşayan hanym» diýip bir zatlar hümürdeýär, soňam Jorjuň gulagyna «ol ýeke ýaşayar, onsoň bize gaty aňsat bolar...» diýen sözler eşidilýär.

— Onuň halys aklyly çaşan bolaýmasa! — diýip, Karl ony goldady. — Özüň bir oýlanyp gör-ä: çola ýerde ýeke ýaşap, tutuş hazynasyny sandykda ýygşyrýar! Hatda olaryň näçeräk gymmatynyň barynam bilýän ýog-a!

— ...Ajaýyp zümerretler... gymmat bahaly daşlar... — nesilden-nesle geçip gelýän miras, hä, niçik görýän?

— Hawa-a... birwagtlar şa aýaly Wiktorriýa ony hanymyň ata-babalarynyň birine peşgeş beripdir...

— Ýöne olary o taýda saklamak... baryp-yatan töwekgellig-ä!

Ýel ýene ugruny üýtgetdi, indi jenaýat-kärleriň sesi asla eşidilenokdy; Jorja bölek-bücek sözleriňem gelmesi kesildi. Eşiden zatlary onuň depe saçyny düýrükdirdi. Linni bilen Karlyň talamakçy bolýan «gadymy mülkde ýaşaýan hanymynyň» kimdigini tanamasa-da, Jorja olaryň bişiren meýilleriniň, taslan jenaýatlarynyň esasy tapgyrlary mälim boldy. Jorjuň bukulan ýerinden haýdan-haý çykyp, baryny ýoldaşlaryna gürrüň beresi geldi, ýöne ätiýaçdan ýene az salym eglenenini kem görmedi. Talaňçylaryň sesi gelip ugrady. Çişik adam buýruk berdi:

— Göni kenara tarap kürekle!

— Bolar, jenap Karl — diýip, çypar saçly jogap gaýtardy.

«Äh-hä — diýip, Jorj öz ýanyndan netije çykardy. — Diýmek, bu çypar saçly keltejik, horjasy — Linni, çişigi bolsa — görnüşine görä, Karl bolmaly. Çaky, tutuş topara şol baştutanlyk edýär».

Ol Linniniň ýüzüne esewan etmäge çalyşdy — indi onuň kürek urup oturan ýerinde ýüzi bärlikdi. Ýöne garaňky gatlyşany sebäpli, Jorjuň saýgaran zady bolmady.

Gaýyk kenardan tizlik bilen arany açdy. Jorj tä ol doly gözden ýitýänçä garaşyp, soň bukudan çykdy. «Eger Julian, Dik hem Enn dagy meni tapmakdan umydyňy üzse — diýip, ol içini geplettdi. — Olar adymy tutup gygyryşyp başlarlar, onda bu gelen kesekileriň muny eşitmekleri, adanyň asla adamsyz daldigine göz ýetirmekleri mümkin. Birden olar yzyna dolanyp geläýseler dagy — meni sylap goýmazlar!».

Gyzyň gorkudan ini dyglap gitdi. Çykmany, gaýyk adadan bireýýäm daşlaşdy. Çagalary näçe çalt tapsa, şonça-da gowy!

BETPYGYLLAR KIMI TALAMAGYŇ KÜL-KÜLÜNE DÜŞÜPDIR?

Jorj gaýadaky köweginden çykyp, serepalyk bilen ýokary dyrmaşyp ugrady. Bu aşak düşmekden kân müşgil bolup çykdy, Jorj göwresi bilen gaýa gaýym gysmyljyrap, önünden çykan her bir owunjak çykgyda bar

güýji bilen ýapyşmaly bolýardy.

Aýagy daşdan syppygy, onuň dikaşak kelemenläp gaýtjagy ikuşsuz! Gowusy, muny ýatlamaly... Ahyry Jorj gaýanyň çür başyna çykdy-da, ýeňillik bilen dem aldy: ol indi howpsuz ýerde. Gyz deminem dürsemän, çagalaryň ýanyna ýelk ýasady. Ýöne uzaga gitmeli bolmady: gyrymsy agajyň deňesinden öwrülen badyna Juliana pete-pet geldi. Ol töwregini siňin synlap gelýän eken.

Julian ör-gökden geldi:

— Jorj! Gör-ä, sen nirede ýörsüň! Ahyry tapdyg-ow! Hawa, haýsy ýerde bukuldyň onsoň? Dik bilen Enn seni adanyň o gapdalyndan — galanyň golaýyndan gözläp ýörler, men-ä seni hökman şu taýdasyň öýtdüm.

— Dursana, Julian — diýende, Jorjuň demi-demine ýetmedi. — Demimi bir dürsäýin, onsoň baryny gürrüň bererin!

Şol wagt alagaraňkam bolsa, Julian çykanyň bir zatlara aşa tolgunýandygyny saýgaryp bildi. Onuň ýüzi ak tamdy.

— Näm boldy? Ýüzüň üç ýuwan ak esgi ýaly-la!..

— Ýok, özüme hiç zadam bolanok-la... Ýöne gaty tolgunýan. Eşidenlerimi gürrüň bersem, senem biparh durup bilmersiň! Bu gaty möhüm zat! Biz ýene bir pyssy-pyjurlygyň üstünden bardyk öýdýän... Geliň, hemmämiz üýşeliň, onsoň baryny jikme-jik düşündireýin!

Jorj bilen Julian galanyň daşyndan aýlanyp, adanyň beýleki tarapyna bardylar. Olaryň ikisini bile görüp, Dik bilen Enn gaty geň galdy. Dik gygyryp goýberdi:

— Ynha Jorj! Berekella, Julian, her nämede bolsa sen ony tapypsyň-ow! Biz bolsa bu ýerini gyzyl-dörjök edip ýörüs... Nireden tapdyň?

— Biz eýýäm alada galyp ugrapdyk — diýip, Enn onuň sözünüň üstüne goşdy.

Otuň üstüne göwresini goýberen Jorj garşy çykdy:

— Özüm görünmedik bolsam, Julianyň meni tapjak gümany ýokdy. Bukudan çykmanyk bolanlygymda, baryň birigibem meni tapmazdyňyz!

— O nämüçin beýle? — diýip, Dik ýokuş görjek boldy. — Tapmajagymyzy bilýän bolsaň, özüň çykmaň nämä?

Jorj burnuny ýgyrdy. Ýañsylajak bolsalar oňa hoş ýakmazdy, dessine petigulusyny

bererdi.

— Aýdýan-a, ömrylla tapmazdyňyz diýip, size özüm göründim-ä! Sizi aldan wagty bolupmydy?!

Ýene jedele girjek boldular, Enn muny duýdy-da, dessine ara düşdi:

— Jorj, elbetde, sen mamla — ol uýasyňnyň ýüzüne ýylgyryp bakdy. — Ýöne seni gizlenen ýeriňden çykmaga mejbur eden zat barada aýtsana, haýyş edýän.

Jorj ynjalda-da, kükregini dolduryp uludan dem aldy. Ol aýtjak sözleriniň hemmäni geň galdyrjagyna ynanýardy, şoň üçinem oňa biraz syrlylyk çaymagy ýüregine düwdi. Howsalaly sesi bilen şeýle diýdi:

— Men talaňçylaryň dildüwüşegini diňledim!

Oňa seredip duran çagalaryň agyzlary açyldy.

— Dildüwüşük diýýäňmi? — Julian gaýtlaap sorady. — Sen näme diýjek bolýaň?

— Men talaňçylaryň erbet niýetli etsemgoýsamlaryny eşitdim diýjek bolýan. Olar maslahat edýärkäler, gürrüňlerini diňledim. Biz munuň önüni almaly! Häzir garaşyň, Timmini boşadaýyn, onsoň baryny jikme-jik gürrüň berjek.

Timmi Jorjuň gelenini, onuň şu golaýdadygyny bireýýäm duýup, eýesini görjegine begenjine öňe omzaýardy, aldygyna üýrýärdi. Jorj ony boşatmaga duranda, aýagyna çolaşyp, ony tas ýykypdy.

— Wa-ýeý, Timmi, beýle tolgunmak nämä gerek! — diýip, ol gülki arasynda sugşurdy.

Onýança Dik bilen Julian oduna gidip geldiler. Howa garaňkyrady. Çağalar ot ýakmak üçin daşyň üstüne odun üşürdiler.

— Bu ýerde gijelerine, hatda tomsuna-da diýseň çigrek — diýip, Julian belledi. — Geliň, ot ýakalyň, oňa çenli Jorjam aňsamlyk nahardan öň bize baryny gürrüň bermäge ýetişer.

Julian gury çöplemä otluçöp degirdi, basym daşyň üstünde baş ýaýkaýan ýalynlar ýagtysyny köne galanyň diwaryna düşürüp, tans etmäge başladylar. Oduň başynda jaýlaşykly ornaşan Dik dabara bilen ýüzlendi:

— Hawa, mähriban, Jorj, iki gulagymyz sende!

— Hawa, hawa, Jorj, haýyş edýäs, gürrüň beräýd-ä — diýip, Ennem ýalbaryjy äheňde alyp göterdi. Julian:

— Bu beýle möhüm maglumat bolýan bolsa, onda ähli jikme-jikligi bilen gürrüň ber. Esasy — hiç zat ýatdan çykmaly däl! — diýip tabşyrdy.

Jorj bir eli bilen Timmini boýnundan gajaklap oduň başyna çökdi-de, aýbogdaşyny gurdy. Köpek gulagasyjylyk bilen eýesiniň ýanynda süýndi, Jorj hekaýatyna başlady. Çağalar ony seslerini çykarman diňlediler. Ol sözüne dyngy beren badyna, ümsümligi ilki bolup Julian bozdy:

— Köwekde oturan ýeriňde talaňçylaryň gözüne ilmedigiňem gowy bolaýypdyr! Olar indi öz ýanlaryndan hiç kim bu syry bilýän däldir öýderler-de, arkaýynja betpygyllaryny amala aşyrmagyň aladasy bilen bolarlar. Indi näme etmelidir Aý dogan ýaly aýdyň! Biz olaryň ähli etsem-petsemini, ýüregine düwen betniýetlerini puja çykarmaly!..

— Eglennän, polisiýa habar bermeli! — diýip, Enn sözünü böldi. — Ýekeje minutam ýitirmeli däl!

Jorj unamady, başyny ýaýkaberdi:

— Enn, bolmajak zady aýtma! Talaňçylar hakynda bar bilýänimiz — olaryň ady, hatda familiýalaryny hem bilemzog-a! Olaryň nireden geleni hem belli däl, biz olaryň kimi talajak bolýanyňam takyk aýdyp biljek däl! Polisiýa baranyň peýdasy näme, eliňde maglumatyň bolmasa.

— Onda, iň bolmanda, bolşy-bolşy ýaly Kwentin daýa bir aýdaly. Şol-a biler kime habar ýetirmelidigini!

Jorj ýene garşy çykdy:

— Ýok, Enn, eger-eger! Aýdyp bolmaz. Işi bilen başagaý wagty ony munuň ýaly habarlar bilen biynjalyk etmeli däl. Ol maňa: «Ýok zady toslap ýörme» diýer, belki-de, bolar-bolmaz gepler bilen ýanyna baranyň üçin gulagymdan towlamagam ahmal, kim bilýä.

Julian yerinden turup sagadyna seretdi. Ol:

— Jorj, başdangeçirmä ulaşyp ýörüşüne ýüregiňem syrylandyr. Şu wagt aňsamlyk edinäýsek, hiç kime-de hoş ýakman durmaz! Geliň, ilki şamlyk edineliň, soň «harby maslahatjyk» çagyryrys. Biz bu meseläni, mümkin boldugyndan, hemmetaraplaýyn öwrenis-de, elbetde, çykalga taparys!

Çagalar agzybirlilik bilen Juliany goldadylar. Agşamlygyny iýen dessine, Ajaýyp Başlik «harby maslahata» ýygandy.

— Şeýlelikde — diýip, Julian söze başlady. — Jorj, seniň gepiňden biz nämeleri bilýäs? Talaňçylaryň ady Karl hem Linni eken, bu ikisi Döw atly üçünji biriniň kömegi bilen näbelli zenany talamak isleýär. Bu işiň amala aşmaly wagty otuzynjy iýul. Dogrumy, Jorj?

— Dop-dogry — diýip, Jorj baş atdy. — Olar gadymy mülkünde ýeke özi ýaşaýan zenanyň gymmatbaha şaý-seplerini ogurlamakçy bolýalar. Şol wagt ýeliň öwsüşi güýçlem bolsa, «Gadymy mülkünde ýaşaýan hanym» diýenlerini-hä anyk eşitdim.

— Äh-hä — diýip, Dik gürrüňiň yzyny alyp göterdi. — Ynha, ýumagyň ujy elimize geldi diýse boljak! Bu işi özümüz derňemeli diýenim bilen hemmäňiz ylalaşyňyz gerek?

— Dagy näme! — diýip, üçüsi deň jogap berdi.

Çagalar oduň başynda gijagşama çenli oturdylar, soňam iki päliýamanyň gündizki gelip düşen kenaryna tarap ugradylar. Olar elçyralaryny alyp, tutuş kenary elek-soky etdiler, ýöne çolpularyna ilen zat bolmady. Çägäniň ýüzünde yz-beýleki galmandyr. Emma Jorj Timmä nätanyşlaryň ysyny aldyrmaga synanyşdy, köpege erjellik bilen kenaryň çägesini ysgadyrdy. Hatda gyz Timmä bu ysyň talaňçylaryň ysydygyny-da düşündirmäge çalyşdy; köpek aýdylana düşünen ýaly, gaty-gaty üýrdi, soňam çyny bilen ysyrGANYP ugrady.

— Görüň-ä, düşünyär! Indi olaryň ysyny ýadynda saklar-da, yz çalyň başlar! — diýip, Jorj dostlaryny ynandyrdy.

— Öňi bilen — diýip, Julian pikirini dowam etdi. — «Gadymy mülkde ýaşaýan hanymyň» kimdigini, niräniň mülküdigin bilmeli. Bularyň baryny anyklamaly!

— Ýöne bu ýerde birgiden jaý bar, barynyňam mülk kemi ýok! — diýip, Enn uludan demini aldy. — Töwerekdäki obalyklaryň hemmesine-de owal mülk diýipdirler!

— Hawa, käte bolsa şol «mülk» diýilýäni, bary-ýogy kiçeňräk ferma-da bolup çykaýýar! — Dik haşşyldap sözüniň üstüni ýetirdi. — Şu-da işi birneme kynlaşdyrýar...

Julian sözlerine ynamly äheň bermäge çalyşdy. Ol:

— Şeýlelikde, öňi bilen, nämäni anyklamalydygymyz belli! Obalaryň içindäki onda-munda ýerleşen fermalary-ha dessine hasapdan öçürsegem bolar. Bu eýýäm işiň ýarysy! — diýdi.

— Ýöne haýsy mülkde ýeke ýaşaýan aýalyň bardygyny anyklap, şol mülki soragideg etmeli. Soňam eýesiniň gymmatbaha şaý-sepleriniň baryny-ýoguny anyklamaly borus! — diýip, Jorj dowam etdi.

— Soňra bolsa — diýip, Ennem goşuldy. — Onuň gymmatbaha şaý-sepleriniň arasynda zümerretiň köpdüğine göz ýetirmeli.

— Ahyrda-da — diýip, Dik netije çykardy. — Linni bilen Karlyň kimi talajak bolýanyny bilemizsoň, şol aýaly gymmatbaha şaý-sepleri bilen bilelikde goramaly hemem polisiýa habar etmeli.

— Şonda polisiýa işgärlerine otuzynjy iýul günü gabaw guragada, talaňçylary jenaýatларыnyň üstünde elinjek gapjaýmak galýar! — diýip, Julian maslahaty jemledi.

Jorj ýolup alan otunyň uçjagazyny çeýnäp durşuna:

— Bu topardaky üçünji adam kimkä? Döw diýilýäni?! Bu wakada şolam bir tapmaça... Näme üçin o kişi talaňçylara kömegi edil häzir däl-de, soň edip biljekkä? Ana, şony bilesim gelýä. Wiý, eýýäm gijem bolupdyr. Gideliň-de, ýatalyň. Agşamýň haýryndan, ertiriň şeri ýagşy, ertir ýene bir gezek kelle döwäýeris! — diýdi.

GÖZLEGLER BAŞLANÝAR

Ertesi çagalar Gün al-asmana galanda oýandylar. Olar gezekli-gezegine çeşmäniň akar suwuna ýuwundylar-da, ertirliklerini işdämenlik bilen ýuwdup-ýalmadylar. Soňky dişlem gutabyny symşlap oturan Dik:

— Hawa, onsoň näme etsem diýýän, Jorj? — diýip sorady.

— Gözlegimizi nämäden başlasak diýýäňmi? Şony biljek bolduňmy? — diýip, Jorj çintgäp sorady. — Näme etjegimizi men eýýäm ölçäp-biçip goýdum. Biz häziriň özünde işe girişeris. Tutuş kenary bölekler böleris-de, niräniň has çoladygyny anyklarys — gadymy mülk ýeri gyrak-bujakda bolmaly — soňam talaňçylaryň diýýän ýerini gözläris.

Çagalaryň ekabyry Julian Jorjuň pikirini makullady. Ol doganoglanynyň gözlege häziriň özünde girişmeli diýen teklibini-de ýüzugra goldady. Julian:

— Ýekeje minutymyzy-da ýitirmek bolmaz! — diýdi. — Bary-ýogy iki hepdä ýeter-ýetmez wagt galdy. Päliýamanlaryň sözi ýadyňyzdamy? Talaň otuzynjy iýula bellenen!

Çagalar galan-gaçan azyk-owkady ýygnap, saçagy düýrlediler-de, çadyrlaryna saldylar. Soňra aşak — deňziň kenaryna ýöneltiler. O ýerdäki kiçeňräk aýlagda Jorj gaýygyny baglap goýupdy.

— Gowy ýeri, ol ikisi adanyň ýeňsesinden gelipdirler-de, gaýygymy görmändirler! — diýip, Jorj şükür etdi. — Ýogsam adanyň adamlydygyny biljek ekenler.

Çagalar gaýyga münüp, ýüzüp ugradylar. Kenara ýetibem gaýyklaryny agaç köprüjige bagladylar-da, welosipedlerini almak üçin kümä ugradylar. Ýola düşmezlerinden öň Jorj Kirriniň töwereginiň kartasyny orta çykardy.

— Serediň! — diýip, ol görkezmäge durdy. — Ýnha bu biziň duran ýerimiz, bu bolsa kenardaky jaýymyz, oňa ýanaşyk bolsa beýleki öýlerdir ýaýlaglar. Bu taýdan ýitgimizi gözläp oturasy iş yok. Aňrylygyna, günorta tarap dynç alyş öýleriniňdir ýaýlaglaryň giden hatary. Bu ugurda diňe ýeke-täk adam-garasyz ýer bar — olam, hanha, tutuşlygyna weresk¹ basan ýer bölegi. O ýerde bölek-bölek torf batgalygy kân, şo sebäpden bu ýere «Çüýrän meýdan» diýilýär. O taýda jaý-beýleki ýokmuka, gözden geçirmek gerek...

Dik kartanyň üstüne egildi.

— Kenaryň demirgazyk bölegi hasam özüneçekiji görünýär — diýip, ol belledi. — Bu taýda oturymly ýer az, boşluk kân.

— Hawa, dogry aýdýaň — diýip, Julian barmagyny karta dürtüp durşuna, onuň bilen ylalaşdy. — Çelgiçyraga çenli ýaýlyp ýatan boş giňişlik. Jenaýatçylar üçin tüýs oňaly ýer!

Enn bir erbetligi önünden syzan ýaly tisginip gitdi:

— Hawa, elbetde, o ýerde ýalňyz ýaşaýan aýal bar bolsa-ha, Linni bilen Karl ýaly päliýamanyň pidasy boljagy gümansyz!

— Hany onda — diýip, Jorj karara geldi. — Wagt ýitirmäliň! — Ol kartany epledi. — Hawa, nämeden başlalyň?

— Ilki «Çüýrän meýdanyň» niçiksi ýerdigini bilsek gowy bolaýmasa — diýip, Julian teklipt etdi. — Gaýdyşyn azyk-owkat almak üçin Kirrine sowlup geçsegem bolar.

Çagalar ýola düşdüler. Olar aýak çarhlaryny aldygyna aýlansoňlar, Timmi Jorjuň welosipediniň gapdaly bilen dilini sallap ylgamaly bolýardy. Köpek wagtal-wagtal ýolugra duşan towşanlary, bu ýere azaşyp-tozaşyp düşen towuklary ürküzmek üçin ýoluň kä o gyrasyna, kä bu gyrasyna ylgaşlaýar. Tizara çagalar Kirriniň çetinden girdiler. Dynç günüdi; merkezi meýdança hemem baş köçe dükançalardan ýaňa al-ýaşyl öwürýär. Säher Güneşi bu görnüşe hasam gelşik goşýar. Dostlar et dükanynyň deňinden geçiberende, onuň hojaýyny penjireden kellesini çykaryp, elini salgady: çagalar köplenç ondan Timmi üçin süňk satyn alardylar.

Biraz wagtdan çagalar «Çüýrän meýdana» ýetdiler. Bu taýy, hakykatdanam, idegsiz ýatan — ol-bu ýerini batgalyk tutan giňiş meýdan eken. Onda-munda görünýän tümmejikleriň üstünde wereskiň güljagazlary ülpüldeýär. Meýdanyň görnüşi az-kem iniňi düýrükdirýär. Enn kibitni gysyp töweregine seretdi.

— Waýe-eý! Nämüçindir, bu ýerini halamadym! — diýip, ol sogdurdy.

— Entegem sen gündüziň günü, Gün ýalbyrap duran wagty görýaň bu ýerini! Göz önüne getir, gije neneň eýmençdir! — diýip, Dik üstüne goşdy. — Bu ýerlerik göçüp gelmek hiç kimiň kellesine gelmez, men soňa ynanyan.

— Ýok, bu ýerde ýaşaýalar! — diýip, Jorj duýdansyz gygyryp goýberdi. — Ýerli ilat bu ýerik gelenok, ýöne Fitswilýam mülkünde biri-hä ýaşaýar! Özümem bu ýere känbir gelip baramok, onsoň ýadymdan çykypdyr.

— Mülk diýdiňmi? — diýip, Dik onuň sözüni bölledi.

— Hawa, üstesine, o ýerde ýeke ýaşaýan aýalam bar! — diýip, Jorj yzyny sugurdu. — Ol asyl-ha ile çykmaýar diýen ýaly, edil

¹ Weresk — ownuk ýaprakly, melewşe-gülgüne gülli, mydama gök öwsüp oturan pещejik boýly gyrymsy agaç.

terkidünýäler ýaly ýaşaýar. Meniň bilşimçe, ol aýal ýetde-gütde güzeran aýlaýar, onsoň ondan näme ogurlajak.

— Tapawudy ýok — diýip, Julian garşy çykdy. — Barybir, barlamaly borus.

— Hanha, zzyňa seret!

Çagalaryň tigirden düşen ýerleriniň taýagatymynda, peseňräk depäniň üstünde ulla-kan tutuksy ymarat sömelip otyrды.

— Owal bu mülk obanyň edil ortasynda eken — diýip, Jorj düşündirdi. — Soň-soň adamlar bu ýerde güzeran aýlamaga iş tapylmansoň, kem-kem göçmek bilen bolupdyrlar. Olaryň eýesiz galan kübeleri bolsa wagtyň demine düşüp, weýran bolupdyr. Indem bu jaý ýeke-ýalňyz gugaryp dur. Onda bir garry aýal ýaşaýar, bu mülk barada başga bilýän zadym ýok. Eşidişime görä, ol garryp. Men-ä onuň gymmatbaha zady bardyr öýdemok.

— Geliň, şu töweregi gowuja gözden geçireliň — diýip, Julian tekliپ etdi. — Belki, golaý-goltumda başga-da mülk bardyr, hä?

Ýöne çagalar tutuş töweregi söküپ, bide-rek wagt ýitirdiler. Fitswilýamlaryň köne galasyndan özge, özlerini gyzyklandyryp biljek zat tapmadylar.

— Geliň, Kirrine dolanalyň-da, Jeýms bilen gürleşeliň — diýip, Jorj tekliپ etdi. — Jeýms balykçyň ogly, oňat oylan, ol hökman bize kömek eder.

Çagalar welosipedleriniň ýüzüni yza — Kirrine tarap öwürdiler. Olar gök-sök we ýumurtga satyn almak üçin ýolugra gök önüm dükanjygyna sowuldylar, soň kenara tarap gönülediler. O taýda ýeňiljek sykylyk atyp, gaýygynyň ol-bu ýerini bejerip ýören Jeýms gözlerine ildi. Çagalaryň golaýlap gelýänini görenden, oylan ýylgyrды.

— Hawa, ýagdaýlar niçik onsoň? — Jeýms çagalaryň hemmesine ýüzlenip, güler ýüzli salamlaşdy.

Olar ondan-mundan gürrüň eden boldular-da, Julian bilmedikden bolup gep arasynda Fitswilýamlaryň mülkünden söz açды.

— Miss Fitswilýamyň ýaşaýşy bilen gyzyklanýaňyzmy? — diýip, Jems gaýtalap sorady. — Görgüli garry! Umuman, o barada aýdara zadam ýok. Ol bireýýäm bar zadyňy: çagalaryny, adamsyny, emlägini ýitirdi, indem öz jaýynda täk özi; hakyt terkidünýälige ýüz urupdyr. Garry oba gelmeýär di-

ýen ýaly; käte bir azyk-suwluk üçin çykaýmasa. Gün-güzeranyňy nämäniň hasabyna aýlaýar, bilýän däliris... Adatça, ol oba daňdanky awtobusa münüp gelýär-de, arwah-jyn ýaly bolup aýlanyp ýörendir köçe-köçe. Barymyzyň nebsimiz agyrýa oňa, elbetde, ýöne özünde-hä mähiriň düşnügem ýok — tüýs öz «Çüýrän meýdany» ýaly-da. Biziň bilen eger-eger gürleşmez!

— Düşnükli — diýip, Jorj elini salgap goýberdi. — Onuň bilen tanyşmakçy bolsak, bu aýdanlaň nepi deger... Minnetdar, Jeýms!

Çagalar balykçynyň ogly bilen sagbollaşyp, öýlerine — Kwentin daýy bilen Fanni daýzanyň huzuryna ugradylar. Jorjuň ene-atasy olary datlyja tagamlar bilen hez-zetledi, soň çagalar ýene welosipedlerine atlandylar. Ýöne bu gezek olar kenaryň demirgazyk bölegini sökmäge ugradylar. Öýden birneme arany açanlaryndan soň, Julian beýlekilere ýüzlenip:

— Bir günüň içinde bu giden meýdany aýlanyp çykyp bilmeris — diýdi. — Barlamaly ýerleriň önünden meýilnamasyny düzüp, günde işiň belli bir bölegini bitirmeli. Esasy zat — daş-töweregiňe ünsli bolmaly, aşa alňasamak gerek däl!

Kirriniň demirgazygy günorta bölegine garanda düýbünden başgaça görünýärdi. Bu ýeri durşuna daşlyk, gaýa kän, şeýle bolansoň adamlaryňam ünsüni o diýen özüne çekip baranok. Kenary eýeläp oturan kert gaýalardan ýaña, bu ýere gaýykly geler ýaly däl; suwa düşmäge-de oňaýsyz ýer, kenarynda ownukly-irili ýylmanak daşlar üýşüp ýatyr, onsoň olaryň üstünden geçip suwa ýetmek kyn. Şoň üçin günorta garaňda munda öý-kepbede seýrek. Bir mil ýoly geçenlerinden soň, çagalar iki topara bölündiler: Julian bilen Enn — bir topar, Dik, Jorj hemem Timmi üçüsi — ikinji topar. Ýöne biderejik kenary sökenleri galdy: golaý-goltumda gözlerine ilen zat — kiçeňräk taşlanyp gidilene oguşýan fermalar, bolany. Olaryň ýekejesine-de mülk diýere diliň baranok.

Olar ýadaw hem birazajyk lapykeç halda ýene jemlenişdiler. Birek-birege aýdara-diýere zatlary ýok. Jorj ada dolanmagy tekliپ etdi, çagalar ony makulladylar. Şol günüň galan bölegini çadyrlarynyň töwereginde oýnap, şatlanyp geçirdiler. Ýatylmazýndan öň Julian şeýle diýdi:

— Ertir gözlegi dowam eders-de, hökman ýene bir mülki taparys!

FITSWILÝAMLARYŇ MÜLKI

Şeýlelikde, çagalar ertesi ýene Kirriniň demirgazygyny barlamaga ugradylar. Kenaryň düýnki aýlanyp çykylan böleginiň deňinden eglenmän geçdiler-de, ýene iki topara bölündiler. Bu gezek işleri birneme oňdy, dostlar günortana golaý garbanmak hemem gören-eşidenlerini birek-birege habar bermek üçin bir ýere jemlenişdiler, ýüzleri şatlykdan nurlanyp dur. Jorj ilki söz açdy, tolgunmakdan demi-demine ýetenok:

— Biziňki şowuna! Linni bilen Karlyň talajak bolýan adamyny Dik ikimiz tapaýdyk öýdýän!

— Bizem tapdyk! — diýip, Julianam ýenijiniň dabarasy bilen jogap gaýtardy. — Enn ikimiz şol ýekeje özi ýaşaýan, Linni bilen Karl ýaly päliýamanlaryň pidasyna öwrülip biljek ýene bir aýalyň bardygyny anykladyk!

Şeýdişip, olar toplan maglumatlaryny, gören-bilenlerini birek-birege aýdyşdylar. Görüp otursalar, Jorjdur Dik hol alysdaky agaçlygyň aňyrsynda daşdan salnan çal reňkli ullakan jaýyň bardygyny bilipdirler.

— Men ötegeçilerden şol jaý barada soragideg etdim — diýip, Dik gürrüň bermäge durdy. — Bilsek-baksak, onuň eýesi Grant familiýaly ýalňyz ýaşaýan garry aýal eken. Ýöne ýerli adamlar-a oňa mülk diýmeýän ekenler, «Şony şeýle atlandyrsa-da boljak» diýsem, Jorj meniň bilen ylalaşdy. Şulara esaslansaň, adada gabat gelen iki ogrynyň miss Granty aňtap ýören bolmaklaram gaty ahmal!

— Hawa — diýip, Jorj tassyklady. — Olar «mülkünde ýaşaýan hanym» hakda geplänlerinde men olaryň ýelesinde galypdym, şon üçin «mülkünde» diýenlerini çalarak eşiden bolmagymam mümkin.

— Her näme diýseňem — diýip, Dik sözüni dowam etdi. — Şol miss Grant diýilýäni, çakym çak bolsa, juda barlyja hanyma meňzeýär. Miras galan gymmatbaha şaý-seplerem bolmagy mümkin şonuň, ýygnap-ýygşyryp saklaýan ýerem, elbetde, sandyjagydyr.

Ahyry Juliana-da gezek ýetdi:

— Biziň üstünden baran ýerimize-de mülk diýmersiň — has dogrusy, edil mülk diýer ýalam däl. Ol ýer juda idegli hem gülläp ösýän ferma, ondaky jaýyňam ýagdaýy erbet däl. Biziňki jüpüne düşdi — biz ýerli poçtalyona gabat geldik, ondan käbir zatlary anykladyk. Ol bizi güler ýüz bilen alçak garşylady, ähli sowallarymyza höwesek jogap berdi. O ýeri miss Legli atly aýala degişli eken. Hojaýynlygy gowy, ýöne ynjk tarapam bar bolara çemeli. Nämüçindir, ol günlükçini keseden tutanyny gowy görýärmiş — olar irden başga obalardan gelýän ekenler-de, aňşam ýene öýlerine gaýdyp, diňe günin işleýärmişler. Şunlukda, miss Lengli gije ýeke galýan eken. Diýmek, şol Karl bilen Linniň talajak bolýan «mülkünde ýaşaýan hanymy» şondan başga hiç kimem däldir!

Jorj oýurganyp, ýüzünü çytdy.

— Hüm, talaňçylaryň çolpusyna düşüp biläýjek pida eýýäm üç sany dagy boldy! Aşa köp dälmi? — Ol uludan demini aldy. — Biz gözlege ýaňy başladyg-a! Soňy nähili boraka? Hawa, iş-ä çöp-çalama urup barýar...

Çagalar aljyraňny ýagdaýda otuň üstüne çökdüler. Günorta nahary wagty boldy, olar ýanlary bilen getiren şöhlat-çöreklerini çykardylar.

Tutuş töweregi welosipedli aýlanyp çykançalar ýene üç günleri geçdi. Çagalar başga mülk diýerlik ýeriň üstünden barmadylar. Şeýlelikde, ogrulara pida bolmagy çaklanlyýan, başky tapylan üçüsinden özge güman ediläýjek adam bolmady. Şol aňşam çagalar öz adalarynda oduň başynda egele bolup oturyşlaryna, baş günlük gözlegiň jemini jemlediler. Jorj:

— Men-ä ilki uç tapylmaz öýdüp gorkupdym — diýdi. — Ýöne indi ýagdaý aýdyňlaşýar öz-ä! Diýmek, töwerekde Linnidir Karlyň duzagyna düşäýjek diňe üç aýal bar eken. Olar — Fitswilýamlaryň mülkünden miss Fitswilýam, miss Grant we fermada ýaşaýan miss Lengli.

— Hawa, dogry — diýip, Enn onuň bilen ylalaşdy. — Indi olaryň haýsynda gymmatbaha şaý-sepiň baryny anyklamaly-da, taýýarlyk görülýän talaňçylyk barada duýduraymaly. Wessalam!

Dik:

— Meniň pikirimçe, miss Fitswilýamy hasapdan öçüräýmeli — diýip teklipti. — Onuň «meňki bolsun» diýer ýaly zady ýok öýdýän.

— Hany dur — diýip, Julian garşy çykdy. — Ony anyk bilemzog-a. Biz ýöne çak urýas! Gaty baý adamlaryň hem bilgeşlän garypsyramalary bolýandyr-a, ogry-jümrülerden, her tüýsli dilegçilerden daşrak durmak üçin tapylýan hokga bolaýmasyn bu.

— Dogry aýdýaň! — diýip, Jorj onuň sözüni makullady. — Meniň pikirimçe, ilki miss Fitswilýamy barlamak gerek, sanawdan öçürüp-öçürmezligi şoňa görä kesgitlemeli borus.

Ertesi çagalar dört bolup, Timminem ýanlaryna alyp, ýene Dikiň aýdysy ýaly, «yz çalmaga» ugradylar. Olar eýesi bilen gürleşmek başardar umydy bilen, göni Fitswilýamlaryň mülküne tutdurdylar. Çagalar obanyň içinden geçip barýarkalar, bassyrma dükanjyklaryň biriniň tekjesinde ajaýyp gül çemeniniň duranyna Enniň gözi düşdi.

— Çagalar, hany, biraz aýak çekiň — diýip, ol beýlekilerden haýyş etdi. — Men-ä şu bägülleri Fanni daýza üçin satyn aljak. Ejeň bizi gaty gowy görýär, Jorj! Biz bu çemeni oňa gaýdysyn gowşurarys.

Enn gül dessesini satyn alyança, beýlekiler sabyr edip, garaşyp durdular. Birdenem Enniň gabat garşysynda ýönekeý geýnen, hortap garry aýal aýak çekdi. Ol ýetip gelýän motosikliň sesinden gorkan bolara çemeli, näme etjegini — öňe ätjeginem, yza tesjeginem bilmän kürtdürdi. Enn dessine garrynyň elinden tutdy-da, ýanyoda tarap çekdi; şo pursat onuň edil ýaňyja duran yerinden motosikl wazlap geçip gitdi. Gorkudan saňnyldaýan garrynyň zordan «sag bol» diýmäge dili aýlandy, şeý diýdi-de, ol köçäniň beýleki tarapyndaky köpçüligiň arasyna siňip gitdi. Onýança Ennem çemenini gujaklap, dostlarynyň ýanyna haýdady; olar ýene welosipedlerine atlandylar. Timmi toparnyň başyny çekip, öňden begençli ylgap barýardy. Basym olar çola ýola çykdylar, deňlerinden geçen ullağan awtobus olary çaň-kirşene garyp geçip gitdi.

Welosipedi ýa ulagy ýok adamlar üçin awtobusam gözüne degýän zatd-a — diýip, Julian güldi. — Gitdik! Barmaly yerimize indi az galdy!

Çäryek sagatdan çagalar Fitswilýamlaryň mülk jaýynyň haýadynyň ýanynda welosipedlerinden böküp düşdüler. Jorj dogumly ädimläp, jaýnyň meşe agajyndan edilen haýbatly gapysyna tarap yöneldi-de, jaýnyň poslap giden zynjyryna elini ýetirdi. Jaňjagazyň sesi öýüň bar yerine ýaň salyp gaýtalandy.

— Içigara, öýde adam ýok öýdýän — diýip, gyz ahmyrly haşlady.

Ýene bir minut ýaly garaşyp, «indi gaýdaly» diýenlerem şoldy welin, birden gapynyň ýüzündäki gözeneklenen äpişgejik açyldy-da, garrynyň sesi eşidildi:

— Näme gerek size?

Julian öňe süýşdi.

— Miss Fitswilýamy göräýeli diýip geldik — diýip, ýaňky mylaýym sözledi. — Onluk diýseň möhüm işimiz bardy!

— Men hiç kimi kabul edemok! — diýip, ol ses jogap gaýtardy.

— Haýyş edýäs, miss Fitswilýam! — diýip, Jorj gyssanmaç seslendi. — Bu siziň bähbidiňiz üçin gerek!

— Gidiň, men sizi tanamok!

Äpişgejik zarp bilen ýapyldy. Çagalar aňk-taňk bolup, bir-birine seredişdiler.

— Ynha, mydama şeýle-dä — diýip, Dik hüňür-hüňür etdi. — Adamlara kömek etjek bolsaň şeýdäýýäler.

Şol pursat äpişgejik gaýtadan serpildi.

— Hol duran gyzy men tanaýan — diýen ses geldi. — Gir, janym. Sen iki sagat mundan öň gül dükanjygynyň öňünde meni halas etdiň. Aşa gorkupdyryn-da, saňa düzüwli minnetdarlygam bildirmän gaýdypdyryn. Gir, sizem giriň!

Garry aýal gürleýiş äheñini şeýlebir tiz üýtgetdi welin, çagalar birbada aljyraberdiler. Şol wagt gapy açylyp, bosagada miss Fitswilýam peýda boldy. Elbetde, bu obada duşan şol garrynyň hut özüdi! Çagalar munuň şeýledigine ikerjiňlenmediler. Şonda Enn kömege yetişmedik bolsa, miss Fitswilýam bilen beýdip yüzbe-ýüz duşuşmak miýesser etjegem däl eken. Jaýnyň hojaýyny garasöymežräk bolara çemeli.

Çagalar içerik girip, giň hem alagaraňky otaga düşdüler. Munuň içindäki bar zatda owal-birwagtky baýlygyň alamatlary duýulýardy. Jorj miss Fitswilýama nämäniň-nämedigini düşündirmäge durdy. Sesini çy-

karman diňlän kempir gyzyň sözüne, gürrüňsiz, ynandy. Jorjuň kakasyny — Kwentin daýyny ol tanaýardy.

— Hawa, elbetde — diýip, kempir birden Jorjuň sözünü böldi. — Birbada kelläme-de gelmändir! Hakykatdanam, maňa miras geçen hazyna bar. Hakyky gymmatbaha hazyna!

Miss Fitswilýamyň aç-açan gürrüňi çagalary, birhili, aljyratjak boldy.

— Ogrular oňa göz dikipdir diýýäňizmi? Elbetde, gymmatly hazynamy munuň ýaly ýerde saklap bolmaz. Bu taýy aşa howply. Indi muňa şek ýok!

Görgüli kempire nebsi agyryp ugran Julian:

— Miss Fitswilýam, haýyş edýän, alada etmäň. Polisiýany habardar etmäge heniz wagtymyz bar ahyry — diýip teselli berdi.

— Hawa, hawa-la, elbetde — diýip, öý eýesi özüni dürsemäge çalyşdy. — Käte şeýdip ýerliksiz gürläýmäm bard-a. Men ýeke ýaşayan ahyry, täk özüm — ýatlamalarym bilen, ýanymda ümmüldeşere-de adam ýok! Meniň hazynamy göresniňiz gelýämi, hä?

Çağalar öňde duran talaňçylygyň syrny şeýle tiz açmagy başaranlaryna öz ýanlaryndan monça boldular. Olar miss Fitswilýama ynamy üçin minnetdar bolup, onuň tekliline höwes bilen seslendiler. Häziriň özünde hakyky zümerret görjegine begenen Enn, hatda begenjinden diriň-diriň böküberdi!

Miss Fitswilýam çagalary yzyna tirkäp, ötleme-ötlem otaglaryň içinden geçdi, soňam olar tükeniksiz uzyn däliz bilen aşaklygyna ýöräp ugradylar. Ahyrynda içi goş-golamsyz, düşek-halysyz haňlap ýatan uly eýwana girdiler. Çağalar biri-birine geňirgenişip se-retdiler: bu ýerde aşyk ýalyjak daşy bukarada ýer ýog-a! Kempir olaryň pikirini ýüzlerinden okap, kinaýaly gülümjiredi. Ol:

— Siziň nämä geň galýanyňyzy aňyp durun. Men öz hazynamy görene göz edip, alaň-açyk ýerde goýup bilmen-ä. Biraz sa-byr ediň... serediň!

Ol diwarpejiň gapdalyndaky bilniksiz, nokat ýalyjak düwmäni basdy. Diwarpejiň içinden jygyldy eşidilip, onuň törki diwar-ryndan gizlin gapyjyk açyldy.

— Gadyrdanlarym, giriň-de, hazynamy synlaň!

Timmä garaşmagy buýrup, çagalalar hoj-ýynyň yzyna düşdüler. Kempir ýag çyrany

ýakdy, çyra egni harby esbaply rysaryň di-wardan asylygy suratynydyr onuň töwerek-lerini ýagtylandyrdy. Miss Fitswilýam buý-санç bilen surata barmagyny uzatdy.

— Bu meniň atam! — diýip, ol mälim et-di. — Ser Ýustas Fitswilýam Fitswilýams-kiý! Bu biçak gymmat surat. Bahasyz diýse-ňem boljak!

Ikibaşda çagalalar gözlerine ynanmadylar. Diňe az salym diňşirgenenlerinden soň, nä-mäniň-nämedigini aňşyryp galdylar. Jorjuň ýaňy miss Fitswilýama taýýarlyk görülýän talaňçylyk barada tizrak aýdasy gelip içini it ýyrtyp durany üçin, «miras galan hazyna» diýipdir-de, gymmatbaha daşlar hakynda dil ýarmagy bolsa unudaýan bolsa nätjek. Miss Fitswilýam, ana, soň üçin oňa nädogry dü-şünen eken-ow! Dik gülküsine zordan erk edýärdi, Enn haýbatly «pedere» ses-sedasyz baha berýärdi, Jorj bolsa öz säwligine utan-jyna boz-ýaz boldy. Bir Julian özüni ýitir-medi: ol wakany garra başdan gürrüň ber-di, gymmatbaha daşly yerini hem aýtmagy unutmady, miss Fitswilýama-da hiç kimiň onuň şöhratly ata-babasynyň suratyny çilme niýetiniň ýokdugyny, ogrularyň diňe daşla-ra, onda-da yöne-möne gymmatbaha daşa däl-de, hut zümerret daşlaryna göz dikýän-digini düşündirdi.

Miss Fitswilýam ýeňillik bilen dem aldy-da, her näme-de bolsa, çagalaryň öz öýüne gelenine juda begenýändigini mälim etdi. Çağalar ýüzugra Timmini hem alyp, çykalga tarap yöneldiler. Kempir sagbollaşan wagty olara meýilleri bolsa, ýene gelip durmakla-ryny sargady.

Çağalar ýene «Çüýrän meýdanyň» ortara-synda peýda boldular. Tutuş gün puç geç-di! Olaryň çalan yzlary ters bolup çykdy... Dostlar tigirlerine atlandylar-da, ýoly sy-ryp, aşaklygyna ugradylar. Dik:

— Hawa! Wagtymyz-a oňat geçdi! Haýp, yöne peýdasy bolmady!

— Aý, juda beýle-de däl! — diýip, Julian garşy çykdy. — Iň bolmanda, indi miss Fit-swilýamyň adyny güman edilýän pidagärle-riň sanawyndan batyrgaý çyzyp bileris!

GÖZLEGLER DOWAM EDÝÄR

Çagalalar öýlänler miss Grantyň fermasy-na ugrap, gözlegleri dowam etmeli diýen

karara geldiler. Az salymdan olar töwergine belent haýat çekilen ullakan çal reňk jaýyň deňesine ýetdiler. Tigirlerinden düşüşlerine derwezäniň jaňyny basdylar. Şo pursat jaýyň gapysy giňden serpildi-de, bosagada gujurly hem çäýe bedenli bir aýal peýda boldy. Ol çagalary görüp, olara tarap ýönelenem bolsa, derwezä ýetmän aýak çekdi.

— Náme gerek? — Onuň äheňi aşa sowuklaç ýaňlandy.

— Gündiziňiz haýyrly! — diýip, Julian oňa mylaýymlyk bilen habar gatdy. — Miss Granty göräýjekdik.

— Men miss Grant!

— Siziň bilen juda möhüm zat barada gürleşmelidik! Içeri girsek bolarmy?

Miss Grant gaşlaryny çytyp, Julianyň ýüzüne münkürlük bilen seretdi.

— Nätanyş adamlara, hatda çaga-da bolsa, derwezämi açýan däldirin bilseňiz! — Onuň sözleri morta hem gödek çykdy.

Julian tanyşlyk berdi, gapdalyndakylary hem bir-bir tanyşdyrды, şeýdibem dartgynly ýagdaýy ýumşatjak boldy.

— Dogry edýäňiz, miss Grant — ol ýylgyrjaklady. — Çem gelene gapyňy açybam ýörmeli däl. Ýeke ýaşaýan bolsaňyz-a, hasam...

Miss Grant onuň sözünü böldi:

— Ýeke ýaşaýanymy nireden bilip ýörsüňiz?

— Goňşularyňyzdan soraşdyrdyk — diýip, göwnünde hiç zat ýok Dik bu ýerde hem dogrusyny dogry aýtdy.

— Ýagşy ýigit, gepiňiz-sözüňiz gatybir göwnüme jaý-a däl! — Miss Grant gaharly hüňürdedi. — Ýeke ýaşaýanymy anyklap, meňkä gelipsiňiz, indem gele-gelmäne meniň gujak açyp garşylarymy isleýäňiz! Siz-ä dört sany, itiňizem üstesine. It däl, tüýs möjeg-ä munyňyz!

Gahary gelip ugran Jorj:

— Timmi goýun ýaly ýuwaş-a — diýip goýberdi. — Ol size degmez. Gaýtam, gerek ýerinde sizi gorar.

Miss Grant ernini ýaňsyly ýyrşartdy:

— Ýene näme! Küşgürseňiz, göni bokurdagyma ýapysjagyny bilmän durandyryn-ow!

— Beý diýmäge nädip diliňiz barýa! — Enn dergazap boldy. — Biz-ä sizi talajak

bolýalar, şony duýduraly diýip geldik, siz bolsa...

Göwni galan Enn tas aglapdy, ýöne miss Grant, barybir, onuň sesini basdy:

— Şol talajak bolýanlaryň siz dälidigine maňa kepil geçjek barmydyr, hä? — diýip, ol münkürlük sowal berdi. — Náme diýseňizem, siz ýa-ha haýýarlyk edýäňiz, ýa-da meni oýnajak bolýaňyz — ikisinden biri. Güm boluň şu ýerden!

Julian oňa garşylyk bildirip ugrady:

— Ýöne, miss Grant, biz ogram däl, talaňçam, sizi oýnamak niýetimizem ýok, çynymy aýdýan — gaýtam tersine! Içerik salmasaňyz salmaň, zyýany ýok, aslynda, bu beýle zeruram däl! Biz bar zady şu taýda-da gürrüň berip bilýäs. Emma haýyş edýäs sizden, bizi ünsli diňläň, miss Grant!

— Ýaş-ýeleňler, siziň üçin wagt ýitirmek islämok! Ugraň şu taýdan, ýeser köpbilmişler diýsänim!

Çagalар özleriniň möhüm iş bilen gendiklerini miss Granta ýene bir gezek düşündirjek boldular, ýöne bary biderek. Gury wagt ýitirenleri galdy.

— Häziriň özünde gümüňizi çekmeseňiz, itimi boşadaryn. Itim bolsa siziňkä iki esse gelýändir! — diýip, ol çagalara duýdurdym etdi. — Şu gün ýegenim öýe äpet köpek getirdi — Soltan ady!

Şol pursat jaýyň gapysynyň agzynda egni örme jempirli, sport balakly ýaş oğlan peýda boldy. Ol elinde äpet goýun itiniň boýun-ýüpünü tutup durşuna:

— Laura daýza, näme habar? — diýip sorady.

— Gorkuly zat ýok-la! — diýip, miss Grant arkaýynsyrady. — Ýöne, häkibir, çakyny bilmeýän ýaş-ýeleňler öýe girjek diýip dyzan bolýar. Olar meniň fermam barada bar zady biljek bolup ysyrwanyşyp ýörler öýdýän, niýetleri soň fermama hakyky ogrulary küşgürmekdir bulaň!

Bäşisem, şol sanda Timmi-de, ynjamakdan hem kineden ýaňa dym gyzył boldular. Goýun iti bir silkindi-de, çagalara garap gatydan üýrdi. Uzak garaşdyrman, Timmi hem onuň jogabyny berdi. Jaýyň öňündäki basgançak bilen aşak düşen ýigit elinde henizem itiň boýun-ýüpünü gaýym gysymlap durşuna, daýzasynyň alky-myna bardy.

— Gel, derwezäni çalaja açaly-da, Soltany goýbereli. Goý, bu bezzatlara dişlerini görkezsin! Görersiň, towşan ýaly zut gaçarlar!

— Şeýderlermikä?.. — diýip, daýzasy ikerjiňlenjek boldy.

Ýöne ýegeni eýýäm derwezäni çalaja açypdy. Öz Soltany şeýle bat bilen atylyp çykar öýtmedik bolara çemeli. Hojaýynynyň elinden sypan goýun iti bir böken-de «çagyrylmadyk myhmanlaryň» iň golaý duranynyň üstüne topuldy. Olam bagtygara Jorj bolup çykdy. Elbetde, Timmi hem eýesini mertlerçe goramak üçin zyňdy özüni, garpyşan itler ýerde ýumak bolup ýumalanmaga başladylar. Çağalar alagykylyk boldular, miss Grant bilen ýegeni bolsa Soltany aýyrjak bolup başagaýdylar. Asyl, aralarynda sowukganlylygy saklan diňe Jorjuň özi bolsa nätjek.

— Tim, bolsana, ömür ýadyndan çykmaz ýaly merkini bersene!

Miss Grantyň ýegeniniň ady Mark eken. Marka ahyry köpeginiň deriden edilen boýunýüpüni çekmek başartdy. Jorjam öz batyr goragçysynyň boýnundan gujaklap, öl burnundan şypbyldadyp ogşap goýberdi.

— Nätdi, paýyňzy aldyňyzmy?! — diýip, miss Grant gygyrdy. — Indi bolsa göteriliň, ýogsa, ökünersiňiz!

Julian elini silkip goýberdi, bu beýlekilere «Gideliň!» diýen ýşarat boldy. Jedelleşip, bir zady subut etjek bolup durmaň indi many-sy ýokdy. Şum fermadan ganymat uzaklaşyp, çağalar demlerini dürsemek hemem soňky etsem-goýsamlaryny maslahatlaşmak üçin, ullakan daşyň üstünde dyz epdiler. Biraz ýadaw görüňän Timminiň keýpi başdi, özünden göwni hoşdy. Jorj itiniň endam-janyny birhatar sypap-sermöp çykdy, üýtgeşik bir zelezper tapmansoň, ýene ynjaldy — Timminiň birki ýerinde ýeňil-ýelpaý sypjyryk bardy, bolany. Timmi garpyşykda juda çalasyň herket edipdi, äpet köpek hernäçe jan edenem bolsa, oňa agyz urmagy başarmandy. Ýöne Dik welin, gahardan ýarylaýjak bolýardy:

— Dogrusyny aýtsaň, şü miss Grant diýilýäni tüýs ýerinden gelme dikdüşdi eken. Ýene oňa kömek etjegem bolup ýörüs-ä! Gadyrbilmez!

— Ýüzbe-ýüz gürleşib-ä bilmedik — Julian ýagdaýy ölçerip-dökmäge synanyşdy. —

Diýmek, barybir, howp barada oňa hat üsti bilen duýdurmaly bor!

— Aý, ýok — diýip, Dik garşy çykdy. — Ynanasy gelenokmy — ynanmanjyk geçsin! Talap geçsinler! Şeýdip göz görse, kömek etjek bolýan adamlara ynanmany öwrener!

Owal-başdan akgöwünli Enn Julianyň miss Granta hat ýazmaly diýen teklibi bilen ylalaşdy. Ýöne Jorj düýbünden başga pikirdedi. Onuň öz etsem-goýsamy bardy.

— Biz bar zady ýedi ölçäp, bir kesmeli. Derňewimizi dowam etdirmeli! Biz oňa duýduryp, hat ýazsak, ol bize jogap bermänem biler. Şonda nätmeli? Ýo-ok, miss Grant bilen duşuşmanyň başgarak ýoluny gözlemeli-de, oňa ähli zady hut özümiz gürrüň bermeli! — Jorj şeý diýdi-de, dostlaryna öz batyrgaý meýlini mälim etdi. — Muny öz üstüme alýan — diýip, ol sözüniň üstüne goşdy. — Miss Grantyň sözlerinden netije çykarsak, ýegeni ýigrenji itini yzyna tirköp, onuňka — daýzasyny görmäge wagtlaýyn gelen bolmaly. Olar aňşamky awtobusa münüp öýlerine gaýdarlar, şonda men ýene bir gezek miss Grant bilen dil tapmaga synanyşaryn!

Julian ur-tut aýak diredi:

— Sen aklyňdan azaşypsyň! Ol saňa gulagam asmaz. Üstesine aňşam barsaň-a hasam!

— Göräýeris! — Jorj hemişekisi ýaly gorky-ürküsiz jogap berdi. — Iň bolmanda, synanyşyb-a galaryn!

— Bu aýdanyň akyla sygjak zat däl! Jorj, men seni hiç ýere goýbermen. Ulyňyz hökmünde, aňsamara o ýere barmagy men saňa gadagan edýän! — Julianyň sesi kesgitli çykdy. — Seni Fanni daýza maňa tabşyrdy, saňa bir zat bolsa men jogap berýän. Şoň üçin, seniň gitjegiňi, gitmejegiňi diňe men çözüň. Soltan ýene üstüne topulsa näme? Birden ol eýesi bilen gitmän, galan bolsa nätjek? Şonda niçik bor? Ýok, o ýere bir özüň ädimiňem ätmersiň!

— Bolýa-da, bor, hat ýazaýarys, başga pikirleri goýarys! — diýip, Jorj razylaşdy.

Çağalar Enniň Fanni daýza üçin satyn alan güllerini onuň öýüne eltip, dessine-de ada — goşlaryna dolanmagy karar etdiler. Munça wakadan soň, çagalaryň içem eljuk diýýärdi. Enn gaplamalardan howul-hara şam taýýarlady, çağalar oduň başynda otu-

ryşlaryna ony lak-luk atdylar. Timminiňem açlygy olaryňkyça bardy, it Jorjuň özi üçin getiren gaplama höreginden bir gutusyny ýalmap-ýuwutdy. Çagalaryň halys lüti çykypdy, ertir olar ýene bir ferma — ýeke ýaşayan miss Leňli diýilýäniňkä barmalydylar.

GIJEKI BAŞDANGEÇIRME

Jorj Enn bilen bile ýatýan çadyryna girip, doganoglany uka gidýänçä eglendi — oglanlar öz çadyrlarynda bireýýäm düýş görýärdiler — soňam pişik basyşyny edip, çadyrdan sogrulyp çykdy-da, ýeňiljek sygyryp Timmini çagyrdy. Hyzmata gaýym köpek dessine hasanaklap geldi.

— Çüşşş! Ýuwaş! — diýip, Jorj pyşyrdady. — Haýyş edýän, üyräýmäweri! Ýör, biz gitmeli. Diňeje ikimiz.

Jorj bilen iti gaýyklaryny ýygşyryp gaýdan aýaglary taýa ses-üýnsüz ýumlukdylar. It jyňkyny çykarman eýesiniň töwereginde bökjekleýärdi. Ahry, gaýyklaryna münüp, kenardan daşlaşyp ugradylar. Beýleki çagalalar ho-ol ağşam Jorjuň Julian bilen ylalaşanyna çyny bilen ynanypdylar — hakykatda welin, Jorj onuň girizen gadagançylygyna, ýöne häkibir, göz üçin hä diýäýipdi. Gyz, etjegini içinde saklap, gaýtadan miss Grantyň fermasyna baryp, ýene bir gezek janyny barlap görmegi göwnüne düwüpdi.

Jorj Timmini gaýygyň yz tarapynda oturdyp, kürege ýapysypdy, gaýalaryň arasy bilen tanyş ýoly külterläp, gaýygy kenara tarap endigine görä gulaçladyp barýardy. Deňiz asudady, kenardan çygly salkyn şemal ösýärdi, Timmi lezzet bilen temegini ýele tutup barýardy — bu adaty bolmadyk gijeki gezelenç onuň hoşuna geldi. Az salymdan Jorjuň gaýygy kenara gelip daýandy; gyz göni suwa böküp düşdi-de, gaýygy çekip, burnuny çägesow kenara süsdürdi. Soňra saraýdan tigrini çykardy, oňa atlanyp, niredesiň miss Grantyň öýi diýip, kenaryň boýuny syryp demirgazyga tutdurdy. Timmä onuň yzyna eýermek gara görgi boldy. Kirriniň kilisesiniň diňindäki sagat edil şu wagtda on bir gezek zarňyldady; kilise allowarrada bolsa-da, şo tarapdan öwsen ýel ony Jorjuň gulagyna ýetirdi.

«Äh-hä, bul-a tüýs bolaýdy — Jorj içini geplettdi. — Mark-a öz eýmenç iti bilen gü-

müni çeken bolsa gerek, miss Grantam heniz düşege geçen däl — şeýlelikde, onuň bilen gepleşmäge maňa oňaly pursat döredi, ýa-da iň bolmanda, özümi diňlemäge yryb-a bilerdim. Bir özüm baranymy görse, gapyňy açmakdan çekinip durasy yok-la. Timmini görünmez ýaly, sowarak ýerde goýaýaryň bolmasa...».

Miss Grantyň fermasynyň haýatyny alkymlap, Jorj tigrinden düşdi-de, Timmä goçak gyrymsylygyň düýbüne sümmegi, tä dolanyp gelýänçä garasyny görkezmezligi sargady.

Derwezäniň ýanyna onuň ýeke özi bardy. Jaýyň penjirelerinde yşyk-beýleki görnenok. Gyz jaýyň tutawajyny towlady, ýöne gulagyna ilen ses bolmady. Megerem, miss Grant gijelerine biynjalyk etmesinler diýip, ony öçürýändir. Jorj näme etjegini bilmän aljyrady. Munça ýoly söküp gelibem, iş bitirmän zzyňa gidäýmersiň-ä! Birdenem kellesinde bir pikir ýylpyldap gitdi.

«Haýatdan aşyp geçäýsem näme? Şonda, göni, jaýyň gapysyny ýa-da penjiresini kakaýmaly bor. Miss Grantyň adyny tutup, gatydan gygyrarn, şeýtsem, hiç kim maňa jaýa ogryn girdiň diýip günä ýöňküp bilmez! Haýsy ogry gohlap girer?».

Aýtdymmy — etdim biläý! Derwezäniň, hakykatdanam, beklidigine Jorjuň gözi ýetdi, aýagyny galdyryp, pişik çalasyňlygy bilen agaç haýata dyrmaşyp ugrady. Çür başyna ýetibem, töweregine garanjaklady, demini dürsedi, soň seresaplylyk bilen haýatyň beýleki tarapyna syrylyp düşdi. Ynha, şo pursadam, bolmasyz bir iş boldy! Jorjuň aýagy ýere galtaşan badyna, ýerde ýatan simiň üstünden basaymazmy, o-da jaýyň içindäki, sesi depe saçyňy düýrükdirýän yşarat berijä baryp birigýän bolsa nätjek, şo demde başlandy bir uwwuldy — gulagyňy gapara getirjek. Jorj görgüli indi ogrular üçin gurlan duzakda! Ol birbada üstüni basan gorkudan tiz aýňaldy-da, böküp yerinden turdy, ýöne bir ädimem ädip ýetişmedi, jaýyň gapysy şarka açylyp, bosagada miss Grant peýda boldy. Açyk gapydan ýaýran ýiti ýagtylyk tutuş howlyny gündizlik ýaly etdi. Miss Grant ýatys eşigindedi, elinde-de göreňde howuňy basýan, ujuna demir ötürilen taýagy bardy. Ol:

— Kim bar? — diýip haýbatly gygyrdy. Jorj çala keýtikläbräk oňa tarap ýöneldi.

— Bu, men, miss Grant — şu gün gündiz gelip giden çagalaryň biri — Jorj oňardygyndan ýumşak gürljek bolýardy. — Sizi hökman görmelidim, möhüm aýtmaly zadym bardy, jaňnyžzam işlemeýän eken, onsoň menem...

— Bes et özüni aklamaňy! — Aýal onuň sözünü morta böldi. — Aýtdym-a, baryňyz kezzap diýip!

— Ýok, ýalňyşyňyz! — Jorj ony ynan-dyrjak bolup elewredi. — Men, ýöne, kömek etjek boldum size! Men asla ogry däl! Gulak asyň, men şu töwerekde ýaşaýan, kakam uly alym, ony tanamaýan ýok...

— Sen, hakykatdanam, soň gyzymy ýa dälmi, nirden bileýin? Şol bolsa, ol gyzyny ýeke entetmez, onda-da gije!

— Häzir baryny düşündireýin — Jorjam ýeň bererli däl. — Haýyş edýän, ynanaýyň maňa. Bu zatlar kellä gelmejek düşünişmezlik! Eger siz şol gezek — gündiz gelemezde bizi diňläň bolsadyňyz...

— Şu wagtam sizi diňlemek meýlim ýok! — diýip, miss Grant jabjyndy.

Şeý diýdi-de, ol gyzyň bileginden gödek siltäp tutuşyna, haýyna-waýyna seretmän, süýräp öýe saldy.

— Hany, ýöre, ogurlyk etmäge çemeli ýer gözläp, öňünden ýalt-ýulta gelen adam di-ýerler saňa. Haýsydyr bir talaňçy toparyň içalysy bolsaň gerek, gapym nirde, penjiräm nirde, biljek bolýansyň, hä! Görşüň ýaly, saňa tutdurjak balyk dälidirin! Jaýymam, howlymam tutuş gorag simlerinden ýaňa — möýüň kerebi, şolaň birine-de senjagaz düşdün!

Howsala düşüp ugran Jorj birden gygyryp goýberdi:

— Aýdýanyňyz düýbünden nähak! Walla çynym, men siziň o diýýänleriňizden däl! — Ýagdaýyň munuň ýaly öwrüm aljagyny oslamadyk gyzyň ýüzüniň gany gaçdy. — Biz dostlarymyz bilen, bary-ýogy, meýilleşdiril-ýän ogurlyk barada size öňünden duýduraly diýip geldik! Hakykatdanam, talaňçy topar öýüňizi talamakçy, hazynaňyza göz dikýär, şeýle howp bar!

— Hazyna? O nämäň hazynasy? Ýene nämeleri toslap dursuň?! Náme sözüňe ynarn-da, goýberäyer öýdýänmi, şeýlemi?

— Goýbermeseňiz goýbermänjik geçiň — Jorjuň jany ýanaýdy. — Toslan zadym ýok, dogrymy aýdýan! Ýalan sözlän wagtym ýokdur!

— Bu gün şo endigiňi bozaýdyň öýdýän! Haýsy kelläme men saňa ynanmalymyşym, hä? Sen gije bukdaklap, meniň hususy öýüme girmekçi bolduň. Munyň bikanun bolýar ahyry! Ertir irdenjik polisiýa til kakaryn welin, olar seni äkiderler. Häzirlikçe bolsa seni bir gijelik gulp astynda saklaryn... Tüýs, gije salkyn ýerkümede eden işiňi ölçerip-dökmäge-de wagtyň bolaýjak eken şonda. Bu saňa ýagşyja sapak bor!

Jorj garşylyk görkezmegiň peýdasyzdygyna düşündi. Miss Grantyň, barybir, oňa ynanmajagy belli, hatda gulagam asmaz.

Öý bikesi Jorjuň elini gaýym gysymlap, ony ýerkümä eltdi.

— Seni şu ýere gabap goýaryn! — diýip, miss Grant aç-açan lezzet bilen mälim etdi. — Keýpden çykýançaň gygyryp bilersiň. Maňa eşidiljek gümany ýok, eşidiläýende-de...

Şu ýerde Jorjuň degnasy ejizligini etdi. Gahar bilen kempiriň üstüne gygyrdy:

— Hakyňyz ýok, meni beýtmäge! Men hiç hili erbetlik edemok ahyry!

— Wagtynda ele düşdün, ýogsam, etjekdiň! — diýip, miss Grant çürt-kesik etdi. — Otur şu ýerde, gaýdybam özüňe nebsagyryjlyk etdirjek bolma!

— Wagty gelende meni şeýdeniňize ökünersiňiz — Jorj şulary gözünü ýaşlap aýtdy. — Ýöne soň giç bolaýmasa!

Jorj, hatda miss Grantyň demir ýaly penjesinden sypmaga-da dyrjaşdy. Ýöne fermanyň hojaýyny gaýratly aýal eken — tutuş hojalygy ýeke özi aýlamaga werziş boland-a. Ol Jorjy zähmete gatan gödeňsi eli bilen butnatman saklaýardy, gyzyň garşylyk görkezip towlanjyramasyna garamazdan, ony ýerkümäniň garaňky törüne tarap itip goýberdi. Gapy jarka ýapyldy, Jorj gapynyň o ýüzünde miss Grantyň elinde towlanýan açaryň şakyrdisyny eşitdi.

— Ertir polisiýa habarlaşar seň bilen! — Ol gidip barşyna şeý diýip hüňürdedi.

Jorj miss Grantyň daşlaşyp barýan aýak sesini eşitdi, bu oňa şeýlebir ýokuş degdi welin, ýokarky dodagyny dişledi.

— Bä-ä, bela uçraýdym!

Ýöne entek umyt bar. Ol boýun egäýmez. Gyz töweregine garanjaklady. Petige golaý

ýerdäki darajyk şemalçeker deşik diýäýme-seň, başga ýapyşar ýaly zat ýok. Ýerkümäniň ýapyk gapydan özge çykalgasy bolmasa näme. Jorj bu gezek hakyky duzaga düşdi!

Ýöne Jorj ýerkümede bendilikde oturan ýerinde, ondan çykmanyň alajyny agtaryp kelle döwýärkä, Timmi-de dek oturmady. Ol juda akylly itdi. Jorja ýarym sözden düşünyärdi, oňa diýseň hamrakdy, käte özünden ygtyýarsyz onuň islegini duýmagy başaryardy. Jorjuň keýpi gaçsa, onuň göwnüni götermäge çalyşýardy, keýpikök bolsa-da, töwereginde bökjekläp şatlygyny paýlaşýardy. Jorja howp abansa, onam duýmagy başarardy. Timmi hojaýynyny, onuň doganoglanlaryny goraglamagy öz borjy hasaplaýardy, bu işe düşünişip hem dogumly çemeleşerdi, gerek bolsa azar bereniň üstüne topulmakdan hem gaýtmazdy.

Adatça, Timmi öz hojaýynynyň ähli ýumşalaryny ýerine ýetiregendi. Ras, gym-sylygyň düýbüne sümül-de garaş diýildimi, köpek tä Jorj gelýänçä sabyrlylyk bilen garaşar. Ol diýenediji it ahyryn! Gulagyny keýkerdip, hojaýynyny gözi bilen ugratdy, onuň haýatdan aşanym, yşarat berijiniň eýmendiriji çygyryşynam, miss Grantyň haýbatly sesinem eşidip ýatyr. Bulaň bary ony üşendirdi. Hojaýynyň önünde Jorjuň özüni aklamaga başlan pursady, eýjejik eýesiniň gep urşundan onuň bir bela sataşanyny it aňdy. Mundan soň hojaýynyň buýrugyny berjaý edip bolmaz, oňa kömege ýetişmek gerek, it duýgurlygy şeýt diýýä. Ýöne Timmi haýatdan üstaşyr böküp biljek däl-dä, ol aşardan juda beýik. Onda howla nädip girsin?.. Jyňkyňy çykarmanjyk girmeli — munuň ýaly pursatda üyreniň peýdasy ýok. — Timmi haýatyň kuwwatly taýaklarynyň arasyndan sokulyp geçjek boldy, ýöne syg-majagy görnüp dur-a, olar juda gü. Şonda it ylgaşlamaga başlady, ylgawyna bat alyp, haýatdan aşyp geçerin öýden bolara çemeli. Ýene bolmady! Her bökende, haýatyň depesindenem ýapyşybilmän, yzyna srylyp gaýtdy. Miss Grantyň Jorjy öýüne tarap südenekledip alyp barşyny, onuň bolsa garşylyk görkezip towlanjyraýşyny görüp durşuna, adaja çyňsady. Timmi, hatda alaçsyzlykdan hem-de gahardan ýaňa hyňranybam goýberdi. Ýöne ony eşiden bolmady... Ýene haýatdan aşjak bolup urundy, ýöne, bary-

bir, netije ýok. Miss Grant Jorjy ýerkümä gabap, yzyna gelende, eýesiniň duzaga düşenine düşünen köpek, pessaý ses bilen, ýöne açyk-aýdyň üýrmäge durdy. Jorj ony eşitdi! Gursagynda öçügsi umyt döredi.

Ol sesiniň ýetdiginden:

— Timmi! Tim, bu senmi? Kömek et maňa, Tim! Kömek et!

Wepaly itiniň ony ýerkümeden çykaryp bilmejeği belli — oňa gulpy açmak başartmaz. Ýöne onuň şu taýdalygynyň, sesini eşitmeginiň özi nämä degmeýär, Jorj birneme dogumlandy.

«Her edip-hesip edip bu ýerden çykjak bolmaly! — diýip, ol içini geplettdi. — Ertir irden miss Grant meni polisiýa tabşyraýsa, turjak gopguny göz önüne getirip bir gör! Masgara! Kakam näme diýerkä, göz önüne getirsem, depe saçym düýrügýä!.. Mundan bu ýana adada ýaşatmaz, belli zat... Wakanyň gürrüni töwerek-daşa ýaýrar-da, talaňçylaryňam gulagyna deger, onsoň etsem-petsemelerini başgaçarak meýilleşdirerler! Jenaýaty amal etjek wagtyndyr ýerini üýtgederler! Onsoň olary ele salyp bilseň sald-a...».

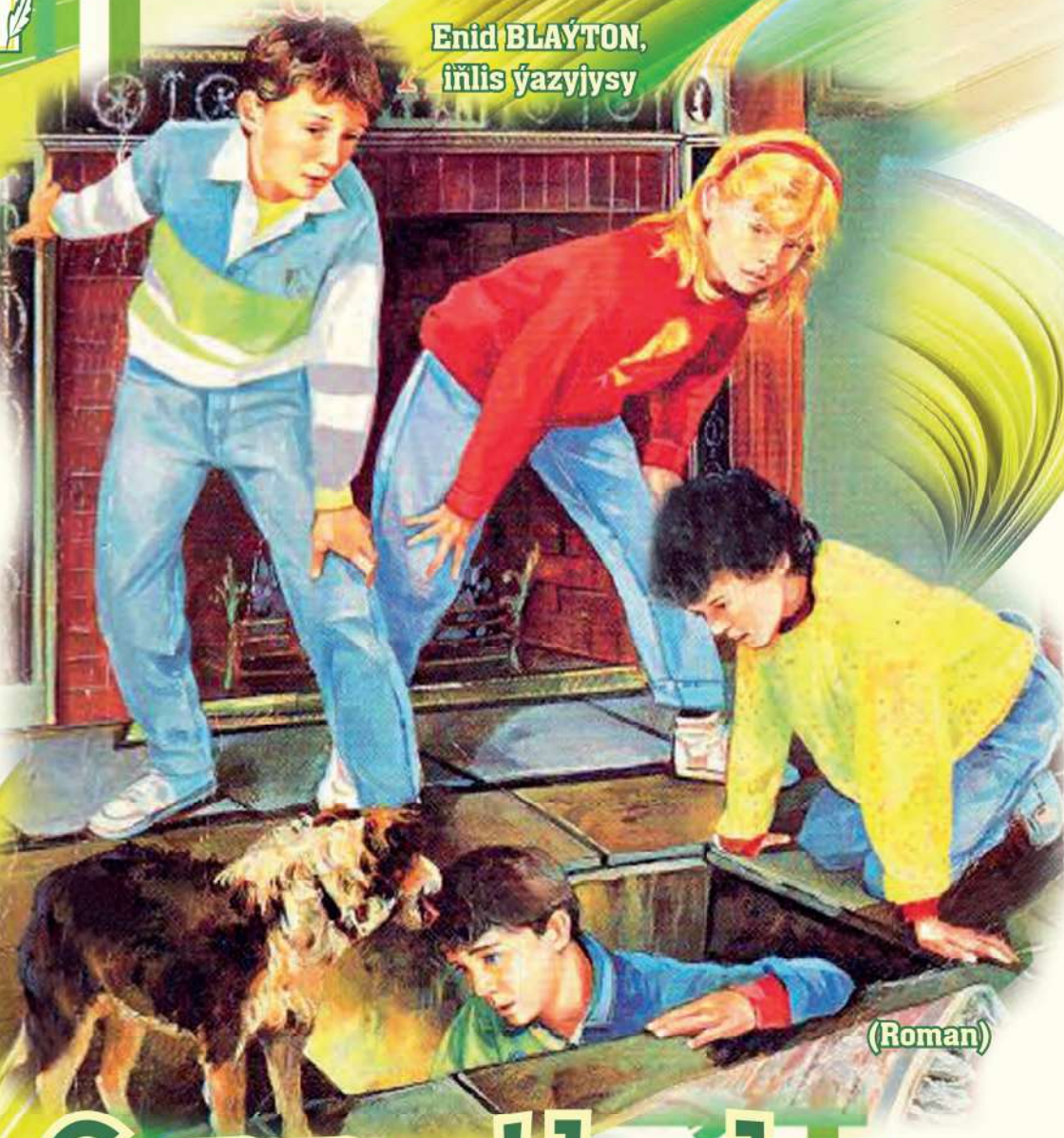
Jorj şunuň ýalyrak pikirleri kellesinde öwrüp-çöwürýärkä, Timmi haýatdan aşmak meýliniň paşmajagyna magat göz ýetirdi. Onuň it aklyly şeýleräk pikir ýöredýärdi: «Jorjy ýerzemine gabadylar. Men o ýere baryp bilmen, ýöne beýleki çagalara habar ýetirip, olary kömege çagyryp bilerin ahyry!». Timmi haýatyň aňrsyndaky jaýa soňky sapar göz aýlap goýberdi-de, zynjyrdan boşan ýaly atylp gitdi, onuň ümzügi kenara tarapdy.

(Dowamy bar).

Rus dilinden terjime eden
Orazgöl GURBANOWA

Enid BLAYTON,
iňlis ýazyjysy

(Roman)

Gymmatbaha daşlaryň syry

(Soňy. Başlangyjy žurnalyň
geçen sanynda).

TIMMI KÖMEGE ÇAGYRÝAR

Timmi badyny gowşatman, göni aýlagy nazarlap tutduryp barýardy. Sähel wagtdan ol Jorjuň gaýygynyň hälki duran kenaryna ýetip, ikerjiňlenip saklandy. Näme etmeli? Jorjuň ene-atas-a bireýýäm öz öýjagazynda uka gidendir, gaty üýräýeňde-de eşitjek gümany ýok. Fanni daýza bilen Kwentin daýyny oýarjak bolmagyň bimaňdygyny Timmi bildi: bardy-geldi oýanaýanla-

rynda-da, nämäniň nämedigine düşüneslerem ýok. Ýene, Julian bilen çagalary turzanyň gowy. Ýöne olaryň çadyryna ýetjek bolsaň, aýlagy ýüzüp geçmeli... Timmi wepaly hem zor it; ol uzak kürtdürüp durman, özüni suwa urdy. Deňiz hemişekisi ýaly parahatdy, Aý şöhesiniň ýodajygy aýna ýaly tekiz suwuň ýüzünde oýnaklap ýylpyldaýardy. Timmini ilki bada akym alyp gaçjak boldy, ýöne ol bar güýji bilen aýaklaryny hereketlendirdi — Jorjuň başyndan inen bela oňa gaýrat berýärdi. It ahyr adanyň kenaryna ýetdi, ýöne beýleki itleriň edişi ýaly, suwdan çykyp silkinjigem bolup durmady. Ylgawyny ýazdyrman gaýa dyrmaşdy, hä diýmänem öl-myž-

žyk hem hapa halyna urduryp, Dik bilen Julianyň çadyryna girdi, gatydan üýrüp çagalary turuzdy. Olar ýatan ýerlerinden laňna galanam bolsalar, hiç zada düşüňmän, gözlerini açalak-ýumalak edip ite seretdiler. Özüne gelip biraz aýňalansoň, Dikiň gözleri okara ýaly boldy.

— Timmi?! Näme boldy? Dälirediňmi — gijäň içinde munuň ýaly sypatyň bilen bäräk kürsöp gir-ýäň?! Yzyny üzmän üýrmän näme?..

Julian ukudan tiz açyldy — ol bolmasyz bir işiň bolanyny aňdy.

— Gyzlara bir zat bolan bolaýmasa — onuň yn-jalygy gaçdy — ýogsa Jorj Timmä tutuş adany ba-sagaý etdirmezdi!

Çagalar böküp turuşlaryna, howul-hara jempir-leridir jinsilerini eginlerine iltäp, gyzlaryň çady-ryna ýelk ýasadylar. Ýöne o ýeri ümsümlük hem asudady.

— Jorj, Enn! — diýip, Julian gyzlaryň adyny tu-tup gygyrdy. — Gowuçylykdyr-a?

Timmi çadyra urdurlyp girip gitdi, ýene-de er-bet üýrdi. Şobarmana çagalar Enniň ukuly gyrylyk sesini eşitdiler:

— Jorj, itiňe eýe çyk ahyry!

Dik çadyrdan hasanaklap çykan itiň boýunýü-pünden ýapyşdy, hiç zada düşüňmän eginlerini gy-syp, ite duýduruş berdi:

— Timmi! Gapyň hany!

— Gijäň içinde üürüberer ýaly näme barmyş, gylygyň gursun! Jorj, köşeşdir ahyry ony — ýene-de çadyrdan Enniň oýaly-ukuly nägile sesi eşidildi.

Birdenem zompuldap çadyrdan özi çykdy. Ýü-zünde gorky bardy.

— Julian, Dik! Jorj ýok! — diýip, ol basyk sesi bilen habar berdi. — Ilkibada uklap ýatandyr, me-ni eşidýän dälir öýtdüm, soň görsem düşegi boş eken-ä! Eý, Hudaý, Timmiň üürüşi näteňet?! Men gorkýan. Yüregim syzýar, Jorja bir zat bolandyr!

— Biderek gürlemesene! — diýip, Dik şarta onuň sözünü böldi. — Jorj aýlaň-çaýlaň edeýin di-ýip çykandyr, Timmi bolsa biziň barymyzy begen-jine turzan bolmaly!

Ýöne Julian dogany bilen ylalaşmady:

— Özüň samsyk gürlämäni bes. Jorj gezelenje çykan bolsa, eý görýän itini ýanyndan aýyrmazdy!

— Dop-dogry — diýip, Enn tassyklady. — Ola-ry biri-birinden aýyrjak gümanyň ýok. Waý, Julian, men ýaman gorkýan! Nirä, haýsy ýana gitdikä?

— Geliň, adany aýlanyp çykalyň — diýip, Dik teklipt etdi. — Nirä gitsin, bardyr bir ýerde!

Olar Jorjuň adyny tutup gygyra-gygyra ähli ýe-ri elek-soky edip çykdylar. Timmi bir ýerde karar tapman, olaryň aýaklaryna çolaşyp ters aýlanýar-dy; olaryň biderejik wagt ýitirip ýörüşlerine içi kül boldy. Halys bolmansoň, Julianyň ýeňinden çekip, Jorjuň birnäçe sagat mundan öň gaýygyny kürek-

löp gaýdan aýlagjygyna getirdi. Jor-juň gaýygynyň ýitirim bolanyny gö-ren çagalara bar zat düşnükli boldy:

ol Kirrine ugrapdyr. Ýöne Timmini näme üçin go-ýup gitdikä?.. Köpegiň durşy bilen öl-myžžyk bo-lup, saňnyldap durşy Dikiň şu wagt gözüne ildi!

— Elbetde, Timminem äkidipdir! — oglan ugur tapanyňa begenip gygyrdy. — Soň ol yzyna ýüzüp gelipdir! Dagam gaýygy küreklöp geläýmez-ä!

Çagalar alada bilen biri-birine seredişdiler. Tim-mi aýlagy gorkman-ürkmän ýeke ýüzüp geçen bol-sa, onda Jorj, hakykatdanam, bir belanyň üstünden baran bolmaly, düşnükli. Julian şobada näme bola-nyny aňdy.

— Boldy, boldy! — diýip, ol gygyryp goýberdi. — Çakym çak bolsa, Jorj miss Grant bilen ýene bir sapar gepleşip görmekçi bolandyr-da, çatak düşen-dir. Häzirin özünde ferma ugramaly, Jorjумызыň dadyna ýetişmeli.

— Bolýa, ýöne nädip?! — Dik kürtdürdi. — Gaýygymyz ýog-a, çar ýanymyz suw, gitjek ýe-riň ýok!

Onuň sesi aljyraňny çykdy. Enn gözüne ýaş te-gelöp hamsygyp ugrady.

— Ol hiç-läý — diýip, Julian gelen pikirini orta atdy. — O kenara ýüzüşmekde menem Timmiden kem galman. Gaýygy getireýin-de, seni alayýn, Dik, onsoň ýene yza — Kirrine gidäýeris. O taý-da saraýdan welosipedlerimizi çykaryp, hä diýmän miss Grantyň fermasyna aşarys. Onsoň...

— Menem siziň bilen gitjek — Enn gözünüň ýa-şsyny süpürüp durşuna, onuň sözünü böldi. — Belki, meniňem haýrym deger!

— Bolýa, dagam şeýtmeli bolaýmasaň, bu ýer-de seni ýeke galdyryp bolmaz — diýip, Julian ylalaşdy.

Julian suwa girip ugranda, gyz:

— Julian, haýyş edýän, seresabrak bolaweri — diýip özelendi.

— Men gidip-gelýänçäm sizem boş oturmaň — diýip, Julian jigilerine tabşyryşdyrdy. — Geýniň, maňa-da gury eşik taýynlaň, ýogsa-da, elçyralary almagy hem ýatdan çykarmaň!

Suwa girip, aýlagyň o kenaryna tarap ýüzüp ug-ran Juliany Timmi makullaýjylyk bilen synlaýardy. Düşbi köpek Julianyň Jorja kömege barýanyňa dü-şündi. Hoşlaşýan terzde oňa guýrugyny bulaýlap goýberdi.

Julian suw sowukdyr öýdüpdi, emma juda beýle-de däl eken. El-aýagyny çyr-çytyr işledip ýüzyär-kä, onuň kellesine her hili pikirler gelip gidýärdi: Jorja näme bolduka, ony nädip halas edip borka? Kwentin daýy bilen Fanni daýza habar bermelimi ýa hökman dälmi?

«Entek aýtmasak gowy bolaýmasa — diýip, Ju-lian özüçe netijä geldi. — Kwentin daýy juda agyr

häsiýetli adam! Gowusy, näme bolanyny bilmesin-le... ».

Salymyny bermän oylan Fanni daýzanyň jaýjagazynyň golaýyndaky çägesow kenara çykdy. Aýyň şuglasyna kenar aýdyň görünýärdi, iki ädim beýlesinde kenara çykarylan gaýygyň durany Julianyň bada-bat gözüne ildi. Çaklaýşy ýaly, saraýda Jorjuň tigri ýok. Julian kenara dolandy, gaýygy suwa itekläp kürege ýapyşdy-da, yzyna — ada tarap ýüzüp ugrady. Köp wagt geçmänkä, Dik, Enn we Timmi gaýygyň içinde peýda boldular, onýança Julian önünden taýýar edilip goýlan eşikleri geýip çalşyryndy. Timmi gaýygyň burnunda ornaşyp, barha golaýlaýan kenardan gözünü aýyрмаýardy — kiçjik hojaýynyny tizden-tiz halas etmek gerek. Gaýygyň burny çägeli kenara süsdürilenden, Julian, Dik hem Enn welosipedlerine atlanyp, miss Grantyň fermasyna haýdadylar. Timmi hem ses-üýnsüz olaryň yzyndan hasanaklap barýar. Häli, gaýykda Enn ony süpürgije dolansoň, endamy kemsiz çalygypdyr, indi sowuk-beýlekini duýanok diýen ýaly.

— Dogry barýas öýdýän — diýip, Julian çen etdi. — Serediň-ä, Timminiň ýortaýşyny. Goý, onuň özi bizi Jorjuň ýanyna eltsin.

Timmi olaryň deňinden ozup geçdi.

Fermanyň haýadynyň edil düýbüne ýetip, olar welosipedlerinden düşdüler. Onýança Timmi derwezäniň agzyna baryp, biynjalyk bilen towusmaga durdy. Ol burny bilen ýerzeminiň äpişgejiğine tarap ümläp, pessaýja üyrüp goýberdi.

Haýadyň aňyrsyndan bir ýerlerden Jorjuň basyk sesi oňa jogap gaýtardy:

— Timmi, bu senmi? Timmi, akylyjam!

Ýeňillik bilen dem alan Dik gygyryp jogabyny berdi:

— Jorj, sen nirede?

— Men bärde — ýerkümede, meni gabadylar, basymrak boşadaýyň!

Julian «ýuwaş» diýen terzde süýem barmagyny dodagyna ýetirdi:

— Beýdip gygyryşyp dursak, miss Granty turzarys — turan bolaýmabilsedir hernä. Ýuwaşrak, Jorj!

Çağalar diňşirgenişdiler, ýöne bagtlaryna, imisalalykdy. Miss Grantyň gitjek mahaly özüne ýüzlenip: «Keýpden çykýançaň gygyryber. Maňa eşidiljek gümany ýok!» diýeni Jorjuň ýadyna düşdi. Bu geň fermaçynyň gulagynyň agyrrak bolmagam ahmal, belki-de, gijesine otagynyň gapysyny-penjiresini jebis ýapýandyr, kim bilýä.

Haýadyň bäsirinde duran çağalar gulaklaryny ýapyryp diňşirgendiler, jaýda oýanan-goýan ýokdur-la. Dym-dyrlyk. Ahyry Julian ýeňillik bilen dem aldy.

— Bar zat ýerbe-ýer! Geliň, indi bir goh etmäliň... Jorjy ýerkümeden boşatmagyň aladasy bilen bolalyň.

— O düşnükli-le — Dik aýdylan bilen ylalaşdy — ýöne nädip boşatjak?

— Geliň, kelle döweliň — diýip, Julian teklipt etdi.

— Ilki bilen-ä, Jorjuň edişi ýaly, haýatdan aşmaly bor, bu düşnükli — Enn edilmeli hereketleri sanap ugrady.

— Hawa, şeýt-de, göni ýerkümä düş diý! — diýip, Dik ýaňsyly garşy çykdy.

— Bu taýdan nähilidir bir gorag gurluşlary ýa-da şo tüýslüräk yşarat berijiler çekilen bolmaly — diýip, Julian düşünmäge çalyşdy. Haýbatly derwezäniň demir simlerden bejerilen gapylaryna esewan etdi. — Derwezä barýan sim-beýleki ýok ýaly-la. Ýöne o tarapynda ýeriň aşagy bilen yşarat beriji simler geçýän bolsa gerek. Juda seresap bolmaly! Derwezä ilki özüm çykaýyn-da, çagyldan düşelen ýodajygyň üstüne bökmäge çalşayn, otuň üstüne böküp bolmaz — ýodajygyň üstünde hiç hili simiň ýokdugy Aýyň ýagtysyna görnüp dur, önümizden yşarat beriji sim çykaýan ýagdaýynda-da, biz ony dessine saýgararys.

Julian şeýdip ätiýajy elden bermän, sag-aman haýatdan aşdy. Töweregine ýalt-ýult edensoň, Dike sygyryp goýberdi.

— Sen bolsa, Enn, haýadyň aňyrsynda gal-da, Timmini sakla — diýip, uýasyna tabşyrdy. — Birden bizem ele düşäýsek, Kirrine gidip kömek sorara adam galsa ýagşy.

Ýodajyk bilen bukdaklap barýan oylanlaryň ýerkümä dulananlaryny Enn galpyldy bilen synlap durdy. Dik bilen Julian onuň kiçjik gapysynyň agzyna ýetip, emäý bilen tyrkyldatdylar:

— Jorj, bu biz, Dik bilen Julian! Şu gapy ýeke-täk girelgesi ýa başga-da çykyp boljak ýeri barmy ýerkümäň?

— Ýok — diýip, Jorj jogap berdi — gynansagam, ýeke-täk çykalga şü! Äpişge aşa dar, ondan geçip bolanok. Gapynam ol gulplady... Dogrusy, bu ýerde käbir gurallar-a bar, ýöne olar bilen guldap bolarmyka, bilmedim-dä!

— Näme ediris? — diýip, Dik sorady.

Julian biraz kürtürüp durdy-da, ýerkümäniň üçeginde gözünü aýlady:

— Hany dur, üçek adaty garakagyz bilen basyrylan-a! Şondan bir bölek ýyrtyp-goparyp aýyrsak, içerik girip bolar!

Şondan soň Julian Dikiň egnine çykdy-da, üçeginiň örtüginde ullakandan ýeňil bölekleri çekeleşdirip goparyp ugrady. Kän wagt geçmänkä, içerden Jorjuň ýüzi göründi.

— Salam! — diýip, Julian oňa habar gatdy. — Bu gezeg-ä, hakykatdanam, batga batypsyň. Hälem Timminiň aýlagdan batyrçaý ýüzüp geçip, bize habar bereni, ýogsam garagyň akan ýaly, irdene çenli şu ýerde oturjak ekeniň!

— Timmi! Meň dadyma şol ýetişdi — diýip, Jorj minnetdar seslendi. — Elbetde, sizem kömege ýetişdiňiz! — ol şeý diýdi-de, çagalara ýylgyryp bakdy.

Julian Jorja üçekden düşmäge kömek etdi.

— Geliň, indi bu bölekleri öňküsi ýalyjak edip ýerinde goýalyň!

— Miss Grant guşjagazyň kapasadan boşap uçup gidenini görse, baý, hapa bor-a — Jorj hezil edip güldi. — Gapy bolsa henizem gulply, nädip çykarnymy ömürem bilmez!

Sähel salymdan olar eýýäm üç bolup ýodajyk bilen Enniň garaşyp duran ýerine — haýada golaýlap gelýärdiler. Timmi gyzyň daşynda köwejekleýärdi. Jorj bilen oganlar haýatdan aşan badynda, olary garşylamaga öňi bilen şol ylgady. Jorj mähir bilen onuň boýnundan gujaklap, ýeňsesine şapbatlaşdyrdy.

— Timmi, gadyrdanym, Timmi! Sen meni halas etdiň! Senem, hemmäňizem sag boluň!

Jorj hemişekisi ýaly öz halasgärleriniň hyzmatyna baha berende öteräk geçdi, ýöne çagalaram muňa garşy bolup durmadylar.

Olar bir adam kimin tigirlerine atlandylar-da, bu ýerden garalaryny saýlamak bilen boldular. Ada dolanyp gelen çagalar öz çadyrlaryna «gazanan dync alyşlarynyň hözirini görmäge» gitmezlerinden öňürti, kiçeňräk ýygnaç geçirdiler: miss Grantyň bolşuny her kim özüçe ýordy. Ýöne dostlaryň halys lüti çykypdy, şon üçin idili bir tapan akyllary bolmady, onsoň maslahaty ertesi irdene goýdular.

MISS LENGLINIŇ FERMASYNDA

Gözleriniň ýagşyja awusyny alyp, teýlije nahardanam ertirlik edinen çagalaryň pikirleri, düýn aňsamka garanda, has durlandy, muny olaryň özem duýdy. Irdennem ýatybildiler — giç oýandylar, indem islendik täze başdangeçirmä häzirdiler.

— Şeýlelikde — diýip, Julian söze başlady — geliň, bar zady gaýtadan seljereliň. Dogrusyny dogry aýtmaly, Jorj miss Grant bilen gaýtadan gepeleşjek bolup, gödek ýalňyşdy! Hat ýazmagyň maslahatyny edemizsoň, munuň ýaly hereketiň asla zerurlygam ýokdy. Beýleki tarapdan, Jorjuň bu başdangeçirmesi bähbit boldy: birgiden möhüm zatlaryň üsti açyldy.

— Näme diýjek bolýaň? — diýen Enn Julianyň ýüzüne geňirgenme bilen seretdi.

— Muňa serediň-ä! — Julianyň jogaby pert boldy. — Miss Grantda Linni bilen Karlyň çilip biljek hazynasy barmy ýa ýok, aslynda şuny anyklamalydyk gerek?

— Anyklamalydyk! — diýip, olar dilleşen ýaly deň seslendiler.

— O-da indi anyk boldy! Her näme-de bolsa, Jorja miss Grant bilen ýakymyzragam bolsa, gürleşmek başartdy. Miss Grantda zümerret bara meňzänok! Eger onuň gizläre zady bar bolanlygynda, gymmatbaha daşlara göz gyzdrylylanlygyny eşiden dessine, Jorjuň gepine gulak gabardady. Ol bolsa bu gürrüni Jorj özünden toslap tapandyr, gyza dömezçilik etdirjek bolýandyr öýdýär!

— Dogry! — diýip, Dik ýüzügra ylalaşdy. — Diýmek, bu bimährem aýalyň ýanyna baryp, bide-rejik öz gadyrmyzy özümüz gaçyrypdyrys. Şeýlelikde, miss Grant — Linni bilen Karlyň talajak bolýan aýaly däl!

Jorjuň sesini çykarman pikire çümüp, Timminiň tüýüni dyrmalap oturany Julianyň gözüne ildi.

— Eşidýäňmi, Jorj — diýip, ol gyza degişme bilen ýüzlendi — hany, ýere düş! Diýilýän zatlar gulagyň ýele ýanyndanam geçenog-a seň, asla diňläňog-a bizi!

— Ýok, ýok — Jorjuň jogaby aljyraňny çykdy — baryny eşidip otyryn, ýöne gelen netijäňiz bilen doly ylalaşyp bilemok...

— O näme üçin? — Dik ör-gökden geldi.

— Miss Grantyň men baramda bolşy, onda zümerrediň ýoklugyna güwä geçenokmyka diýýän özüm-ä!

— Emma gymmatbaha daşlary çyndanam bar bolsa — diýip, Enn tersine tutdy — ol sözüme ynanardy ahyryn, üstesine, duýduranymyz üçin sagbolsunam aýdardy!

— Hawa, eger ol biziň özümizi talaňçylaryň şarigi hasaplamadyk bolsa. Onda bu aýdýanlaňnyza hä diýerdim. Ýöne ol özünde gymmatbaha daşlaryň baryny-ýoguny bilmek üçin gep aljak bolýandyrlar diýip çaklan bolsa näbilyň! Belki, şon üçin zümerretten bihabarsyran bolýandyr — talaňçylaryň gözüne çöp atmakdyr hyýaly! Biz olara: «Miss Granty talap baýabilmersiňiz, onda alar ýaly zat ýok» diýip habar bereris öýdýändir. Miss Grant juda hilegär aýal!

Çagalar ýene birsalym jedelleşdiler, ýöne gelen belli bir netijeleri bolmady. Ahyry Julian jedeliň hörpüni ýumşatmak isledi:

— Biziň sanawymyzda Linni bilen Karla lukma bolaýjak üç adamyň familiýasy bar. Miss Fitswilyamyň adyny eýýäm pozduk; indem, eger garşy bolup durmasaňyz, miss Grantyň adynyň deňine sorag belgisini goýagada, yzyna geçibersegem bolar. Aňyrdam kim galýar? Miss Lenglimi? Geliň, onuňam salyna kakyp göreläň, şondan soň ýene miss Grantly meselä dolanaýarys.

Jorj ýerinden turup, balagyny kakyşdyryp duran ýerinden:

— Geliň! — diýdi. — Men size mydama aýdyp gelýän: boş gürrüňe güýmenip oturanyňdan, here-

ket edeniň ýagşy. Ugralyň onda miss Lenglilere!

Hawa, çagalaryň çözmeli meselesi ýeňil-ýelpaý-a дәl. Jorj talaňçylary bary-ýogy ýekeje gezek, çalarak görди. Çağalar taýýarlyk görülyän talaňçylygyň diňe umumy mazmunyny bilýärdiler, zümerrediň özi bolsa olaryň asla gören zady дәldi. Üstesine, olar ellerindäki sanawyň üçünji adyna geçipdiler, çataga galjak adamyň ady bolsa henizem nämälimligine galyp gelýärdi!

— Miss Grantyň garşylaşy ýaly «gyzgyn» garşylanmaýan bolsadyk, onda belki, mesele edil bu derejede çylşyrymly bolmasa-da bolmazdy — diýip, Enn ýolda miss Lenglileriň mülküne tigirli barýarkalar gürrüň gozğady.

Belki, bu zatlar maňlaýdyr! Kömek etjek bolsalar, adamlar olaryň ýardamyndan yüz öwürýär, ýa-da gaýta özlerine münkürlük etjek bolşup durlar. Hakykyd-a, miss Fitswilýamam birbada yüz bermejek boldy ahyry, miss Grant-a, hakyt, garasöýmezligiň gözünü çykardy; miss Lengliň bolsa — olar bilen güleşsem gelmedi!

Çağalar fermaň çäginе giren batlaryna, diýseň işjeň ýagdaýy duýdular. Ýanlaryna ylgaşlap gelen gyz: «Bu gün miss kabul edenok» diýip habar berdi. Miss Lengli işewür hanymdy. Fermadaky işgärlere özi ýolbaşçylyk edýärdi, traktorçylar bilen sarymçylara etmeli-goýmaly zatlary salgы berýänem özüdi, üstesine, öndürýän önüminiň Kirriniň bazarında satylyşyna-da gözegçilik edýärdi. Hakykatdanam, onuň işi başyndan agdykdy.

— Şu wagт hojaýyn hanym bazara ýumurtgadyr towuk äkidýän ýükulagyň üstünde Kirrine gitjek bolýar — diýip, gyz (miss Lengliniň kömekçisi bolara çemeli) sözünü dowam etdi. — Güleşmek isleseňiz, şu belgä jaň edin ýa-da onuň kabul edişligine ýazylyň; dogrusy, onuň adam kabul edýän wagty juda seýrek. Görşüňiz ýaly, ol bar wagtyny işe sarp edýär, boş wagty ýok!

Edil şo wagт çagalaryň ýeňsesinden motor sesi eşidildi. Öwrülip seretseler, köneje «Land Rover» ýükulagy, destiň başynda-da aýal maşgala.

— Hanha, ugrajak bolýar — diýip, gyz elini salgap goýberdi.

— Heý, miss Lengli! — diýip, Julian gygyrdy. — Ýekeje minut eglenäýiň-dä!

«Land Rover» sakga durdy, aýal olara tarap yüzünü öwürdi.

— Nämе boldy? — diýip, ol juda aýgytly sorady.

— Siziň bilen gürrüňimiz bardy, miss Lengli — diýdi Julian. — Gaty möhüm gürrüň!

— Iş boýunçamy?

— Ýok, bu... şahsy mesele.

— Meň wagtym ýok!

Şeý diýdi-de, miss Lengli gaza basdy, ulag yzyna tozan galdyryp, çagalary hem alasarmyk ýagdaýda goýup, haýadyň aňrsynda gözden ýitdi.

— Bäý-bä! — diýip, Enn geň galyp aňrsyna çykyp bilmedi. — Bu ýerde-de idili garşylamady-lar-ow.

— Aýtdym-a — diýip, gyz heçjikledi. — Bor onda, maňa işlerim garaşyp dur.

Gyz giden badyna çagalaryň ýanyna bir işçi geldi — daş görnüşi juda göze ýakymly, tegelek yüzi hoşamaý ýylgyryp duran kişi.

— Hawa? Hojaýyn hanym bilen güleşäýjekdiňizmi, ä? — diýip, ol hoşgöwünli sorady.

— Hawa, şeýdäýjekdik — diýip, miss Lengliniň özlerine gulagam asman gidenine keýpi gaçan Jorj baş atyp jogap berdi. — Aýtmaly zadymyz bardy-da. Bu gaty möhüm, onda-da onuň hut özi üçin!

Erkek kişi şadyýan güldi:

— Özi üçin möhüm diýýäňizmi? Onda nä diňlemedikä, geň zat — öz bähbidine gezek gelende gaty aladaçyldyr öz-ä. Göz önüne getiriň, onuň bar bileni-biteni telekeçiligi bilen puly... Men size aýdaýaýyn, bitini iýme hanymjykdyr! Iller diýýä: bankda weşeň-weşeň puly barmyş, öýem durşuna hazynamyş! Özi-hä muňa gaty gizlin syrдыr öýdýär, ýöne Kirrinde bu her önýeten ite-de мәlim!

Çağalar üşerilişip, haýsy hazynaň gürrüňini edýänini anyklamaga synanyşdylar. Ýöne işçiniň üýtgeşik aýdan zady bolmady. Ol hojaýyn aýalda nähilidir bir hazynanyň bardygyna ynanýardy, ýöne takyk bilýän zady ýok.

Günorta bolubereinde çagalар ada gaýdyp geldiler, dessine-de indiki gözlegleri meýilleşdirmek üçin «harby maslahata» ýygnaýdylar. Dostlar yüzlerini aýlagyň ýaşylymytl-kümüşsöw suwy taýa edip, güneý ýerde dyz epdiler.

— Ynha, indi işimiz ugrugyp başlady diýseňem boljak! — diýip, Julian söze başlady. — Linni bilen Karlyň talajak bolýan «mülkdar hanymynyň» miss Fitswilýam дәldigi äp-äşgär boldy; miss Grantam o diýen laýyk gelip baranok. Megerem, talaňçylara olja boljak — miss Lengli bilen onuň hazynasy, ana, muňa hä diýseň bolar.

— Dop-dogry! — diýip, Jorj ylalaşdy. — Ýöne miss Granty sanawdan büs-bütin çyzyp aýyrmak nädogry bolaýmasa. Şonda talaňçylara lukma bolajak pidagäriň sany henizem ikiliginde galýar. Olaryňam hiç biri biziň bilen güleşmek islänok, şol sebäpli zümerrediň haýsy birindeliginini bilmek kyn, şeýlelikde, polisiýa habar bererden entek ir, dogry дәلمي, Dik?

— Hawa, şeýleräk — diýip, Dik keýpsiz baş atdy. — Eger polisiýa häzir habar edäýsek, samsyk ýaly görneris. Göz önüne getiriň: biz-ä adamlara kömek etjek bolýas, olaram bize ýeňsesini tünnerdýär!

— Gynansak-da, şeýle! — Enn uludan demini aldy. — Käbir adamlar... dommary... adam bilen adam şekilli gürleşmäm başaranoklar.

— Gomparylyp diýjek bolduňmy? — diýip, Dik uýasyna kömege ýetişdi.

— Diýmek, häzirlilikçe kelebiň ujuny özümiz tapmaly bolýas — diýip, Jorj netije çykardy. — Miss Lenglinem, miss Grantam gözden salmaly däl. Görşüňiz ýaly, ýagşyja maňlaý derletmeli bolsak gerek!

Hakykatdanam, soňraky baş gün Başlik üçin ýüklüje geçdi. Birbada iki öýem gözden salmajak bolup halys boldular; kădaýym çagalar Linni bilen Karlyň kimi talajak bolýanyny bilmänjik geçeriş öýdýärdiler. Üstesine, olaryň talaňçylar barada-da süwütli bilýän zatlary ýokdy ahyry... Şunlukda, çagalar iki topara bölünip, iki öýe-de gözegçilik edýärdiler, syrly «sandygyň» açarynyň tapyljagyna umyt baglaýardylar. Olar hatda miss Lengli bilen ýene bir sapar görüşmäge synanyşdylar — ýöne ýene paşmady. Hanym, asyl, olary diňlemege islemedi.

Çagalaryň elleri sowap ugrady, bar zady owarram edip, adadaky «öýlerine» dolanmak pikiri kellelerinde at salýardy — ana, şo pursadam, BARY BAŞLANDY!

«AJAÝYP BÄŞLIK» YZ ÇALÝAR

— Gaýyk bilen welosipedlerimiziň bardygyna şükür edeliň! Ýogsam nädip Kirrine baryp, miss Grant bilen miss Lengliniň öýlerine gözegçilik ederdik? — diýip, Dik ertirliğin başynda otyrkalar belledi.

— Hawa — diýip, Jorj ylalaşdy. — Ertirden agşama çenli yzymyzdan galman ylgaýan Timminiň ýadamazak penjeleriniň bardygyna-ha hasam şükür etmeli!

— Onsoňam — diýip, Julian üstüni ýetirdi — dync alyşdadygymyzy aýtsana! Ýogsam bu işi derňemek üçin munça wagty nireden aljak?..

— Men-ä kâte şu talaňçylar we syrly zümerretler häkibir erbet düşmikäňem diýýän! — diýip, Enn uludan demini aldy.

Çagalaryň günün-gününe netijesiz gözleglerden bizar-peteňi çykdy. Wagt bolsa geçip barýar; baryndan beter talaňçylygyň bellenen senesi bilen ara barha ýygjamlaýar! Çagalar bolsa Jorjuň eşiden gürrüňindäki syrly Deýwiň kimdigini henize çenli anyklap bilmän kösenýärler. Elbetde, miss Grantdyr miss Lengliniň fermasyny gije-gündiz garawullap bolmaz, soň üçin Linni bilen Karl meýiljiklerini ýene bir gezek ýerinde barlap görmek üçin olar ýok wagty geläýseler, ana, şol howatyrly. Çagalaryň niýeti — edil şunuň ýaly pursatda talaňçylaryň üstüni basmak: şonda betpygyllaryň haýsy

öýi talajak bolýany anyk bolar. Soňra Linni bilen Karlyň yzyna garaba-gara düşüp, olaryň görer gözden gizlenen ýerlerini hem bilse bolar.

Enn ertesi irden görse, azyk-suwluklarynyň düýbi görnüp başlapdyr. Ýag gutarypdyr, kakao gutyynyň düýbünde sähel-mähel galypdyr, şekerdir pirožnyň hem soňuna çykylypdyr.

— Mundanam başga ýer almasyny, kükürt, ýumurtga hem salatlyk ýaprakdan iküç sanysyny satyn almaly — diýip, Enn sözüni soňlady. — Her hilije et gaplamalaryndan hem alnaýsa kem däl.

— Sanawjygyň-a uzynja eken! — Julian kinaýaly ýylgyrdy. — Belki, dükany durşuna göterip gaýdarys?

— Kirrine bazara gitmeli bolsa, ýörüň-dä onda — diýip, Dik ýerinden turdy.

Jorj gaýygy kenardan suwa tarap itip goýberdi, çagalar çalasyňlyk bilen onuň içinde peýda boldular-da, hä diýmänem Kirrine ýetdiler. Ýene birnäçe minutdan bolsa tigirlerine atlanyp, Kirriniň seteran dükanyly merkezi köçesine ugradylar. Timmi tigirleriň gapdaly bilen şadyýan towsaklap barýardy. Çagalar Fanni daýza söwda etmäge kömek et diýselerem boljakdy, ol bu işe höwes bilen ýapyşardy, ýöne söwdany olaryň özleri edesi geldi. Juliandy Dik eglenmän et gaplamalary satylýan dükana ugrady. Enn çörek dükanyna sowlup, täzeje bişen çörekden, soňam gök-sök satylýan dükandaky otlardan alyşdyrды. Jorj gös-göni et dükanyna haýdady, Timmi üçin ýilijekli süňkleriň gowudan-gowusyny saýlady; garry etçide Timmi ýaly «hemişelik müşderiler» üçin şirelije tagamlaryň mydama tapylýanyny ol bilýärdi. Satyn alan kagyza dolangy harytlaryny elinde saklap köçä çykanda, ony kimdir biri egni bilen güýçli kakyp geçdi. Tas gyzyň elindäkiler gyzyl-ýaýryt bolupdy, o kişi bolsa göwnübir ýaly, ötünç dagam soraman ötägitdi. Jorj tas yzundan agzyna gelenini aýdyp gygyrypdy, ýöne birden tok uran ýaly doňup galdy. Edepsiziň göwresi arykdan gelen uzyndy, çypar saçlydy, mysalasy öň bir ýerde görüne meňzeýärdi... Hä-ä, boldy, boldy! Linni, Karlyň ýarany! Jorj henizem agzyny açyp, dikilgazyk bolup durdy. Bagtyna, o kişi aňşyrmady. Gyz dostlarynyň ýanyna howlukdy.

— Ho-ol çypar saçly uzyny görýäňizmi? — diýip, ol demini zordan dürsäp sorady. — Dogrusy, özümüňem heniz doly ynamym yok... ýöne şu adam, çakym çak bolsa, şol talaňçylaryň biri — Linni bolmaly!

Julian, Dik hem-de Enn gözlerini tegelediler. Jorj şeýlebir tolgunýardy welin, galagoply sesi aýdýanynyň degişme dældiginden habar berýärdi.

— Bäý-bä! — diýip, Julian haýran galdy. — Aýdanyň çyn bolsa, ony gözden ýitirmeli däl. Geliň, ony yzarlap göreliň — belki, bize kelebiň ujuny

tapyp berer. Biziňki çuwdi; päliýamanlara önde-soňda gaýtadan duşarys öýdüp pikirem etmändigim.

— Hökman yzarlalyň! — diýip, Dik göçgünli yjalaşdy. — Ýörün, söbügine düşeliň! Ýöne ätiyaçly bolmaly, birden ürküzäýmäli... Belki, ol bizi Karlyň ýanyna elter!

— Bor, ýöne şunuň Linniligi çyn bolaýsa... — diýip, Jorj ikerjiňlendi.

— Karlyň ýanyna eltmese-de, iň bolmanda özüniň nirede ýaşaýanyny-ha bileris, şuň özem ýetik! — diýip, Ennem öz pikirini goşdy.

— Aýdýanyňzyň hemmesem ajaýyp, ýöne oňa bir burçda ulag garaşyp duran bolsa näme, siz öz tigrjigiňiz bilen onuň zyndan ýetjek gümänyňyz ýok!

Merkezi köçäniň mähellesi azalyp çolardy. Çypar saçly dükandan çykdy-da, sähel wagt daýandy, soň ýene yzyna öwrüldi. Şol gün howa ganymat yssydy, hojaýynyň aýaly girelgäniň gabadyndaky ýanyodanyň ugruna birnäçe plastik oturgyç bilen stol çykaryp, üstlerine-de uly saýawanlardan gerňäpdä, hem-ä müşderiler saýada dyz eperler, hemem oturan ýerlerinde çüýşeli limonaddan we pirogajagazdan satyn alarlar. Töweregine garanjaklan çypar saçly kişi stoluň başynda häliden bärri oturan saçy gysga bejerilen daýaw pyýadanyň ýanynda çökdi.

— Bu şol, şol... Karl! — diýip, Jorj pyşyrdady. — Çakym dogry çykdy! Ýnha, ikisi-de gaşymyzda otyr! Ahyrn çüwd-ow!

— Häzirlilikçe çüwäýendir — diýip, Julian düzediş berdi. — Ony elden gidermejek bolsak, gaty çus bolmaly! Gözden syppyrmaly däl!

— Özlerine duýdurman yzarlap bormuka? — diýip, Enn tolgundy.

— Ilki gürrüňlerini diňlemeli — diýip, Jorj tekliptdi. — Biz geçip barýandan, ýöne häkibir dynç almak hem bir bulgurjyk limonad içmek üçin dyz ependen bolup, olaryň gapdalyndaky oturgyçlara ornaşmaly. Olar bizi tananog-a, onsoň göwünlerini güman gidip durmaz!

Jorj şeý diýdi-de, beýleki çagalara garanjaklabam durman, dogumly ädim urup stollara tarap ugurdy. Onsoň olara-da yzyna düşübermekden başga alaç galmady. Çagalar Linni bilen Karlyň göni gabat-garşysyndaky stoluň başyna geçdiler.

Jorjuň çak edişi ýaly, päliýamanlar olara ünsem bermediler. Öz gürrüňleri bilen başagaý bolup, çagalaryň gelip oturanyny hem aňmadylar. Olar örän ýuwaş gürläýärdiler; bihabar adama olaryň gepi adaty gümür-ýamyр bolup görünmegem ahmal. Ýöne çagalar bar zatdan habarly ahryr! Bäşisem dartygynly ýagdaýda gulaga öwrülipdiler.

— Diýmek, onda Linni, Deýw ertir geljek-dä, dogrumy? Anykmyka?

— Hawa, mister Karl, anyk. Eglenmänem, hatda biziň göz önünde tutan wagtymyzdanam biraz irräk işe girişer.

— Oň ýaly bolsa, belki, işiň wagtyny has bärrek süýşüreris?

— Ýok, mister Karl, o bolmaz. Iň amatlysy — aýyň otuzy. Geliň, hemme zady öňki-öňküligine galdyralyň, hiç zady üýtgetmäliň! Biz eýýäm gürläşdig-ä...

— Ýuwaşrak, Linni, ker däl-ä men!

— Hawa-la, mister Karl, men ýöne neme diýmekçi boldum...

Gürrüňiň şu ýerinde çypar saçly pyşyrdada geçdi-de, çagalar olaryň diýýän zatlaryny aýyl-saýyl edip bilmediler. Doganlar biri-biriniň ýüzüne seredişdiler. Deýwiň kimdigini, onuň etmeli işini bilesleri gelip, içlerini it ýyrtdy. Çagalar pikirlerini daşyna çykaryp maslahatlaşmaga gorkdular, şoň üçin bir bölek kagyza ýazyp, bir-birine geçirdiler. Daşyndan sereden bular-a her göçümi kagyza bellän bir oýny oýnap oturandyr diýjekdi.

«Belki, Deýw — miss Grantyň düýnjük hakyna tutan bagbanydyr?» — diýip, Julian ýazdy.

«Ýok! — diýip, Dik çürt-kesik garşy çykdy. — Miss Lengliniň tazelikde hakyna tutan işgärlerinden biridir görseň».

«Şony anygrak bilip bolaýsa?!» — diýip, Ennem öz gezeginde kagyza çyrşaşdyrdy.

«Şu ikisini gözden syppyrmaly däl!» — diýip, Jorj ýazylanyň yzyna garalap goşdy.

Onýança goňşy stoluň başyndakylar özüň, hojaýyn aýal bilen hasaplaşdylar. Çagalar koka-kolaly bulgurlarynyň muzduny öň töläpdiler, indi onuň üçin eglenip durman gidibermelidiler. Olar göze ilmän stoluň başyndan turdular-da, köçäniň o gapdalyna geçdiler. Dik agyr sesi bilen pyşyrdady:

— Talaňçylar üçin aw möwsümi açyldy.

— Agzyňy ýumsaň gowy bolardy! — diýip, Julian gödeklik bilen onuň al-petinden aldy. — Entek gyzyk önde...

Timmi bolsa betpälleri tanan bolara çemeli. Heniz aňyrdada — adadaka Jorj oňa Linni bilen Karlyň aýak yzlarynyň ysyny aldyrypdy, gep arasynda duşmanyň ysynyň şu zeýilli bolýanyny ýañzydypdy, köpek şol ysy şumat ýadyna salan bolsa gerek. Ol burnuny ýele tutup, taýýar bolup durdy, guýrugy çala titreyär — hojaýyny buýruk berdigi duşmanyň üstüne zyňjakdan. Ýöne Jorj onuň boýunýüpüni gaýym gysymlap, jyňkyny çykarmazlygyny sargady.

— Tim, howlukma, heniz ir! Entek olaryň gözüne düşme!

Beýle buýruk Timmini geňirgendirenem bolsa, barybir, boýun syndy. Özüne galsa, bu wagta ikisinem tüýt-müýt etjek-le. Olaryň pälleriniň düzüw daldigini it duýgurlygy bilen aňyp durdy.

Bäsisi peýwagtyna aýlanyp ýörenden bolup, nätanyslaryň yzyndan gözlerini aýyrman, garabagara barýardylar. Bir gowy zady, iki pyýadanyň howlukýan ýerleri ýok bolara çemeli. Baş köçäniň aýagujuna ýetibem, olar çagalary lapykeç edip, biri-biriniň ellerini gysdylar-da hoşlaşdylar. Karl dükana sowuldy, Linni bolsa aňyrlıgyna gitdi.

Julian dessine çykalga tapdy. Ol:

— Enn ikimiz çypar saçlyny yzarlap gideli — diýip pısyrdady. — Sizem Karly gözden sypdyrmaň. Kenarda gaýygyň ýanynda duşuşarys. Haýsımyz oň barsak, beýlekilere garaşmaly, düşnüklimi?

— Düşnükli — diýip, Jorj baş atdy. — Gaýygyň ýanynda duşuşyançak sag boluň!

Julian bilen Enn Linniniň yzyndan eňdiler, Jorj, Dik, Timmi üçüsi bolsa Karlyň giren dükanyň ýanynda galdylar. Çagalar dükanyň aýna tekjeleriniň bezegi reňbe-reň çyrajyklaryň ýylpyldylaryny synlaýandan bolup duruberdiler.

Linni ädimini gataltdy, Julian ýaşyna gabat gelmeýän şilliň boýuna garamazdan, onuň yzyna zordan eýerýärdi, Enn bolsa doganyndan galmazlyk üçin, aram-aram ylgamaly bolýardy. Basym ol halys haslady. Julian aýak çekip gyza seretdi, ýok, ol Linniň yzyna eýerjek däl. Onsoňam gyz beýdip ýolboýy büdräp, haşlap gitjek bolsa Linniniň gözüne ilmekleri mümkin ahyry! Her näme-de bolsa, Julian Linnini sypdyrman, yzyndan ýöremegini dowam etdi. Oglan edil gyssag işi bar ýaly, aladaly ýere bakyp ädim urýardy. Linni hatda yzyna-da gaňrylmaýardy: yzyna düşerler diýen pikir kellesine-de gelmeýän bolara çemeli. Basym Julian bilen Enn Kirrinden çykyp, oba arasyndaky gumak ýola düşdüler. Ylgaşlap barýan Enn haşşyldap pısyrdady:

— Ýene näçeräk ýöremeli? Linni bizi nireden çykarjak bolýarka?

Julianda jogap ýok. Özünüňem şony bilesi gelip dur ahyry! Şeýdip gidiberse, tizara Linni açyk meýdandan geçer, şonda-ha yzynyň adamlydygyny aňsa gerek. Birdenem Linni sakga durdy. Çagalar tokaýyň gyrasyndaky agaja ýaplany motosikli gördüler. Linni oňa atlandy-da, açaryny sokup otlamaga durdy. Julian aňkaryp doňup galdy. Onuň baryndan beter gorkýany şudy! Päliýamanyň motosikli bar eken-ä!

— Geläýdik öýdýän! Mundan beýläk yzarlap bolmaz! — diýip, ol uludan demini alyp Enne ýagdaýy düşündirdi, Linni göräýmesin diýibem, gyzy agajyň penasyna itekledi. — Edip biljek zadymyz, olam motosikliň belgisini ýatda saklamaly...

Şol wagt Dik Karly görjek bolup, ýüzünü dükanyň penjiresine diredi.

— Bu derejede samsyk bolmasana! — diýip, Jorj onuň ýeňinden çekdi. — Ol seni görer! Çykýança garaşaly!

Uzak garaşmaly bolmady. Karl şu wagtlyk dükandan çykyp gelşine, işikde peýda boldy. Ol çagalara ünsem bermedi. Karl gapdallaryndan geçende, Timmi gaharly hyňrandy. Jorj oňa:

— Çüşş! — diýip duýdurş berdi. — Sem bol, Tim!

Karl ýene uly köçä düşdi. Howlugýan ýeri ýok bolara çemeli, öz maýdalyna ýöräp barýardy, şeýle bolansoň Jorj bilen Dike-de ony yzarlamak aňsat düşýärdi. Olara diňe Karly gözden ýitirmän ýöräbermek galýar, o kişi hem dükanyň deňinde eglenibräk, aýnanyň aňyrsynda görkezme edip goýlan harytlary synlan bolup, dähedem-dessem läp barýardy. Birdenem Karl çünkden öwrüldi-de, ullakan köne ammaryň gapysynyň aňyrsynda gizlendi. Jorj bu jaýyň tazelikde boşadylyp, tomsuna dynç alýanlara kireýne berer ýaly, içiniň aýry-aýry öý kysmy edilip täzedden bejerilendigini ene-atasyndan eşidipdi. Jorj:

— Haýdaly, belki, ol şu taýda bir otagy kireýne alandyr? — diýip, ädimini gataltdy. — Dik, hany, esewan et, şu taýda ýaşajylaryň familiýalary bolmaly!

Basym çagalar gözleýän zatlarynyň üstünden bardylar: jaýyň birinji gatyndan asylan, daşyna insizje demir çarçuwa aýlanan kiçeňräk karton böleginiň ýüzünde şu ýerden kireýne otag alanlaryň ady ýazylygydy. Gerekli adamyň adyny aňsatjak tapdylar: ynha — «Karl Braun, otag №36».

— Ine, tüýs bolaýdy. Bu onuň hakyky adymy ýa dälmi, onuň ähmiýeti ýok, esasy zat biz onuň goş yazdyran ýerini bildik! — diýip, Jorj dabara bilen gürlledi. — Ýörün, indi kenara gideliň-de, ähli zady Julian bilen Enne gürrüň bereliň!

Gaýygyň ýanyna başisem deňeçer geldi. Julian bilen Enn, Linni motorly bolansoň, ony ahyryna çenli yzarlap bilmändiklerini boýun aldylar. Jorjdur Dik bolsa wezipelerine üstünlikli amal edendiklerini dabara bilen habar berdiler.

— Şeýlelikde — Julian işiň netijesini jemledi. — Biz, her näme-de bolsa, ahyrsoňy talaňçylaryň biriniň — Karlyň nirededigini-hä bildik. Ýöne oňa garşy hiç hili subutnamamyz ýok, häzirlilikçe-hä şeýle. Onda, diýmek, edenimiz ugruna diýip heşlele kakybermegem bolmaz!

INE-DE DEÝW!

— Bu gün eýýäm ýigirmi sekizinji iýul — şeý diýip, bir gün irden Dik batly sesi bilen mälim etdi — biz bolsa öz gözleglerimizde heniz bir ädimem öňe süşşemzok! Birigün Linni bilen Karl öz gara niýetlerini amala aşyrrarlar, biz bolsa kim olaryň pidasy boljak — henizem bilemzok, üstesine, Deýwiň kimdigem — matal. Näme etmeli?

— Gowusy — diýip, Jorj seslendi
— Karly üzüksiz yzarlap gezmeli,
ol şepesi bilen biriniň öýüne girdi-
gem, dessine polisiýany çagyrmaly.

— Bu mümkin däl! — diýip, Julian garşy çykdy.
— Onsoňam bu töwekgelçilik bolýa...

— Men-ä şunuň pikirini etmäge-de gorkýan! —
diýip, Enn boýun aldy.

— Gorkajyk! — diýip, Dik oňa tarap öwrüldi.

— Ýöne, haýyş, jedel gerek däl! — diýip, Juli-
an ikisine-de ýalbaryjy nazar bilen bakdy. — Gy-
nançly ýeri, Karlyň özi şu toparyň baştutany bolsa
gerek, şeýle bolsa, bu talaňçylyga onuň özi goşul-
maz. Otagynda oturar-da, oljaly geljek ýoldaşlary-
na garaşar...

— Beýle boljak bolsa — diýip, Dik uludan de-
mini aldy — ony yzarlap, biderek wagt ýitirenimiz
galaýmasa.

— Öňi bilen, Deýwiň kimdigini anyklamalymy-
ka diýýän — diýip, Jorj oýurgandy. — Meniň dü-
şünişime görä, topar şonsuz çöp başynam gymyl-
dadyp biljek däl öýdýän. Şeýlelikde, gözlege ýene
iki günümüz bar... Belki, bir uç tapylar!

Jorjuň özi oslamady, ýöne onuň çaky nyşana
degipdi! Şol gün irden Kwentin daýy bilen Fanni
daýzanyňka sowulanlarynda, kakasy oňa bir desse
hat berip, şony Kirriniň poçtasyna äkitmegi haýyş
etdi. Jorjuň poçta bölüminiň gapysyndan çykjak
bolanam şol, ony poçtalýon oglanjyk saklady.

— Bagyşlaň — diýip, ol Jorja edep bilen ýüzlen-
di. — Men bu ýerde täzeräk adam, işe düýn kabul
etdiler... Birki sany tizhabary ýetirmeli eýelerine,
ýöne tapmazmykam diýýän. Salgylary boýunça
nirräkde ýerleşýändigini anyklamaga ýardam be-
rip bilmezmissiňiz? Tizhabarlary şu gününň özünde
gowşurmasam, meni işden pyzarlar, sebäbi hem-
mesem gyssagly!

Jorj ýylgyrdy. Oglanyň terbiýeljeligi onuň göw-
nüne ýarady.

— Bolýa, men bu ýerlere belet — diýip, ol baş
atdy — kömegim degermikä diýýän. Hany görkez
tizhabarlaryňy!

Oglan tizhabarlary oňa uzatdy.

— Hmm... Marmadýuk Çemberlen-Smit, «Pa-
tersonyň» jaýy, we Jon Dewidson, «Žimolost» kot-
teji — diýip, ol daşyndan okady.

Jorja bu adamlar nätanys däl, soň üçinem hö-
wes bilen o ýerlere nädip baryp bolýanyny düşün-
dirdi. Oglan minnetdarlyk bildirip, gülki arasynda:

— Marmadýuk Çemberlen-Smit — familiýa-
sy bilen adyny aýtjak bolanda, eýesiniň özüniňem
dili çolaşýan bolsa gerek. Jon Dewidson — muny
aýtmak has ýeňil ýaly... Öz adym Deýw-dä, belki,
şonuň üçin bolmagam ahmal. Bolýa onda, ýene bir
gezek sag boluň. Gideýin! — diýip, sözüniň üstü-
ne goşdy.

Oglan torbasyny eгнаşyr asdy-da, welosipedi-
ne atlanyp, görkezilen salgylara tarap ýelk ýasady,
Jorj bolsa ýanyodanyň ugrunda agzyny açyp aňka-
ryp galdy.

— Adym Deýw diýdimi?! — diýip, ol özüniňki-
niň çüwenine henizem ynanman durşuna pyşyrdy-
dy. — Eşidýäňmi, Tim, ýaňky Deýw eken. Onuň
bu taýa gelenine ikije gün bolupdyr! Linni bilen
Karla howa ýaly zerur syrly Deýw şunuň ýaly
adam eken-ow!..

Şol gününň ağşamy Ajaýyp Başlik ýagdaýy mas-
lahatlaşmak üçin ýene oduň başyna jem boldy.

— Bilýän maglumatlarymyzy bir ýere çugdam-
lamaga synanyşalyň — diýip, Julian teklipt etdi. —
Talaňçylaryň näme etjek bolýanyny aňyp ugradym
öýdýän. Olar galp tizhabar ýazarlar, Deýwem ony
olja boljak görgüliň öýüne eltip gaýdar. Tizhabarda
bolsa: «Gyssagly gel» diýen ýalyrak şum habary
görkezerler. Öýüň eýesi gyssagly ýola düşer, ogru-
laram hojaýynsyz galan öýde emin-erkin etjegini
ederler. Baý, bu bir ýönekeýje emel-ä!

— Onda Deýwi dürbi astyna almak gerek — di-
ýip, Dik alyp göterdi. — Şeýtsek, ahryry onuň tiz-
habary kimiň öýüne eltjegini anyklap bileris.

Çağalar ertesi uzakly gününü Deýwi aňtap geçi-
renem bolsalar, üýtgeşik bilen zatlary bolmady. Şol
gün Deýwiň elinde bary-ýogy baş sanyjak tizhabar
bardy, olaryňam hiç biri ýeke ýaşayan aýallara ug-
radylan däl. Ähli tizhabarlar kenaryň ýakasynda
maşgalasy bilen kireýne jaý alyp ýaşayan adamlara
ýollanandy. Deýw ne miss Grantyň jaýynyň gola-
ýyna, ne-de miss Lengliniň fermasynyň töweregi-
ne bardy, ýogsam şolaram Kirriniň poçta bölümi-
niň hyzmat edýän çäginde ýerleşýärdi.

Bäşisem günuzynky hysyrdydan soň ýadap, ýe-
ne oduň başyna egelenende, Enn:

— Umyt ýok — diýip, uludan demini aldy.
— Ähli zat şeýlebir asuda, edil dildüwşük bol-
madyk ýaly, ertirem bir zat bolar diýseň, hiç kim
ynanmaz!

Ynha, otuzynjy iýulam ýetip geldi. Çağalar der-
ňewleriniň aýgytlaýjy gününe taýýarlyk görüp,
seslerini çykarman bir ýere üýşdüler. Ümsümligi
Dik bozdy:

— Şu gün bolmasa, hiç haçanam bolmaz!

— Şu gün ahyrsoňy syryň üstünü açarys diýib-ä
umyt edýän! — diýip, Julian seslendi. — Iň jogap-
kärli pursatda ara goşulyp, talaňçylara päsgelçilik
döredip bileris diýen tamam bar!

Kirriniň poçta bölümi açylan pursady çağalar
eýýäm Deýwi göz astyna almaga taýyndylar, ola-
ryň iki gözleri bölümiň işigindedi. Deýw gözden
sypaýmasyn diýip alada galýardylar — syryň ýe-
ke-täk açary şonuň elindedi ahryryn! Bu gün gözge-
çilik düýnkidenem güýçli bolmaly. Ýylyň bu möw-
sümünde Kirrin dynç almaga gelýänlerden doludy.

Çagalara hyň berýän märekäniň içinden Deýwi gözden salman yzarlamak o diýen kynam düşmedi. Basym tigirli Deýw peýda boldy; çagalar ony dessine tanady. Deýwiň ilki bilen yzyna düşmeli Dikdi. Ol eglenmän tigrine atlandy-da, kiçijik hat gatnadyjynyň söbügine düşdi, dostlary bolsa dükanynyň gabadyndaky stoljygyň başynda galdylar. Olar biraz limonad bilen ýag çalnan bulka aldylar-da, şäher atlaryny aýtmaşak oýnuna güýmenip, wagt geçirip başladylar. Yzyna dolanyp gelen Dik başyny ýaýkady:

— Üýtgeşik täzelik ýok. Deýw bir tizhabary-ha miss Jounsa, beýlekisinem aşakda, aýlagjygyň alkymynda ýaşayan balykça gowşurdy.

Jorj stoluň başyndan turup, oturgyjyny süşürüp durşuna:

— Indi meniň gözegçilik etmek gezegim. Biraz salymdan görşeris! — diýdi.

Bu gezek Deýw poçta bölüminde eslije eglendi, ahyrsoňy çykdy, elinde-de bary-ýogy ýekeje tizhabar bardy, onam tigrine-de münmän pyýadalap gitdi-de, goňşy oturan jaýa eltip gaýtdy. Günortana çenli wagt şeýdip geçdi; garaz, öýlänem üýtgeşik bolan zat ýok — Deýw gündelik işine güýmendi.

Tutuş töwerek-daşy sökenem bolsa, ne miss Grantyň jaýyna golaýlady, ne-de miss Lengliniň fermasyna. Çagalar näme pikir etjeklerini hem bilmediler. Poçta bölümi ýapylanda, Julian ahmyr bilen şeýle diýdi:

— Häk, ýalňyşdyk öýdýän! Töwerekde Deýw atly köp! Bu Deýwiň talaňçylar bilen hiç hili ilteşigi ýok bolaýmasa. Şu kiçijik hat gatnadyjyny yzarlap, gaýta gyzylan gymmatly wagtymyzy ýitirdik, indem başga çäre gözlärden giç!

— Men aýdanyň bilen ylalaşamok! — diýip, Jorj morta garşy çykdy. — Ruhdanam düşmekçi däl! Sen näme diýjek bolýaň, diýmek, onda biz tutuş dynç alşymyzy hiç bir günäsi ýok adamlary bimanly yzarlap geçiripdiris-dä, şeýlemi?! Aý, ýok! Basym şowlulyk bize ýylgyryp bakar, men muny duýýan!

— Tizräk ýylgyrawersin onda şol, ýogsam gijä galar — diýip, Dik uýasyny ýaňsylady. Onuň lapynyň keçdigi göz görtele. — Karly gözden sypdymaly däldik. Ol ýumagy çöşläp berjek ýeke-täk adamdy!

Ýöne, haýp, Karl öýünde ýok eken. Dik hatda ýürek edip, onuň gapysynyň jaňyny hem basdy, anyklajak boldy, ýöne gapyny açan bolmady. Julian:

— Gulak goýuň, mundan beýläk wagt ýitirmek bolmaz! Geliň, ayak üstünden garbanalyň-da, miss Grant bilen miss Lengliniň öýlerine haýdalyň! Bu biziň iň soňky mümkinçiligimiz! Jenaýatyň öňüni diňe şeýdip alyp bolar...

Birnäçe gün mundan öň edişleri ýaly, çagalar Kirriniň demirgazygyna tarap ýola düşdüler. Ýene iki topara bölünmeli boldy — ýogsam näme, iki öýe gözegçilik etmeli ahry. Julian bilen Enn miss Lengliniň öýüniň ýanyndaky syn ediş nokatlaryna tarap howlukdylar, Jorjdur Dik bolsa — miss Grantyň fermasyna ýelk ýasadylar.

MISS LENGLINIŇKIDE

Başdangeçirmäniň başynda-da çagalar şunuň ýaly tolgunan däldirler. Deýwi göz astyna alyp, olar eýýäm bir gezek ýalňyşypdylar. Indem miss Grant bilen miss Lengliniň jaýyny garawullap, birden ýene ters düşýän bolsalar näme?! Kim bilýär... Çagalaryň degnalary aňrybaş dartyldy — näme bolsa şu gün bolmaly ahryr! Çak edişleri dogry bolup çykaýanda-da, talaňçylygyň öňüne nädip böwet bolarlarka? Olar, öňi bilen, beýleki topara habar ýetirmeli, muňa-da wagt gider... Onsoňam üç sany daýaw pyýada dört çaga bilen bir ite eýgerdermikä — öz-ä çatagrak.

«Wah, hanymlar bir aşa münkürlük etmän, birazajyk açygrak, alçagrak bolsalar bolmaýamy!» — diýip, Jorj içini geplettdi.

Julianyň kejebesi daralyp ugrady. Ol Enn bilen miss Lengliniň işiginiň gowy görünýän yerini peýläp, ullakan gyrymsylygyň düýbüne sümüldi. Garaňky gatlyşdy. Julian Jorj bilen Diki alada edip ugrady — olary ýeke goýbermeli däl eken! Ähli zady Jorjuň kakasyna aýtmandyklaryna biraz ökünjegem boldy.

«Ýöne Kwentin daýy öz ylmyna şeýlebir berilýär welin, bize gulak asyp, diňlejegem gümana! — diýip, Julian öz-özüne teselli berdi. — Ol mydama Jorj öz-özünden hokga çykarýar diýip hasaplaýar. Aý, onsoňam indi üýtgetjek zadyň ýok».

Enniň aýagy guruşdy, ol usullyk bilen beýleki gapdalyna öwrüldi. Döwlen şaha «şatyr» edip ses etdi.

— Ýuwaş bol, Enn, dek otursana! — diýip, Julian oňa yşarat etdi. — Häzir bizi peçan edýäň!

— Näme?! Kime peçan etjek? — diýip, çigrege ini jümşüldäp duran Enn hassyldady. — Görýäň-ä, töwerekde janly-jemende ýog-a!

Ol mamlady. Iňrik gowy garaldy, miss Lengliniň fermasynyň işgärleri bireýýäm öýli-öýüne dagaşdylar, töwerek ertesi irdene çenli irkilene meňzeýärdi. Julian bilen Enn garaňka dulanyp sabyrlaryny elden bermän garaşyardylar. Hereketsiz ýatmaktan ikisem bez bolup ugrapdy. Kime garaşýar olar? Näme üçin? Belki, ogrular bu ýere geljegem dälir! Şunuň ýaly nämälimlik garaşmagy beter ýürekgysgynç edýärdi. Biderek sadylla bolmadan ruhy peselen çagalaryň indi gorky-ürkem

yatlaryna düşenokdy. Enn ýadaw gerindi. Talaňçylaryň gelerine garaşyp oturan hallaryna, özlerini beýle rahat duýup bilişlerine Julianyň özem geň galdy.

— Bäh! Eýýäm garaňky düşdi, jaýyň suduryndan başga hiç zat saýgardanok. Belki, golaýrak bararys, hä?

— Beýtsegem-ä bolmaz welin — diýip, egni ni gysan Julian içinden uýasynyň dogumlylygyna haýran galdy. — Gel, onda-da synanyşyp göräýeli!

Olar golaý baryp, fermanyň derwezesiniň göni gabadyndaky salma girdiler. Olar bu ýerde ýoldan geçene görünjek dældiler, ýöne gür biten gyrymsylykdan ýaña olaryň özüne-de üýtgeşik görünen zat ýokdy.

— Howla girip bolaýsa, iň gowusy-ha şol welin — diýip, Julian pyşyrdady. — Seret, ho-onha, towuk ketegiň ýanynda uly ýükulag dur. Şoň aşagyna girsek näder...

Enn tas kellesini ýaýkapdy, ýöne golaýrak barmany edil şu wagtyk teklipe edenem özi bolansoň, dilini dişläýdi.

— Ýör, men zyňa düşýän!

Julian öňe — derwezä tarap bagry bilen ümsüm süýşeneklöp ugrady, çyranyň ýagtysy düşüp duran ýoly hem şol bolşuna kesip geçdi. Ennem onuň yzyna eýerdi. Fermanyň derwezeleri gulpludy, onuň daşyna aýlanan haýat bolsa, çagyrylmadyk myhmanlardan goraýan bolmaly. Ýöne bir ýerinde adam göwresi sygaýjak deşik Julian bilen Enniň gözüne ildi. Şeýdibem olar derrew howlynyň içinde peýda boldular. Töwerek suw sepilen ýaly imisalalyk.

Julian pyşyrdady:

— Ynha şu ýükulag. Girdik!

— Üst-başymyz-a görer ýaly bolmaz! — diýip, Enn buruljak boldy. — Gel, gowusy, şu saraýjyga sümleli. — Ol towuk ketegine tarap ümledi.

— Sen näme, aklyňdan azaşdyňmy? — Julianyň gahary geldi. — Bu towuk keteg-ä. Sähel bi-jäýrak hereket etdigiň...

Ýöne indi giçdi: Enn eýýäm «saraýjygyň» alkymyna ýetipdi. Şol barmana-da büdräp, ýere ýazylyp gitdi. Gyzyň biygtyýar öňe uzan elleri şu ikarada gabat gelen bedräni kakyp goýberdi. Takyrda oýanan horaz tutuş ketegi elendiren aýdymyna başlady: «Gyk-gy, gyk-gyyyy!...». Towuklar ürküp, wakgyldaşyp, ýalaglaryndaky suwy dökän-saçan edişip, alapasyrdy boldular. Howlyň içinde turan gykylyk ölinem düşeginden galdyrjak.

— Ine, saňa gerek bolsa — Julian ahmyr bilen hırçyny dişledi — bir şu ýetenokdy-da. Häzir miss Lengli atylyp çykar-da, zyňar üstümize... Enn, jyraly! Beýle-de bir göle ýaly patanaklaýmak bormy!..

Öz turzan «ahyrzamanyndan» özi haýygan Enn doganynyň elinden tutup, oňa gaýym gysmyljyraý-

şyna, yzlaryna — haýadyň deşigine tarap ýazzyny berdiler. Ýöne ýoly ýarpylanam dældirler: çyranyň kuwwatly ýagtylygynyň «duzagyna» düşdüler. Gözlerini ýumjukladyp duran çağalara tarap iki sany äpet pyýada abanyň gelýärdi.

— Dur, nirä?! Äh-hä, ele düşdüňizmi?

Pyýadalar Enn bilen Julianyň elinden gaýym gysymlap, butnatman saklaýardylar, olara özlerini aklamak üçin agyzylyrynam açdyrmadylar.

— Hiç kim duýmaz öýtdüňizmi, öýe arkaýynjak giripsiňiz-le? Diýeniňiz bolan däl! Gapjarlar öýdenem dälisiňiz?

— Haýadyň deşiginden sümülüňiz gerek? Hah-hah-ha! Miss Lengli sizi köpden bäri göz astyna alyp ýör, bu deşigi ýöriteläp açdyrdy! Hojaýyny-myzyň öz hojalygy üçin nähili alada edişini siz entek bileňzok! Ol bu zatlary bilgeşlin gurnady, sizi jenaýatyňyzyň üstünde tutmak üçin şeýtdi! Towuklardan çiljek bolduňyzmy? Olam bolmady, hä!..

— Hiç zadam ogurlajak bolmadyk! — diýip, Julian özlerini aklajak boldy. — Biz talaňçy däl! — Ol gahardan hum ýaly çişdi.

— Dagam, gijän içinde ilin ketegine girýäni başgaça nähili atlandyrjak? — diýip, pyýadalaryň biri bekine tutup sowal berdi.

— Towuklaryňyzy başymyza ýapalymy?! Uýam ýykyldy-da, olaram tötänden ürkäydiler-dä...

— Howlymyzda nä körüňiz barmyş onda? — diýip, şol wagt miss Lengliniň gyňyr sesi eşidildi. Ol edil şu wagtyk öýünden çykyp, çağalara tarap ugrapdy. — Baý, talaňçy bolaýyşlaryny. — Ol gýjalatly ýyrşarmasyny gizlejegem bolman dowam etdi. — O gün meň bilen gürleşjek bolaňyzda-da duýdum-la rejän geň dældigini! Soňam fermamyň töwereginden aýrylman, köwejeklediňiz ýördüňiz, onsoň-a maňa bary düşnükli boldy. Şonda işgärlerime haýatdan ýörite deşik açyň-da, gijesine garawullaň diýip tabşyrdym. Ana, şo pilleda siz peýda bolduňyz! Soňunyň näme bilen gutarjagyny aňp-jyk durdum — howla girip, bir zatjyk çiljeksiňiz!

Julianyň gahardan ýaña dili tutuldy. Gör-ä muny, olar-a miss Lenglä ýagşylyk etjek bolup bu bulambujarlyga düşdüler, olam indi bar tozany bularyň öz üstünden sowrup dur!

— Ýalňyşyňyz, miss Lengli — diýip, ahmyr Julian dillendi. — Biz ogry däl! Tersine, biz meýilleşdirilen talaňçylygyň öňüni aljak bolýas! Çyndanam, siziň malyňyza göz dikýän bar — siziňki bolmasa, şu töwerekde ýene biriniňkä. Ýöne, her näme-de bolsa, biz siziňkä göz dikilýär diýen netijä geldik-de, özüňize duýduraly diýdik!

Göwni galan Enn diňe aglaýardy, ýeke sözem aýdyp bilenokdy. Birnäçe gün mundan öň miss Grant tutanda, Jorjam özüni şu zeýilli duýan bolsa gerek. Indi Ennem şo ýagdaýa düşdi! Başdangeçirmeler durşuna bela-beter bolup başlaryndan indi.

Gyz gözäşyňy basmak üçin kynlyk bilen ýuwdundy-da, özüne zor salyp:

— Biz... biz asla siziň towuklaryňyzy ogurlajak bolmadyk. Çypbakaý-çynym!

— Ynanamok — diýende, miss Lengliniň sesi sowuklaç çykdy. — Häzir polisiýany çagyryň, olar sizi äkider. Onsoň oturyň-da, şolara aýdyp beriberiň!

Julian umydyňy ýitirip ugrady. Ony polisiýada ediljek sorag-idegdenem beter, ýaýrajak gep-gürüň biynjalyk edýärdi — ogrular ürkjekdi. Şu gün miss Lengliniň öýüniň ýaryljagy gümana, ýöne şonda-da Julian ýene bir meretebe miss Lenglini habardar etmäge synanyşdy.

— Adamlaryňyza ysýklary öçürüp, gözlegi do-wam etmegi tabşyryň! — diýip, ol haýyş etdi. — Belki, heniz ogrulary gorkuzanam dälidir, olar häli siziň duzagyňyza düşerler. Biz köplük, arkaýyn olaryň hötdesinden geleris!

Miss Lengli onuň garagyna bakyp güldi:

— Baý-baý, was-was hyýala-ha baý ekeniň! Basym bu ertekijigiňi polisiýa otarmaga mümkinçilik dörär; göreris, olar saňa ynanaýarlarmyka!

Çagalaryň gyk-bagyna bakman, aýal işgärlerine olary içeri salmagy buýurdy, özi bolsa polisiýa habar bermäge ugrady. Ony garşy alan polisiýanyň seržanty işgärleriniň tizara barjagyny aýdyp arkaýyn etdi.

— On baş minutdan siziň tutan ogrularyňyzy alyp gaýdarys, onsoň rahat ýatyp bilersiňiz! — diýip, ol söz berdi.

TALAŇÇYLAR DÖKÜLÝÄR

Dik, Jorj hem Timmi miss Grantyň öýüniň golaýyndaky gyrymsylygyň gürmeginde bir zatlar gopmazmyka diýip garaşyp otyrdylar. Dogrusy, talaňçylaryň hut miss Grantyň öýüni saýlajagyna Dikiň o diýen ynamam ýokdy. Onuň pikiriçe, bu aýalda alar ýaly zat bolmaly däl. Emma Jorj garaňkylyga tiňkesini dikip, ogrulara çyny bilen garaşýardy. Aýgytlaýjy pursadyň golaýlaýanyny onuň süňni syzýardy. Birdenem Timmi awuna topuljak itiň oturyşyny etdi-de, gymyldy-hereketsiz doňdy. Jorj her iş gopsa-da üýrmeli däl diýen terzde, onuň tumşugyna kakşydyrdy.

— Ýitije seret — diýip, ol Dike eşitdirip pyşyrdady. — Bir-ä gelýär!

Şol pursat ýolda derwezä bakan ugran adamyň sudury aýyl-saýyl göründi. Ýeke özi!

— Seretsene! — diýip, Jorj Dike ýene bir sapar duýdurdy.

Dik sudury görenden, tas düwnügiydi. Bu poçtalýon oglanjyk Deýw bolsa nätjek! Jorjuň aýdany çyn bolup çykdy. Şol araky Deýwiň hut özi. Indi-hä hasam aýdyň saýgardýar. Linni bilen Karla

ýardamçy bolup ýören, asyl, şondan başga hiç kimem däl eken! Diýmek, talaň salynjak adam miss Grant bolman, dagy kim bolsun!

Jorjam, Dikem demini almaýar diýen ýalydy. Ýürekleriniň gürsüldisi artypdy... Munuň soňy niçik bolarka? Deýw derwezä golaý baryp... onuň jaňyny basdy! Açylan işikden ýagtylygyň nury dö-küldi, başgançakda miss Grant peýda boldy. Onuň:

— Kim bar? — diýen sesi eşidildi.

— Size tizhabar geldi, madam! Gowşuryş hatyna gol çekäýiň! — diýip, Deýw gygyrdy.

Miss Grant hemişekisi ýaly hüňürdeý-hüňürdeý derwezäni agzyna bardy-da, oglanjyga dykgat bilen seretdi. Poçtalýonsyrap, egninden ýörite torbany her kimem asyp biler, papajygynam geýer. Ýöne beýleki tarapdan, gowşuryş hatyna diňe hakyky poçtalýon gol çekdirýändir! Miss Grant tizhabaryň sary kagyzy bilen gowşuryş hatynyň ak sahypasyna jinkerilip seretdi. Kagyzlaň ikisem hakyky. Ýagtylygyň gowy düşmeýändigine garamazdan, bela ýaly, öz familiýasyny saýgardy. Gyssagly habar bolsa gerek!

— Hany dur, saňa gapyny açyp bereýin. Ýogsam bu ýeri gap-garaňky, haty äýneksiz göresimem ýok — diýdi-de, açarlary getirmek üçin yzyna — öýüne tarap ugrady.

Jorjdur Dik biri-birine seredişdi. Öz-ä bu zatlar gaty geň. Deýw miss Granty öýünden gitmäge mejbur etmekdenem öňinçä, oňa ogrularyň önünde derwezäni açdymaly bolaýmasa. Indi näme etmeli? Miss Granta açma derwezäni diýip gygyrmalymy? Onda olaryň özi bir zadyň üstünden barjak! Ýok, gowusy, sähel sabyr etmeli-de, oslamadyk wagtlary ara goşulmak gerek...

Onýança açarlaryny şakyrdadyp miss Grant geldi-de, derwezäni açdy. Soňky hereketleriň bary göz açyp-ýumasy salymda bolup geçdi, Dik bilen Jorj näme bolanyny aňbam ýetişmediler. Miss Grant derwezäni açandan, Deýw onuň kellesine halta meňzeş bir zady oklady, şo dem gyrymsylygyň düýbünden Karl bilen Linni atylyp çykdy. Olar görgülü aýalyň üstüne topulyşlaryna el-aýagyny güýlöp, jaýa tarap süýrekläp ugradylar. Çagalara Linniniň ýaňsyly sözleri eşidildi:

— Halyňyza haýpym gelýä, hanym, ýöne başga çykalga galmady! Siz munuň ýaly gödeklige garaşan dälisiňiz, elbetde. Hany, debşeneklemäňizi bes ediň-de, akyllyja boluň! Yşarat berijiňiz ogrulardan gorar öýtdüňizmi? Olam bolmady, hä! Biz etjegimizi bilýänlerdendir, haýatdan aşyp kösenenden, gapydan köwleneniň mün paý ýeňil ahyry!

— Agzyňy ýum, Linni — diýip, Karl abyr-zabyr etdi. — Lakgyldamaňy bes et. Gowusy, maňa eliňi ber...

Dik bilen Jorj üç zandyýamanyň miss Granty sürrekläp öýüne salyşlaryny synlap durdy. Şu taý-

da-da Jorjuň kellesine bir çykalga geldi.

— Dik, gulak as! — diýip, ol dogany tarap öwürüldi. — Indi wagt ýitirmek bolmaz! Welosipediňe mün-de, bölüme ýelk ýasa! Polisiýany äkel. Miss Granty we onuň gymmatbaha daşlaryny halas etmegiň galan ýeke-täk ýoly şol. Dik ýaýdanybrak aýak çekdi.

— Sen näme etmekçi?

— Timmi ikimiz şu taýda galarys-da, ogrulara gözegçilik ederis. Birden olar polisiýa gelmezinden önürti çykaýsalar bu ýerden, olary gözden sypdyrman yzarlajak borus!

— Bu juda howply ahyry!

— Zyýany ýok!

— Ulagly ýa motosiklli bolsalar nätjek eger?

— Aý ýok, biz-ä olar bu ýere gelenlerinde ses-seda eşitmedik... Bolýa-la, jedelleşip durmasana. Welosipediňe gon-da, güýjünde baryny edip eň! Gerek ýerinde meni Timmi gorar.

Dik ümsüm boýun boldy. Ol öwürümde gizlenen badyna, Jorj öz buky ýerinde oturmagyň deregine, ätiýajy elden bermän seresaplylyk bilen o taýdan çykyp, derwezä bakan ugrady. Gyz töweregindäki garaňkylyga eserdeňlik bilen göz aýlap, ünsli diň saldy, töwerek imisalalykdy. Öý, hiç zat bolmadyk ýaly, parahat görünýärdi. Ogrular gapynyň ýokarsyndaky çyrany hem ýatlaryndan çykarmanjyk öçürüp gitdiler. Indi o taýy tüm garaňkylykdy. Jorjuň ini düýrükdi. Dik polisiýany getirmäge ýetişmänkä, ogrular oljalaryny göterip zut gitseler näme? Onsoň nätjek?..

Dik bolsa bu wagt polisiýa bölümünü nazarlap myçyp barýardy. Jorjy howp astynda ýeke galdyryp gaýtmaly bolanyňa ýolboýy özüni kötekläp geleni üçin aýaklarynyň pedaly aýlaýsyna-da göz ilenokdy. «Zyýany ýok — diýip, ol öz-özüne göwünlik berdi — gaýdyşyn, ynha, polisiýanyň ulagynda gaýdarys welin, ol ýoly tigirden iki esse çalt külterlä! Bölüme baryp bar zady gürrüň beren dessime, hä diýmän miss Grantlarda bolarys! Häzir esasy zat — wagt ýitirmän Kirrine barmak!».

Polisiýa bölümi o diýen uzakda-da däl, Dik oňa uçup diýen ýaly ýetdi. Ýadawlykdan demi-demine ýetmän duranam bolsa, ýyndamlygyna monça boldy. Ýöne ykbal onuň üstünden gülme kemini goýmady! Oglan yzly-yzyna gapynyň jaňyny basdy, soň gapyny ýumruklap ugrady — ýöne jogap bolmady! Bu nä boluş? Goňşy jaýyň äpişgesinden kimdir biriniň ukuly mysalasy görnende, ol entegem gapyny kakyp durdy.

— Gohuň näme? — diýip, ol gyzyklandy.

— Gyssagly polisiýanyň seržantyny görmelidim, ser! Ýöne bu ýerde adam-gara ýok öýdýän?

— Hawa ýok, kakybam oturma! Polismenler çakylyk boýunça... miss Lengliniň fermasyňa gi-

däydiler öýdýän. Şo taýda bir zatlar-a bolupdyr. Ugrajak bolup durkalar konsteb¹ bilen gepleşdim. Başga bilýän zadym ýok — diýip, ol adam Dike habar berdi.

— Miss Lengliniň fermasyňa diýdiňizmi? Hiçzada düşüňän dälidirin... — diýip, Dik aljyraňny hem aladaly sorady. — O taýda näme bolduka?

— Ogry-jümrüler towuk ketegine giripdirler öýdýän... Saňa polisiýa gyssag gerek bolsa, şo ýere haýdaberýän. Hoş onda, ýagsy ýigit! — diýip, o kişi gabsany ýapyp durşuna sözünü jemledi.

Dik duran ýerinde gazyk ýaly boldy; gulagynyň eşidenine ynanmak kyndy. Bu gün olaryňky ugruna boljak däl-ow! Polismenleriň bary miss Lengliniň fermasyňa gidenmiş!..

Oglan silkinip özüne geldi-de, ýene welosipedine atlandy, bar güýjünü bir ýere jemläp, pedaly aýlap ugrady. Ahyrsoňy ferma ýetip baran Dik onuň ähli penjirelerinde yşyklaryň ýalpyldap, hatda howlusynyň hem gündizlik ýaly ýagtydygyny gördi. Dik öz ýanyndan: «Enn bilen Julian-a gyrymsylygyň düýbüne sümlüp, garaşmak bilendir, habarlary ýok, ogrular bolsa bu mahal eýýäm başga bir ýerde sümsünip ýörler. Ýöne Enndir Juliany bukularyndan agtaryp ýörmäge onuň wagty ýok; häzir işiň gyssagy: polisiýa habar bermelide, yzyna dolanyp Jorja kömege ýetişmeli. Welosipedinden böküp düşen Dik miss Lengliniň jaýyna tarap ylgady. Jaýyň esasy girelgesi onuň gelenine gujak gerýän ýaly giňden serpilip açylygydy. Ýöne jaýa girenden, ol geň galmadan ýaňa doňup galdy.

Kirriň ähli polisiýa işgäri bu ýere dökülen eken. Ýöne olaryň gapdalynda doly umytdan düşüp, ýüzlerini sallaşyp duranlar Enn bilen Julianydy! Olary haýsydyr bir jenaýatda aýyplaýardylar!

Otaga kürsäp giren Dik gygyryp goýberdi:

— Enn! Julian! Näme boldy?!

— Nämemiş, biz gijelerini towuk ogurlaýamyşyk! — diýip, Julian ýaňsyly ýyrşardy. — Gülüp içiň gryljak!

— Dik, biziň ogry dældigimizi düşündiräý-dä şulara! — diýip, Enn naýynjar mydyrdady. Ol ýarym-ýaş bolupdyr.

Seržant Dike gaharly dikanlady.

— Bu gelen kim indi? — diýip, ol haýbat bilen sorady.

Dik polisiýanyň işgärlerine ähli zady jikme-jik gürrüň berýänçä, eslije wagt gitdi. Ilki seržant ony hem tussag ederli görüldi, ýöne her näme-de bolsa, ahyryna çenli aýtmaga maý berdiler. Onsoňam onuň aýdanlarynyň köpüsi Enn bilen Julianyň beren üzlem-saplam görkezmeleri bilen gabat gelip hem durdy. Hatda soňabaka miss Lengliniň özi

¹ Konsteb — Angliýada we ABŞ-da: kiçi polisiýa çini (terj.bel.).

hem gyzyklanyberdi; bu oglanyň gepine ynanmaly öýdýän diýip hasaplady.

— Haýyş edýän — diýip, Dik polismenlere ýalbardy. — Ynanaýyň maňa! Ogry şarigi bolan bolsam, heý, şu ýere gelermidim ahry?! Çynymy diýýän! Haýal etmän miss Grantyňka gitmeli. Çykanym Jorj şol ýerde galdy, ol howp astynda, miss Grantyň özi barada-ha gürrüňem ýok! Siz üç talaňçynyň üçüsini hem jenaýatlarynyň üstünde gapjap biljek!

Polisiýa işgärlerine ýaýdanara ýer galmady. Olar miss Lengli bilen howul-hara hoşlaşdylar-da, çagalary hem ýanlaryna alyp, ulaglaryna mündüler. Gapylar yzly-yzyna jarkyldap ýapyldy, ulag miss Grantyň jaýyna tarap ugur aldy.

ZÜMERRETLER

Polisiýa işgärleri miss Grantyň fermasyna her-näçe howlukmaç ugranam bolsalar, ähli ýagdaýy jikme-jik öwrenýänçäler aşa köp wagt gerek boldy.

Jorjuň bolsa iki gözi jaýdady.

Içerde nämeleriň gopup duranyny bilmek gerekdi. Gyz buky ýerinden dogumly çykdy-da, derwezäniň agzyna bardy. Talaňçylar garabaşyna gaý bolup baryşlaryna ony ýapmagy ýatdan çykarypdylar, Jorj arkaýyn howla girip, tanyş ýoda bilen jaýa tarap geçdi. Timmi ýolboýy ony gapdallap barýardy. Bilesigelijilik gyzyň zyzndan itip idirdedýärdi, jaýyň edil alkymyna ýetende birinji gatda jebis ýapylman galan iki taý tutynyň arasyndaky ýşgalaňdan inçejik ýagtylyk göründi. Timmi hojaýynynyň ýanynda heýkel ýaly doňup galdy. Jorj ýuwaşjadan pyşyrdady:

— Tim, penjirä golaý barsak näder?

Şeýle-de etdiler. Jorj ätiýajy elden bermän, aýagyny seresaplylyk bilen diwaryň çykygydyna goýdy-da, uzanyp, birinji gatyň penjiresinden düşýän yşyga boýnuny sozdy. Ýüreginiň gürsüldisi artdy. Otagda oturgyja saralan miss Grant otyrdy. Linni, Karl hemem kiçijik Deýw bolsa ony töwerekläp durdylar. Äpişge çalaja açykdy, Jorja olaryň diňe bir näme edýäni görünmän, eýsem, gürrüňlerem üzlem-saplam eşidilýärdi. Miss Grantyň çaslydan dogumly sesi eşidildi:

— Namartlar! — diýip, ýigrenç bilen talaňçylara tarap gözünü aýlap goýberdi. — Siz, häkibir, adaty namartlar! Üç bolup bir naçaryň üstüne süründiňiz!

— Aslynda, biz bu ýere ahlagyň gürrüňini etmäge gelmändik — diýip, Karl it ýylgyryşyny edip maňnyldady. — Hawa, hany, zümerretli sandygyň nirede, ä? Geple diýilýä saňa!

— Nämäniň gürrüňini edýäniňize düşünyän däl-dirin — diýip, miss Grant mertebesini saklap güreledi. — Häziriň özünde meni çözüň-de, ugraň şu taýdan!

Linni uludan güldi:

— Hany, gulakdan unaş asjak bolmaň. Peýdasy ýok.

Öýüňizde şa aýaly Wiktoriýanyň ata-babalaryňyza peşgeş beren zümerretli sandyjagynyň bardygyny ajap bilýäs-ä. Gördüňizmi, bizden gizlejek zadyňyz ýokdur! Şoň üçin wagt ýitirip durmalyň — basymrak aýdyň, zümerretler hany?

— Ähli zady bilýän bolsaňyz — diýip, miss Grant jogap berdi. — Onda sandyjagymyň niredediginem özüňiz gowy bilýänsiňiz! Gözläň, gözläň!

— Oňardy! — diýip, Jorj haýran galdy. — Bu aýal etjegini bilýä. Wah, Timmi, talaňçylaryň ýüzlerini bir görsene — gülkünç, hinlerine suw gidäýdi!

Tim aşakda guýrugyny ikibaka bulaýlap zowz-naklaýardy, Jorjuň agzyndan bir söz gaçdygy, talaňçylaryň üstüne zyňmaga taýyn. Otagda bolsa bu wagt tüýs sahna oýny gyzyşýardy. Karl gahardan ýaňa ýarylaýjak bolýardy.

— Sandyjagyň nirdedigini aýtmasaň — diýip, ol arlady. — Soň ökünmeli borsuň, men saňa söz berýän!

— Dur entejik, sizi saýradarys häli — diýip, Deýwem üstünü ýetirdi.

— Hany, synanyşyň bakaly — diýip, miss Grant ynamly jogap gaýtardy.

— Siz gaty kesir, hany — diýip, Linni dil ýardy. — Ýöne bizem-ä şu ýerden iki elimizi burnumyza sokup çykmaýak borus.

— Karl saklanyp bilmedi:

— Bes ediň lakgy-lukgyňyzy! Işimiz bilen bolalyň! Tutuş öýi elek-soky etmeli, bardy-geldi zat tapylmasa, size kyn bolar, hany!

— Indi bize gezek geldi, Timmi — diýip, Jorj itiniň gulagyna pyşyrdady. — Sen şu taýda gal, men bolsa otaga aşayn.

Talaňçylaryň üçüsem gymmatbaha daşlaryň gözleginde beýleki otaga çykan badyna, Jorj açyk penjireden içeri girmekçi boldy. Aýdyldymy — edildi biläý: gyz ses-üýnsüz miss Grantyň ýatş otagyna ýumlukdy. Aýal oňa gözlerini tegeläp seretdi. Jorj süýem barmagyny dodagyna ýetirip ýşarat etdi.

— Çüşş! Demiňizi çykarmaň! — diýip, ol miss Granta duýdurdy.

— Demiňi çykarma diýýäňmi?! — diýip, ol aý ýylgyrdy. — Hä, bu çola-çet ýerde sesiň ýetdiginden çygyraýsaňam, ony eşitjek beri barmy? Ogrular muny ajap bilýär, şoň üçin olar agzyny ýumdurjagam bolmadylar! Ogry şarigidiginiň öňem bilýädim-le! Arman, seni şo gezek polisiýa tabşyrmalydym-da, wah, bolmady-da!

— Ýuwaş, miss Grant, beýle gaty gürelemän-dä! Ynanaýyň, siziňki nähak! Men size talaňçylyk barada şo gezek duýdurmakçydym ahry — diýip,

Jorj ýatlatdy. — Ýöne siz maňa hi-iç gulak asmadyňyz...

Miss Grant Jorjuň görejine sereden dessine, birden özüniň neneň-niçik ýalňyşandygyna düşündi. Häzir onuň önünde dikilgazyk bolup duran gyz dogrusyny sözleýärdi! Şu wagta çenli oňa ogrudyr, ogry şarigidir öýdüp ýörüpdir, asyl, gyzjagaz oňa kömek etjek bolan eken! Miss Grant erbet utandy.

— Boldy, boldy, indi men saňa ynanýan — diýip, ol janykdy. — Ýöne, haýp, indi giç-dä! Tiz-räk garaňy saýla bu ýerden, ýogsam häzir senem gapjarlar!

Jorj jogap deregine mylaýym ýylgyrdy. Onda çigit ýalyjagam gorky-ürki ýokdy.

— Ýok, men bärde galaryn — diýip, ol başyny ýaýkady. — Bu ýere sizi halas etmek üçin geldim. Alada etmäň, doganoglanym eýýäm polisiýanyň zyzndan gitdi. Olar hä diýmän ýetip gelerler!

Jorj jübüsinden çykaran çakgysy bilen miss Granta saralan ýüpleri kesim-kesim edip taşlady. Ýöne miss Grant olardan saplanybermäge howlukmady.

— Ýok, dur hany — diýip, ol Jorjy saklady. Gel, gowusy, öňkim ýalyjak bolup oturgyja saralgy oturaýyn.

Jorj oňa geňirgenip seretdi.

— Düşünmedim, o nämüçin? — diýip pyşyrdady. — Siziň näme, boşasyňyz gelenokmy?!

— Ýok, mende has gowy pikir bar! — diýip, miss Grant pyşyrdap jogap berdi. — Sen doganym polisiýany çagyrmaga gitdi diýýäň gerek? Ýöne og-rular zümerretlerimi tapdyklary, şobada zym-zyýat bolarlar ahyry, onsoň polisiýa olary tutubam ýetişmez. Bir zatlar edip gymmat daşlarymy goraglamaly, og-rularam uzagrak güýmejek bolmaly. Olar seniň bu taýdalygyňy bir bilmesinler! Zümerretleri alyp, olary ygtybarlyja ýerde gizlejek bol. Talaňçylar sandygy tapmasalar, ýene aýlanyp-dolanyp ýanyma gelerler, eýdip-beýdip menden anyk jogap eşitjek bolarlar. Şeýdibem olar eglener! Olar maňa sorag yzyna sorag ýagdyrarlar, men bolsa polisiýa gelýänçä wagty süýndürüp, päliýamanlary bilgeşlin güýmärin. Ýöne, ynha, men saňa birhili ynanmajak bolup durun-da... Zümerretlerimi gizlän ýerimi saňa aýtsammykam ýa aýtmasammykam?

— Özüm ogurlaryn öýdýäňizmi? — Jorj muny ýylgyryp durşuna aýtdy.

— Ýok, zümerretler bilen bile senem gapjarlar öýdüp gorkýan.

— Gaýgy etmäň! Ähli zady ýagdan gyl sogrulan ýaly ederin. Hatda oslamazlaram. Aýdanyňyzy ýerine ýetirerin. Maňa ynanaýyň!

Miss Grant henizem ikerjiňlenýärdi. Onuň gyzy howp astyna itekläsi gelmedi. Ýöne Jorj öz diýenine tutdy durdy, ahyrda miss Grant ylalaşdy. Jorj:

— Bor! Wagtymyz çäkli. Karara geldikmi, diýmek, ony haýal etmän bitirmeli — diýdi. — Zümerretleňiz ikinji gatda-ha dälidir? Karl bilen Linni ýokaryny agdar-dünder edýär öýdýän, takyrdylary zor çykýar.

— Dogry, olar häzirikçe ýokarda güýmenýär-käler, saňa sandyjagy alyp, ökjäni götermäge maý bolar. Ýok-la, daşlar ikinji gatda däl. Olar üçek-däki uly pürsün aňyrsynda! Saňa ony tapmak kyn bolmaz — däliziň aýagujunda, aşhana girilýän gapynyň gapdalyndan ýokarlygyna insiz, aýlawly basgançak uzap gidýändir. Pürs çykan ýeriňde, çepiňdedir. Gyssan, janym, ýogsam olar seni tutar! Bu maňa gaty agyr deger! — Şeý diýip, ol ýylgyrdy. — Og-rular yzyna gaýdyp gelende, henizem oturgyja saralgy oturanymy görüp, göwünlerine zat getirmezler. Haýda!

Jorj usul bilen otagdan çykdy. Ýöne ýokary çykylýan basgançaga galaýmazdan öň, daraklygyna basyp, esasy gapynyň agzyna bardy-da, ony çalarak açdy. Timmä ýörite çakylyk gerek däl: ol zyplap içerik girdi-de, sesini çykarman, ýokary galyp ugran Jorjuň yzyna düşdi. O-bu ýeri çüýrärp ugran köne agaç basgançaklar ýakymyszdan ýiti jygyldap erbet ses edýärdi. Käbir tagtasy da-gy Jorjuň agramyna maýyşybam gidýärdi. Ahyry üçege-de çykdylar. Gyz açylanda tutuş süňni bilen inňildä öwrülýän kiçijik gapyny itdi-de, töweregine diň saldy, zyznda hiç kimiň ýoklugyny bilibem otagyň bosagasyndan ätledi. Talaňçylar henizem ikinji gaty elek-soky edip, biderejik ar-rygyny gynaýardylar.

Jorj çyraný ýakyp, töweregine göz aýlady. Üçek-jay üsti-üstüne münderlenip basylan köne çemdanlardan, sebetlerden, kagyz gutylardan doludy. Muňa garamazdan, düşemesi tämiz ýuwlypdyr, çañ-tozandan nam-nyşan ýok. Depäne seretseň, ýokardan üçegi saklap duran iki sany daýaw pürs geçýär. Jorj miss Grantyň sargydyna eýerip, burçdan tapan köneje bir oturgyjyny agaç pürsün aşagyna eltdi-de, oňa münüp, eli bilen petigiň aşagyny sermöp ugrady. Timmi hojaýynyň pürsün ýokarsyny barlaýşyna jinkerilip seredýärdi...

— Ine! Tapdym, Timmi! — Jorj begenjinden gygyrdy.

Ol kiçijik sandyjagy gursagyna gysyp aşak böküşine, tolgunmadan sandyraýan elleri bilen onuň gapagyny galdyrdy. İçinde zümerret-den düzülen monjuk lowurdady. Ol müňläp uçguna, reňbe-reň älemgoşara öwrülüp öwşün atýardy. Çyranýň yş-gy köpgyraň daşlara düşüp, taýsyz-tapylgysyz gözel görnüşi döredýärdi. Neneňsi ajaýyp monjuk! Miss Grantyň ata-babalaryndan biriniň şa aýalynyň sowgat beren gymmatbaha daşlaryndan öz gelinligi ýa-da aýaly üçin ýasadan monjugy bolsa gerek...

— Gör, nähili täsin! — Jorj haýran bolup pyşyrdady. — Tim, şunuň ýalyny, heý, öň görüpmidiň, hä? Ýeri bolýa, ýör, bu ýerden tizräk ökjäni götermek gerek!

Şol pursat Jorj talaňçylardan biriniň agyr ädimler bilen basgançakdan ýokary galýan aýak sesini eşitdi! Gyzyň jany bokurdagyna geldi: aýakses barha golaýlaýardy! Jenaýatçylara ýokardan takyrdy-tukurdy eşidilen bolara çemeli. Timmi gaharly hyňrandy, tüýleri hemleli hüžžerdi. Jorj sümler ýaly çykalga gözledi, ýöne ýokardaky darajyk äpişgejikden özge otagda penjire bara meňzänok. Ses hasam alkyma geldi. Indi näme etmeli?!

HANY, ZÜMERRETLER NIREDE?

Talaňçylar asudalygy saklajagam bolman, ýokary galyp gelyärdiler. Basgançaklar olaryň agyr ädimleriniň astynda aýylganç jygylđaýardy.

— Ýokarda bir goh eşitdim diýýän men size! — diýip, Deýw ynandyrak bolýardy. — Gulagym jam ýaly meň... Serediň, üçekjaýyň çyrasam ýanyp dur.

— Hmm! — edip, Linni gaharly hüňürdedi. — Diýmek, miss Grant öýde ýeke däl eken-dä? Geň!

— Maňa ýol beriň — diýip, Karl azm urdy.

Öňi bilen, otaga süsdürilip girenem şonuň özi boldy, şobarmana onuň giň açylan aýaklarynyň arasyndan zymdyrylyp bir äpet köpek daşary çykyp gitdi. Basgançak bilen daş işige okdurylan köpek ýelginine tas beýleki päliýamanlary hem özi bilen äkidipdi. Özüni dürsän Karl hahahaýlap güllü goýberdi:

— Giriberiň! Bu ýerde diňe gyzjagaz bar!

— Men ony tanaýan! — diýip, üçekjaýa giren Deýw gygyrdy. — Men muňa iküç sapar Kirrinde ýoldaşlary bilen gabat geldim. Ýöne o bu ýerde näme işleýär?

— Belki, ol miss Kirriniň garyndaşydyr — diýip, Linni çak urdy.

Şol wagt Karlyň üçekjaýyň ortasynda duran oturgyja gözi düşdi, onuň edil ýokarsyndan — elýeterden kese agaç pürs geçýärdi. Karlyň göwnüne güman gidip, ýüzi bagyr ýaly gyzardy.

— Garyndaş dagy däl! — diýip, ol bagyrdy. — Bulam zümerrediň ygyna düşeniň biri! Ýöne ol bize görä çakgan bolup çykdy-da, zümerredi ilki tapdy! Elindäkä seret! Bu gymmat daşly sandyjag-a!

Ähli zat onsuzam düşnükli. Talaňçylar elinde sandyjagy gaým tutup duran Jorja jñkerildiler. Onuň zyznda üstüne çykyp sandyjagy alan oturgyja henizem durdy.

— Sen ony pürsüň üstünden aldyňmy? — diýip, Karl gyssady. — Hany, getir bärrik!

Ýöne Jorj sandyjagy hasam pugta gursagyna basdy.

— Alaýmarsyňyz! — gyzyň jogaby dogumly çykdy.

— Ony göräýeris! — diýip, Karl ýaňsa aldy. — Köpegiňem-ä seni taşlap gitdi! Adamyň dosty bolaýşsny — howp duýandan, ýazzyny berdi! Umuman, onuňkam ters däl: biziň aýagymyza çolaşmak juda howply!

Karl öňe ätdi-de, Jorjuň haýyna-waýyna seretmän, elindäki sandyjagy gaňryp aldy. Ol emay bilen onuň çañ basan gapagyny sypady-da, açdy. Linni bilen Deýw onuň eгнаşыр seredişýärdiler...

Sandyjak boş eken!

Karl Jorja alarylyp seretdi.

— Hany zümerretler? — diýip, ol arlady. — Häziriň özünde çykar, ýogsam ökünersiň!

— Zümerretler? O nämäň zümerredi? — diýip, gyzjagaz gözlerini gyryp-gyryp etdi.

— At oýnatma! Erbet bolar! Siz näme, agzyňyza açyp, aňkaryp dursuňyz?! Derrew gözläň zümerretleri! Hiç ýere-de gizläň däl, şu taýda bir ýerde bolmaly!

Deýw Jorjuň jübülerini silkýänçä, Karl bilen Linni üçekjaýyň bar ýerini elek-soky etdiler. Otag çaklaňja bolansoň, buky ýeriň sanam sanaglyja eken. Sermenmedik ýerleri galmady. Ýöne bary biderek! Zümerretden gördüm-bildim ýok. Karl Jorjy gözi bilen iýäýjek boldy.

— Daşlary nirä süsdürdiň?! Jogap ber!!! — diýip, ol bokurdagyny ýyrttdy.

— Sandyjagy tapamda, ol eýýäm boş eken! — Jorjuň gözleri ýeserlik bilen ýyldyrdy.

— Başymy agyrtma, onsuzam ýalan-ýaşryk ýaňrabildiň! Hany, öňümize düş!

Olar dört bolup basgançakdan aşak düşende, miss Grant geň galybam durmady: ýokarda bolan gürrüňlerden onuň habary bardy. Jorjy miss Grantyň oturan otagyna saldylar. Linni bilen Karlyň gyzjagazy elinden tutup, idirdedip getirenlerini gören aýalyň ýüzi biraz üýtgedi. Bolup biläýjek hatarly ýagdaýy göz öňüne getirende, onuň ini dyglady. Karl it ýalydy.

— Bu gyz üçekjaýdan siziň sandyjagyňyzy tapypdyr, ýöne ol boş!

Miss Grant bu habary göwnübir ýaly diňledi. Indi ol bir emel edip Jorjy goraglamalydy.

— Boş?! Mümkün däl. Bu gyzam sizlik! Men özüne ynanandyr öýdendir! He-he-he, ýöne beýle däl! Elbetde, men ony aldawa saldym! Gymmatbaha daşlarymyň nirededigini özümjik görkezerin öýtdüňizmi?!

— Ýöne biz-ä ony birinji sapar görýäs! — diýip, Linni sesine bat berdi. — Olam siziň baýlygyňyza göz gyzdyryp gelen bolara çemeli, ýöne tapan zady bolmady!

Jorj miss Granty talamaga gelipdir, Karlam şol netijä geldi, şol sebäpli gyzy öz gününe goýup, bar ünsüni öý bikesine jemledi.

— Indi bolsa maňa gulak asyň!
— diýip, ol gygyrdy. — Bu gögele gyzy-ha aldapsyňyz, ýöne biziň bilen ol oýnuňyzy oýnap bilmersiňiz! Hazynaňyzyň nirededigini aýtmasaňyz, tä boýun synýançaňyz şu ýerde aç-suwsuz gabap goýarys!

Miss Grant diwarpejiň gapdalynda duran sagada gözünü aýlap goýberdi. Her näme-de bolsa, polisiýa gelyänçä saklanjak bolmaly... Talaňçylary ugruny tapyp güymemeli. Goşmaça kömek gelyänçä, goý, hazyna gözlesin ýörsünler! Ol talaňçylara zümerretleriň gizlenen ýerini görkezmäge mejbur edilenden boldy.

— Aý, bolýa-da! — muny ol uludan demini alyp aýtdy. — Siz utduňyz! Ýöne zümerretleriň ýanyna barmak size aňsat düşmez. Eliňizdäki sandyjak ogrular üçin häkibir — albaý, hakyky zümerretler tússeçykaryň daş turbasynyň orta bilindäki kerpiç tagçanyň üstünde. Ol mundan birnäçe metr aňyrakda, diwaryň içinde. Haýsy biriňiz hor? — Aýal ýaňsyly ýylgyrdy. — Eliňize çekiç alyp, aşakdan ýokarlygyna on dokuzynjy kerpije hem-de çepden dördünji hatara çenli ähli kerpiçleri sökmeli borsuňyz! Ähli gurallar saraýymda bardyr.

Linnidir Deýw çekiç bilen galam gözläp ugranda, Karl olary saklady:

— Ýekeje minut! Ilki şu gögele ogrujygy bir daňyň! Gymmatbaha daşlary ele salmankak, gürüm-jürüm bolaýmasyn diýýän. Biz ony hojaýynyň ýanynda galdyrarsyň, soň polisiýa gelsin-de tapybersin. Bu ýerden arany açdygymyz, seržanta özümjik jaň ederin-de, miss Grantyňka myhmançylyga gel diýerin! Ha-ha-ha!

Linni bilen Deýw Jorjy miss Grantyň garşysyna geçirip daňýança, ol hahahaýlamasyny dowam etdi. Onsoň talaňçylar gurallary almak üçin saraýa ýöneltiler. Olaryň aýak sesleri howluda ýitip giden dessine, miss Grant pısyrdap:

— Hawa, zümerretler hany? Olary näme etdiň? — diýip sorady.

— Alada etmän — diýip, Jorjam öz gezeginde pısyrdap jogap berdi. — Olar ygtybarly ýerde. Ýöne näme üçin olary başga ýeri gözlemäge ugratdyňyz? Olaram baran yerinden zat tapmaz-da, betermırryhy atlanar, onsoň gowulyga garaşma!

— Päliýamanlar indi eslije eglenseler gerek, onýança polisiýa-da ýetip geler. Häzirikçe bolsa olar hiç zat aňşyranok... Çüşş! Olar yzyna gelyärler!..

ÄHLI ZADYŇ GOWULYK BILEN GUTARÝANAM GOWY ZAT

Ýöne talaňçylar Jorj bilen miss Grantyň oturan otagyna gelmediler. Olar wagt ýitirmejek bolup, diwarpejiň turbasyndan hazyna gözlemek üçin göni ikinji gata galdylar.

Şo pille olaryň ýesirleri dik depelerinde urulýan çekijiň basyk gümpüldisine lezzet bilen diň salýardylar. Miss Grant ýylgyrdy.

— Diwarpeç juda pugta! — diýip, ol Jorja habar berdi. — Birgadym, dünýäň düzüw wagty halalja edip örülen. Olar kerpiçleriň on dokuzynjy hataryna ýetýänçäler ýagşyja derlemeli bolarlar! Öz gümpüldi-tarkyldylaryna polisiýanyň geleninem duýmazlar! Wagtyň haýal geçäýşini...

Jorj dymdy. Ol düýrmegi bilen diň salýardy. Birdenem göwnüne howly tarapdan bir goh eşidilen ýaly boldy. Ol:

— Biri-hä gelyär öýdýän — diýip hüňürdedi. — Dik bolaýady-da!

Gelyänem Dikdi-dä, ol garaňkynyň içinde polisiýa gapyny salgy berýärdi, şol pursat Enn bilen Julian ogrulary gabawa salmak üçin jaýyň arka ýüzünden öwrüm etdiler. Seržant gapa ýetip, beýleki ýoldaşlaryna elini salgady.

— Hany yzyna düşüň! — diýip, ol beýlekilere buýruk berdi. — Çağalar, siz bolsa, häzirikçe daşynda garaşyň.

Polisimenler ýesirleriň oturan otagyna kürsöp girdiler. Olar öý bikesi bilen gyza geň galyp tiňkelerini dikdiler.

— Tizleşň! — diýip, miss Grant olary gyssady. — Bizi synlamaga entek wagtyňyz bolar! Öňi bilen, talaňçylary tutuň. Eşidýäňizmi? Olar yokarda, ýatış otagymda!

Seržant oňa ýarym sözden düşündi. Ol aslyndada, galjaň adamdy. Gapyny depip goýberdi-de, iki ýana serpilgen gapydan ýoldaşlary bilen kürsöp ýatış otagyna girdi.

— Ýeriňizden butnamaň! Siz tussag edildiňiz! — diýip, başy çaşan talaňçylaryň üstüne gygyrdy.

Karl bilen Linni polisiýa sen-men yok, beýdip duýdansyz döküler öýdüp garaşmandy. Deýw bu çaka çenli diwarpejiň turbasyna girip, işi eýýäm ýarpylap barýardy, seržant ony saklady. Oglan guruma bulaşyp, hüýt gara bolupdyr, olam birbada näme bolanyna düşüniş bilmän kösendi.

Enn, Julian we Dik polisimenleriň içeri girmäge rugsat bererine sabyrlylyk bilen garaşýardylar. Olar Jorj bilen görüşmäge howlugýardylar. Ahyry takatlary ýetmän, atylyp içerik girişlerine özlerini miss Grant bilen Jorjuň üstüne zyňdylar. Oglanlar olaryň ýüpünü çöşläp boşatdylar.

— Meniň gadyrdanlarym! — miss Grant şu sözleri tolgunyp aýtdy. — Size nädip minnetdarlygymy bildirsemkäm? Görseňizläň, men size münkürem bolupdyryn!..

Enn töweregine garanjaklady.

— Timmi niredede? — diýip, ol Jorjdan sorady. — O näme, seni goraglamadymy? Ýa ony... bir zat edäydilermikä?

Jorj Enniň sowalyny gulagynyň duşundan geçirdi, sebäbi şol wagt otaga polisiýa işgärleri girdi. Linni bilen Karlyň eline-hä eýýäm gandal urupdylar, Deýwem başyny aşak salyp ýanlarynda durdy.

— Ine-de, biz siziň syrly talaňçylaryňyzy ele saldyk — diýip, seržant çagalara begençli seretdi. — Zor iş bitirdiňiz! Siz, hanym, şu batyr çagalara sagbolsun aýtmaly, biz-ä diňe şularyň hyzmaty bilen öz wagtynda size kömege ýetişdik!

Miss Grant bilen Jorjuň äbede-jüýje bolup gür-rüňleşip oturyşlaryny gören talaňçylar Jorja aňkarylyp seredişdiler. Olar gyzam zümerretleriň ýşgyna düşendir öýden bolsalar nätjek! Jorj olaryň sözsüz sowalyna düşündi.

— Ýok, men siziň pikir eden adamyňyz däl! — diýip, ol gülüp goýberdi. — Dogrusyny aýtsam, gaýtam tersine — miss Grant bilen onuň zümerretlerini sizden goraglamak maksady bilen gelipdim!

Linniniň gulagynyň eşidýänlerine ynanasy gelmedi.

— Zümerretleri nirä gümlediň onda? — diýip, ol ynanmazçylyk bilen sorady.

— Hiç ýerigem gümlän däl! Ähli ýeri elektrik etdik ahyry — diýip, Karl gepe goşuldy.

— Hawa, siz jaýyň dörmä kemini goýmansyňyz — diýip, seržant ylalaşdy. — Kiçijik hanym, aýtsaňyzlaň, her niçigem bolsa, miss Grantyň zümerretleri nirede, hä?

Jorj syrly ýylgyranam bolsa, hiç zat diýip dil ýarmady. Duranlaryň barynyň bilesigeliji nazary gyza dikildi.

— Karl hak aýtdy! — diýip, ahyry ol gürläp ugrady. — Miss Grantyň zümerretleri mende däl. Olary gizläre ýer bolmasa näme!

— Ýöne... Ýöne sen özüň aýtdyň ahyry!.. — miss Grant biynjalyk bolup sähelçe öňe omzady.

— Olar bu jaýda däl — diýip, Jorj oňa ýylgyryp bakdy.

Miss Grant, polismenler, talaňçylar hem-de çagalalar bir wagtyň özünde Jorjuň üstüni sorag bilen gömdüler, ondan ýaňa otagda göz önüne getirip bolmajak gowur turdy. Jorj güldi-de, ýuwaş diýen manyda elini galdyrdy, hemmeler onuň aýtjak sözlerine garaşyp ümsüm boldular. Jorj sahna dymşylygy bilen miss Granta tarap öwrüldi.

— Çynymy aýdýan — bu jaýda zümerret ýok. Ýöne alada etmäň, olaryň başy bitin! Ygtybarly yerde diýdim ahyry...

Enniň, Julianyň hem-de Dikiň gyzyklanmasy artdy, ýöne olar doganoglanlaryny gowy tanaýardylar, sakawyň soňuna seretmegi makul tapdylar.

— Zümerretler edil şu wagt Kirrinde — diýip, Jorj dowam etdi. — Eger miss Grant garşy bolmasa, häziriň özünde şo taýa ugrabarmeli. Diňe ulag gerek.

Dem salymdan jaýyň howlusyndan üýtgeşik ýöriş badalga aldy: polismenler hem-de tussag edilen

talaňçylar patrul ulagyna mündüler, howul-hara geýnen miss Grant bolsa ulagjaýyndan öz ulagyny çykardy. Çagalalar şonuň ulagyna ýerleşdiler. Miss Grant Jorja başga sorag bermedi. Indi ol doly ynamyna giripdi.

Birnäçe minutdan ulag kerweni Fanni daýza bilen Kwentin daýynyň işiginde saklandy. Jorj ulagdan düşdi-de, beýlekileri göni... Timminiň ýatagynyň ýanyna alyp bardy.

— Timmi! Çyk! — diýip, ol wepaly dostuny çagyrdy.

Köpek ýatagyndan çykdy-da, keýpiköklük bilen guýrugyny bulaýlap, eýesiniň boýnuna zyňdy. Hatda begenjinden art aýaklaryna galyp, öň aýaklaryny Jorjuň gursagyna goýdy.

Beýlekiler bu sahna gyzyklanma bilen syn edýärdiler... Ynha, şu taýda-da haýran galanyň gykylygyna meňzeş sesler eşidildi.

Timminiň boýnunda ajaýyp zümerret monjuk öwşün atýardy! Ol köpege gowy gelşipdir, hiç neneň däl...

— Ine-de siziň gymmatbaha daşlaryňyz! — Jorj muny Timminiň taýsyz «boýunbagyny» ýazdyryp durşuna aýtdy. Talaňçylaryň eýýäm ýokary çykyp gelýändigini sebäpli zümerretleri üçekjaýda gizläp ýetişmejegime göz ýetiremsoň, kelläme bir ajaýyp pikir geldi. Timmini çagyrdym-da, boýnuna monjygy dakyp, «Öýe!» diýip buýruk berdim. Ol diýenediji it, şon üçin buýrugymam ýerine ýetirdi. Özüňiz bilýäňiz, men elmydama ýok zatlary toslap gezýän-ä! Bu hokgam üçin kakam meni kötekläp durasy ýok-la...

Miss Grant Jorja nädip minnetdarlyk bildirjegini bilmän kösendi. Onuň gyza hem-de beýleki çagalara minnetdarlygynyň çägi ýokdy, olar özi üçin köp zat etdiler. Ýöne häzir çagalaryň bar islegi tizräk çadyrlaryna dolanyp, dynç almakdy. Çagalaryň halys sü-tünleri süýndi, indi olar dynç almaga mynasyp.

(Soňy).

Rus dilinden terjime eden
Orazgöl GURBANOWA